EMEKÇİ

SOSYALİZM YOLUNDA TAM BAĞIMSIZ VE GERÇEKTEN DEMOKRATİK TÜRKİYE İÇİN



KÜBA DEVRİMİ VE TÜRKİYE

GÜNCEL SORUNLAR ÜZERİNE / Mihri Belli

İKİ SEÇENEK VAR

EMPERYALİZME TESLİMİYET POLİTİKASI

28

temmuz- 1979

EMEKÇİ

SAYI: 28 · TEMMUZ 1979



EMEKÇİ AYLIK DERGİ

Sahibi: M. Lütfi Kıyıcı

Yazı işleri Müdürü: M. İzzet Çelik

Yönetim ve Yazışma Yeri: Hürriyet Bulvarı No: 16/1 D: 605 Basmane İzmir

Abone Koşulları: Yıllık 300, Altı Aylık 150 Lira

Yurt Dışı Aboneleri Posta Masrafını Eklemelidir

Dizgi-Baskı: Kent Basımevi

Kapak: Yılmaz Ofset

Son Baskı Tarihi: 25 Haziran 1979

İki Seçenek Var

Önümüzde genel seçimler var. Özel durumlar dışında seçim kampanyası dönemi en geniş halk yığınlarının politikayla en yakından ilgilendikleri dönemdir. Seçim kampanyası günleri sol hareketin kent ve köy emekçilerine ulaşma olanaklarının en geniş olduğu günlerdir. Ucunda iktidar olsun, olmasın bu olanaklardan yararlanmak, emekçi yığınlarla kalıcı, her durumda gerekli bağlar kurmak devrimciler için görevdir. Siyasal demokrasinin olanaklarından yararlanarak seçimlere katılmak, sosyalist hareketin bugün önünde duran anti-emperyalist ve anti-faşist mücadelenin ivedi görevlerinin savsaklanması anlamına gelmez. Tam tersine bu güncel mücadeleyi en etkin biçimde verebilen örgüt, siyasal demokrasinin olanaklarından gerektiği gibi yararlanabilir, nasıl ki bu olanakları kullanmayı bilen örgüt, en başarılı bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini verebilirse.

Bugün bir ikilem karşısındayız: Türkiye sosyalist hareketi, ya bugünkü bölünmüş durumunu sürdürerek önümüzdeki genel seçimlerde de ayrı ayrı parti ve örgütler olarak işçinin köylünün karşısına çıkacak ve gene etkisiz kalarak özünde büyük bir güç olan sosyalist birikimin parlamenter politika alanında ağırlığını

duyurması için kendine düşeni yapamayacak; ya da solda, olanaklar ölçüsünde birlik, geniş anlamıyla bir sosyalist dayanışmayı gerçekleştirerek, bunun özleminde olan emekçi halkın bilinçli kesimiyle bütünleşecek ve sosyalist birikimin ülke politikasında belirleyici bir güç olmasını sağlayacaktır.

Birinci seçenekte olacaklar bellidir. Her fraksiyon, sınırlı olanaklarıyla seçim yasasının zorunlu kıldığı örgütlenmeyi gerçekleştirmek için harekete geçecek, gittiği yerlerde, kaçınılmaz olarak kendi fraksiyonunun ne denli iyi, öteki sol grupların ne denli kötü olduğunu anlatarak propagandasını yürütecektir. Ayrı ayrı sol grupların, hepsinin de «sosyalizm» adına birbirine kara çalması görünümü emekçi halkta bıkkınlığı, umutsuzluğu daha da arttıracak, yörelerinde etkin olan sosyalistler çok kez aktif siyasal eylem dışında kalacaklar ve bu örgütlenme genellikle en bilinçli emekçilerin katıldığı gerçek sosyalist örgütlenme olmayacak, yasaların zorunlu kıldığı formalitelerin yerine getirilmesinden ibaret kalacaktır. Halk da, haklı olarak, böyle bir örgütlenmeyi, bu biçimde yürütülen bir seçim kampanyasını ciddiye almayacaktır.

Son genel seçimlerde böyle oldu. Bir fraksiyon örgütü olarak seçimlere katılan TİP gülünç denebilecek sayıda oy alabildi. Türkiye'de bilimsel sosyalizmi eylem kılavuzu bilen hareketin altmış yıllık bir tarihi var. Bu ülkede beş milyonluk bir işçi sınıfı var. Ondan daha kötü bir durumda olan yoksul köylülük kırsal bölgeler nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturuyor. Emperyalist dünya sistemi içindeki Türkiye çifte sömürüye uğrayan bir ülkedir. Bütün bu koşulların bir araya gelmesi sonucu sosyalist birikim Türkiye'de büyük bir güç oluşturmaktadır. Burjuva basın bile Türkiye'deki sosyalist oy potansiyelinin, tüm bölünmüşlüğüne karşın, son seçimlerde olduğu gibi kötünün daha az kötüsü saydığı bir burjuva partisini desteklemek zorunda bırakılmış olmasına karşın, en az iki milyon olduğunu yazıyor. Bu koşullarda, bundan onsekiz yıl önce kurulmuş olan bir sosyalist parti, bölünmüş hareketin yalnızca bir parçası olarak seçimlere katılırsa ve aldığı oylar yalnızca onbinlerle sayılırsa, solda düş kırıklığına yol açar ve hareketimizin sağındaki güçlerce küçümsenmesine fırsat verirse, böyle parlamenter mücadele hiç olmasın daha iyi.

Son genel seçimlerde sosyalist birikim, hemen hemen tümüyle, dönüşümcü vaadlerle ortaya çıkan bir burjuva partisini (CHP'yi) destekleme zorunda bırakıldı. Güdük demokrasi ko-

şullarında, açık faşizm karşısında biricik alternatif olarak «Tek umut Karaoğlan» imajı artık iyice silikleştiğine göre, bu kez, sosyalist hareket birlik halinde bir güç olarak ortaya çıkmazsa sonuç daha da kötü olacaktır. Beklenmedik bir gelişme olmadıkça, CHP önümüzdeki seçimlerde gerileyecek, yeni MC'lere yol açılmış olacaktır.

Öteki seçenek sosyalist hareketi oluşturan örgüt, grup ve çevrelerin, kendi varlıklarını korumak hakkına sahip olmakla birlikte, olanaklar ölçüsünde birliği gerçekleştirmesi ve 1981 seçimlerine birtek sosyalist dayanışma partisi olarak katılmasıdır. Bu çetin bir iş, ama olanaksız değil.

Ayrı ayrı sol örgütleri, kendi varlıklarına son vererek, tek bir parti çatısı altında birleşmeye çağırmanın, hiç değilse şu anda, gerçekçi bir davranış olmadığı açık. Türkiye solunda sağlam ne varsa onu çatısı altında birleştiren, işçi sınıfının öncü birliği niteliğinde, yoksul köylülük saflarında kök salmış bir proleter devrimci partinin yaratılması yolunda çabaların kısa vadede sonuç vermesini beklemek aşırı iyimserlik olur. Böyle bir partinin gerçekleşmesi ve Türkiye'nin tarihsel gelişmesinde belirleyici rol oynaması kaçınılmazdır. Ancak bu amaca ulaşmak için daha çok çetin mücadele süreçlerinden geçmemiz gerekiyor.

Gerçekçiliği elden bırakmadan, kısa vadede özellikle 1981 seçimlerinin sağladığı olanaklar gözönünde tutularak, hemen harekete geçip birlik doğrultusunda atabileceğimiz adımlar var. Özet olarak şu adımlar:

Emperyalizm ve faşizm kavramlarını genel çizgileriyle aynı biçimde anlayan partileşmiş ya da partileşmemiş sol örgüt ve çevreler, kendi varlıklarını koruma hakkını saklı tutmakla birlikte, genel seçimlere tek bir örgütle katılmak üzere bir sosyalist dayanışma partisi kurmak için derhal harekete geçmelidirler.

Sosyalistlerin birlik halinde hareket edebileceklerinin halkın önünde kanıtlanmasının yığınları harekete geçirmenin zorunlu şartı olması, yasaların bir sol partiler ittifakı yapmaya ve seçimlere ortak listeleriyle katılmaya olanak vermemesi gibi etmenler bir yeni partinin, bir sosyalist dayanışma partisinin kurulmasını zorunlu kılmaktadır.

Bu yolda gerekli ileri adımların atılmasının faşizme karşı şu andaki güncel mücadele görevlerimizin yerine getirilmesine olsun, 1979 ara seçimlerinde Türkiye solunun daha etkin bir par-

lamenter mücadele verebileceği koşulların yaratılmasına olsun yardımcı olacağı açıktır.

Partileşmiş, partileşmemiş gruplar, başta DİSK olmak üzere, demokratik meslek kuruluşları bu partinin kuruluş çalışmalarına aktif olarak katılmalıdırlar. Kuruluş çalışmalarını yürüten komite Türkiye solunun tüm etkin kesimlerini temsil etmelidir. Parti programı «bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm» sloganının içerdiği istemleri dile getirmeli, ayrıntılı tahlillere girişmemeli, mümkün olduğu kadar kısa tutulmalıdır.

Bu dayanışma içinde yer alan örgüt ve çevreler, bir kollektif bütün halinde tüm olanaklarını seferber etmeyi başarırlarsa en kısa zamanda altmışyedi ilde parti örgütlenmesini gerçekleştirebilirler, seçim kampanyası sırasında kentlerde en görkemli mitingleri toplayabilirler ve kırsal alanlarda da önemli bir emekçi halk tabanını oluşturabilirler. Örgütlenme çabalarına katılan ve seçim kampanyasında aktif olarak yer alan kadrolar solda birlik ve dayanışmanın halkımızın özlemi olduğunun bilinciyle hareket etmeli ve partinin anti-emperyalist, anti-faşist platformu çevresinde birlik halinde ajitasyon ve propagandayı yürütmelidirler.

Bir sol cepheyi temsil eden böyle bir dayanışma partisi elbette ki kendi içinde önemli sorunlarla karşılaşacaktır. Bu, birlik doğrultusunda bir keşif hareketi olarak kalabilir. Ama bu parti kalıcı nitelik de kazanabilir. Parti içinde ayrı ayrı eğilimlerin yer alması ve bunlar arasında çelişmeler olması doğaldır. Bu parti, daha ileri bir aşamada, çatısı altında yer alacak kaçınılmaz mücadeleler sonucu bir proleter devrimci partiye de dönüşebilir, kurulu düzenle bütünleşmiş bir reformist parti durumuna da düşebilir. Ama en kötü olasılığı hesaba katsak bile, içinde bulunduğumuz koşullarda, bir süre de olsa solda dayanışmayı sağlayacak böyle bir partiyi bir an önce kurmaktan başka seçeneğimiz yoktur. Şu anda demokrasi mücadelesi bize bu görevi yüklüyor.

Böyle bir parti elbette ki emperyalizmin ve işbirlikçilerinin kesin muhalefetiyle karşılaşacaktır. Gerici güçlerin solda birliğin önüne engeller dikmek için yapamayacakları şey, başvurmayacakları baskı ve provokasyon yoktur. Türkiye'de solun bölünmüşlüğü yalnızca işçi sınıfının nesnel durumunun bir sonucu ya da uluslararası devrimci işçi hareketindeki bölünmenin yansıması olarak açıklanamaz. Bunu sosyalistlerin kariyerizmi,

kavrayışsızlığı gibi sübjektif nedenlerle açıklamak da yetersizdir. Solda bölünmüşlük en az solun olduğu kadar sağın eseridir. Emperyalizm (özellikle ABD emperyalizmi) ve işbirlikçileri tüm dünyadaki deneylerinden yararlanarak Türkiye solunun bölünmesine elverişli ortamı kasıtlı olarak yaratmışlar ve solda da bu oyuna gelenler olmuştur. Sağın bu ortamı sürdürmek için eski tertipleri sürdüreceği, giderek yeni tertiplere başvuracağı açıktır.

CHP'nin tutumu da pek farklı olmayabilir. Oysa şu anda solda güçlü bir sosyalist partinin varlığının CHP'nin bundan sonraki dönemlerde iktidar olma şanslarını mutlaka baltalayacağını söylemek gerçeklerle çelişen bir karamsarlıktır. Böyle bir sosyalist dayanışma partisinin seçime girmesiyle CHP önümüzdeki seçimlerde bir miktar oy kaybına uğrayabilir, ama böyle bir gelişmenin mevcut iktidarın düş kırıklığına uğrattığı halk kesimi önünde bir seçenek yaratarak en geniş seçmen yığınlarının harekete geçireceği ve sonuçta CHP ile sosyalist dayanışmanın oy toplamının, Halk Partisi'nin son seçimlerde aldığı oyları çok aşacağı kesindir. Halkımız parlamenter politika alanında yeni bir ses özlemindedir. Bu, Türkiye politikasını çağdaşlaştıracağı gibi CHP'ye geniş manevra olanakları sağlayacak ve bu partinin hep sağındaki güçlerle uzlaşmaya mahkûm durumuna son verecektir. CHP yönetimi bu gerçeği kavrayabilmeli ve solun birleşmesi yolunda engeller dikme girişimlerine katılmama öngörürlüğünü gösterebilmelidir.

CHP yönetiminin tutumu ne olursa olsun, bu partinin demokrasi özlemindeki tabanı sosyalist dayanışma karşısında olumlu tutum içindedir. Çünkü bu dayanışma gerçekleşmedikce Türkiye'de gerçek siyasal demokrasinin varlığından söz edilemez. Taban içten içe bunun bilincindedir.

Anti-emperyalist ve anti-faşist safları sıklaştıralım! Bu, yurtseverlik görevimizdir. Bu görev şu anda bir sosyalist dayanışma partisini yaratarak halkımızın önüne birlik halinde çıkmamızı sosyalist oyların bağımsız olarak ortaya konabileceği koşulları yaratmaya ve böylelikle muazzam bir güç olan sosyalist birikime Türkiye politikasında belirleyici işlev kazandırmayı bize dayatıyor.

Mihri Belli

Güncel Sorunlar Üzerine Konuşma

Türkiye Emekçi Partisi Genel Başkanı Mihri Belli'nin 2.6.1979 günü toplanan TEP Genişletilmiş Merkez Yürütme Kurulundaki konuşmasının geniş bir özetini aşağıda sunuyoruz.

ARKADAŞLAR,

Daha çok partimizin karşılaştığı güncel sorunlarla ilgili bazı konular üzerinde duracağım. Güncel sorunlara karşı getirdiğimiz çözümler elbetteki dünya görüşümüze uygun bilimsel sosyalizmi Türkiye gerçeklerine uygulama sonucu vardığımız sonuçlardır. Onun için bu sorunları ele alırken, tahliller getirirken, elbetteki bunlar bizim temel kavramlarımıza uygun tahliller olacaktır.

DÜNYADAKİ GELİŞMELER

Dünyadaki gelişmeler üzerine söyleyecek birkaç sözümüz var. Son zamanlarda ilginç gelişmeler oldu: Çin Halk Cumhuri-

yeti'nin Vietnam'a saldırısı olayı var, Kamboçya denen çıban başının temizlenmesi olayı var, İdi Amin'in başında bulunduğu baskı rejiminin komşu Tanzanya birliklerinin de yardımıyla iç ilerici güçler tarafından tasfiye edilmesi durumu var. Bunlar hakkında birkaç söz söylememiz gerek. Öte yandan gelişmelerin İran'daki hareketin kesin bir anti-emperyalist nitelik taşıdığının kanıtlanması durumu var. Ve İran'daki büyük değişikliğin Arap dünyasındaki ulusal kurtuluş hareketleri için olumlu koşullar yaratmış olması durumu var: Düne kadar düşman kardeşler durumunda olan Suriye ile Irak'ın birleşmesi gündemde, düne kadar savaşmakta olan Güney Yemen ile Kuzey Yemen'in tek bir devlet çatısı altında birleşmesi söz konusu. Suudi Arabistan'da bile ilginç gelişmeler var. Bütün bunlar dünyada rüzgarların hangi yönde estiğini göstermesi bakımından önemli. Ters yönde gelişmeler de var: Çin saldırısı Çin'in uydusu durumunda olan Pol-Pot rejiminin tasfiyesine karşı bir tepki gibi görünüyor. Ama yalnız ondan ibaret değil. Bu saldırı Çin'in Güney Doğu Asya'da Amerikan emperyalizminin doğrudan doğruya desteğiyle değilse bile üstü örtülü onayıyla hegemonya kurma politikasının bir sonucudur. Ve 1 Milyarlık Çin, 50 Milyonluk Vietnam'a saldırarak kolay askeri zafer elde edeceği umudunda idi. Sonuç öyle olmadı. Bugün burjuva basında dahi, burjuva askeri uzmanları bile Çin'in savaş tekniğinin Vietnam'lılarınkine kıyasla daha geri olduğunu teslim etmektedir. Örneğin Çin'lilerin Kore savaşlarından bu yana savaş tekniğinde bir ilerleme kaydetmedikleri ortaya çıkmıştır. Bir çok alanda Çin'lilerin yararlandığı eski teknolojinin etkisizliği bu savaşta kanıtlanmış oldu. Çin'liler 500 tank sürdüler savaş alanına. Hemen hemen yarısını yok etti Vietnam'lılar. Vietnamlı'ların tank avcılığında dünyada üstüne olmadığını Amerikalılar da teslim ediyorlar. Amerika'lılar onları savaşta denediler, biliyorlar. Şimdi savasın sonucu ne oldu? «Ders verdik Vietnam'lılara» diyorlar. Ne oldu ki? Vietnam'ın politikası mı değişti? Nasıl ders bu? Dersini alan «bir daha yapmayacağım» der. Kamboçya'da tekrar Pol-Pot'u başa mı getirdiler? Tam tersine Pol-Pot'un kırıntıları olan birlikler tamamen temizlendi. Kamboçya bugün kardeş Vietnam Cumhuriyeti ile tüm ilerici eğilimlerle birlik ve dayanışma politikası içinde sosyalizmi kurma mücadelesinde. Ders mers söz konusu değil burada. Bir çok adam öldürdüler, doğru. Ama ders alan biri varsa bu yoldan ders verilemeyeceğini öğrenen Çin'lilerdir.

Bir milyara yakın nüfusu olan bir ülkenin kalkıp da en bağ-

naz biçimde sosyalist dünya sistemine karşı bir tutum benimsenmesi ve dünyada nerede gerici bir guruplaşma varsa ona destek olması tüm devrimci hareketlere karşı çıkması tutumu kuşkusuz tüm dünya devrimci hareketi için bir kayıptır. Bu şaka değil. Yani terazinin kefesinde bir milyarlık Çin varken başkadır durum, o bir milyarlık Çin'in ayrılıp Amerika ile çok kez paralel bir politika güderek dünya ölçüsünde gerici güçleri destekler duruma düşmesi (Türkiye'de NATO'cu CENTO'cu bir politikayı desteklemesi gibi) elbetteki büyük bir kayıptır.

Ben 1949 yılını hatırlıyorum. Çin'de devrimin zafere ulaştığı yıl Çan Kay Şek'in orduları teslim oluyordu bir biri ardından. Bu büyük şeydi. 700-800 milyonluk Çin'in sosyalist kampın safına geçmesi idi bu. 1949 yılında, tüm dünya sosyalist hareketi bir bütün halinde idi. Öyle 82 fraksiyon yok. Ve Çin Halk Cumhuriyeti ortaya çıkıyor muazzam gücüyle saflarımıza katılıyor. Büyük sevinç içindeydik o günler.

Bugün bunun tersi gibi bir durum var. Bu durum karşısında üzülmeden edemiyor insan. Ama o zamanki sevincimiz ile bugünkü üzüntümüz teraziye konsa üzüntümüz hafif gelir. Çünkü bugün artık dünyada üçüncü dünya dahil sosyalizm, ulusal kurtuluş hareketleri öylesine güçlenmiştir ki, anti-emperyalist mücadeleler öylesine hız kazanmıştır ki, koca Çin'in saf dışı kalması bile akıntının hızını kesemiyor (...) Çin meselesi böyle.

YENİ BİR DURUM

Şimdi yeni bir durum karşısındayız. Üçüncü dünya ülkeleri denip gidiyor. Bu üçüncü dünya ülkelerinin devrimci kesimi arasında birlik ve dayanışma, güdülen politikada paralellik ve bu politikanın açık bir anti-emperyalist nitelik taşıması ilkesi, bu artık yerleşmiştir. Bir Kamboçya çıkıyor ortaya ve Kamboçya'da Marksizm-Leninizm adına görülmedik bir zulüm yönetimi kuruluyor. Pol-Pot düzeni odur. Gerçekler açıklandıkca tüyler ürpertici olayların yer aldığını öğreniyoruz Kamboçya'da. Simdi bu Kamboçya rejimine karşı ayaklanan Kamboçya'nın devrimci güçleri var. Ve bunlara destek olan Vietnam'ın askeri güçleri var. Hiç değilse iddia bu (...) Diyelim ki, kısmen doğru, birlik oluyorlar, Kamboçya'yı anti-emperyalist kamp içinde yerine yerleştiriyorlar.

Angola olayı var. Angola'da halkı temsil eden bir devrimci iktidar kuruluyor buna dışardan müdahale oluyor. Güney Afrika'lı ırkçılar saldırıyorlar. Mobutu'nun Zaire'si saldırıyor. Em-

peryalizmin desteğinde Sawimbi'ler Roberto Holden'ler çıkıyor ortaya onlar emperyalizmin bir yeni sömürgesini istiyorlar Angola'da. Okyanusun ötesinden Küba'lı gönüllüler geliyor, Angola'daki hükümetin daveti üzerine ve Angola'da devrim iktidarını destekliyorlar ve emperyalist müdahaleyi yenilgiye uğratıyorlar.

Tanzanya askerlerinin Uganda'daki ilerici güçlerle işbirliği yaparak bir çok kimsenin soytarı saydığı ama o soytarılığın arkasında kanlı bir baskı rejimi kurmuş olan İdi Amin rejiminin devrilmesi durumu var.

Bu nedir? Üçüncü dünyanın devrimci kesiminin içinde bir bütün olarak, bu kesimi oluşturan devletlerin yalnız kendi iç güçleriyle değil, dışardan kardeş devrimci güçlerin de desteğiyle kendi sorunlarını çözmesi yolunun açılmasıdır bu. Bu, yeni bir durumdur. Hint Okyanusu'nun güneyinde Seyşel adaları var. Orda da bir ilerici iktidar başta. 400 km karelik ufak bir adalar grubu. O ilerici iktidarı devirmek için emperyalistler paralı askerleri gönderme planları yapıyorlar. Buraya Madagaskar'dan, Tanzanya'dan askeri birlikler geliyor, kardeş Seyşel adaları halkını desteklemek üzere. Emperyalistlerin tertipleri suya düşüyor. (...) Bu yeni gelişmenin daha ileri aşamaları olacağa benzer.

İran devriminin, bir sürü çelişkiler içermekle birlikte antiemperyalist niteliğini muhafaza ettiğine işaret ettik. Geçenlerde FKÖ'ye konuk olarak giden bir heyete katılan bir aydınla konuştum. Diyor ki, İran'dan başka söz etmiyorlar. Bu yüzden bayram ediyorlar. Efendim Humeyni dini lidermiş, bilmem laik değilmiş falan filan bunlar ikincil sorun. Sen Amerikan üslerini söküyor musun sökmüyor musun ona bak. Biliyorsunuz El Fetih'in radyo programı da Bismillahla başlar. Bismillah der arkasından «Bismil tavra». Yani Allah'ın ve devrimin adıyla söze başlar. (...) Şimdi bir Filistin devrimi var bunu yöneten örgüt var. Ve bu örgüt özellikle fellaha dayanıyor yani yoksul köylüye dayanıyor. Çünkü Filistin'deki esas unsur o. Küçük burjuvaziye dayanıyor. Küçük burjuva aydınların yönetiminde. Ve o dayandığı kitlenin anlayacağı dil ile konuşuyor. Fakat FKÖ'nün askeri örgütünde kilit noktalarda Marksist-Leninist olan birlik komutanları var. Eğitimini gitmiş Küba'da yapmıştır, dindarı ile Marksisti aynı çatı altında barınır. Bir kurtuluş savaşıdır verilen, her ikisinin de yeri var. Ve o birleşmeyi sağlamaktır, asıl Marksist-Leninist tutum. Yani dine inananla inanmayanın omuz omuza savaşacağı ortamı, örgütü yaratmak. (...)

Bellediğimiz kalıplara uymuyor diye Filistin devrimini, İran devrimini küçümsemek Marksizm-Leninizmin özünü kavraya-



mamaktır. Özellikle diyalektiğin zaman ve mekan unsurunu gözden kaçırmak ve tez-antitez'lerin karşılaşmasının çaprışıklık içinde yer aldığını ve tarihsel gelişmelerin yepyeni durumlar yaratabileceğini yeni antitezlerin tezler üzerinde etkisiyle bambaşka ve beklenmedik sentezler yaratabileceğini gözden kaçırmaktır.

Ustaları okumak iyi. Ama okurken derinliğine inerek okuyacaksın, özünü kavrayacaksın. Kavrayamadın mı İran olaylarına gerici bir irtica hareketidir dersin çıkarsın, diyenler var nitekim.

Bir örnek: Alırsın **Ne Yapmalı**'yı okursun. Orada sana örgütlenme biçimini öğretiyor. Hangi tarihsel koşullarda? Örgütlenme biçimi bir kalıptır ve körün değneğini bildiği gibi koşullar ne olursa olsun hep o örgütlenme biçimi her yerde uygulanır mı diyor? Böyle saçma şey söylemez **Ne Yapmalı.** O kitapta söz konusu olan hangi koşullardır? 1902 koşullarında, Rusya'da hangi partinin öyle örgütlenmesini istiyor? RSDİP'nin. Bu RSDİP hangi enternasyonalin üyesi ve şeref duyuyor II. Enternasyonal'in üyesi olmaktan. II. Enternasyonal'de hangi partiler var. Alman Sosyal Demokrat Partisi var başında Kautsky. Fransız partisi var, İngiliz partisi var. Bunlar ne? Hepsi legal partiler, niçin legal partilerdir? Çünkü ülkelerinde burjuva demokrasisi var. Lenin **Ne Yapmalı**'da Alman sosyal demokratlarına, siz de böyle örgütlenin mi diyor? Gülerler adama. Yani bir burjuva demokrasisi koşullarında kalkıp da Lenin'in çarlığın en kanlı baskı rejimi altında öğütlediği gibi örgütlenmeyi öneren adama gülerler. İlk önce hangi koşullarda hangi toplumlarda bu örgütlenme biçimini öneriyor bu adam, ona bakacaksın. 1902-1903'de çarın polisine karşı, Ohrana'ya karşı tedbirli olmak için illegal örgütlenmeyi, profesyonel kadrolar oluşturmayı vs. öneriyorsa ve legal çalışmadan pek söz yoksa, bu o koşullara özgü çalışma biçimidir. 2 sene sonra Rusya'da burjuva devrimi oluyor. Bir de bakıyoruz Lenin'in partisi seçimlere katılmış, milletvekili çıkarmış, parlamentoya temsilci göndermiş. Bu nasıl iş? Hani illegal kalacaktık?

Proleter devrimci odur ki, en ufak demokratik özgürlüğün sağladığı bazı olanaklar ortaya çıktı mı onu kavrar ve ondan gerektiği gibi yararlanır. Ve Leninist örgütlenmeyi legalitenin reddi, illegalitenin putlaştırılması şeklinde anlayan kişi meseleyi hiç anlamıyor demektir. **Ne Yapmalı** belirli tarihsel koşullarda (1902 koşullarında) örgütlenmeyi anlatır, çarlık Rusya'sı koşullarında. Fakat bu kitap aynı enternasyonal içinde bulunan

diğer partilere aynı tip örgütlenmeyi önermiyor. **Çocukluk Hastalığı** adlı kitapda aynı yazar, İngiliz devrimcilerine «gidin en gerici sendikalarda çalışın» diyor. Bilmem anlaşın diyor İngiliz İşçi Partisi'yle. İngiliz İşçi Partisi? Burjuvaziyle bütünleşmiş oportünist bir parti. Yani kalıp değil, kesinlikle tarihsel koşulların belirlediği mücadele yöntemi meselesi, örgütlenme sorunu. (...)

Evet, bizim İran Devrimi'ne karşı tutumumuz da marksist yöntemi derinliğine anlayarak edinilmiş bir tutum olmalıdır. Onun için olumlu bir tutum olmalıdır. Şimdi İran devriminin etkisiyle bir Suudi Arabistan'ın Amerikan emperyalizminin güdümünde bildiğimiz bir rejimin güdümünden çıkmaya başladığına tanık oluyoruz. Suudi Arabistan Bağdat Konferansı'na katılıyor ve Arapların ulusal davasına ihaneti sabit olan Enver Sedat'a karşı diğer Arap ülkeleriyle ortak bir tutuma giriyor. Yani İran örneğinde, yüzde yüz Amerikan uşaklığının, adamı kurtarmadığını görmüştür, Suudi Arabistan yöneticileri de.

Suriye ile Irak'ın birleşme durumu var. Suriye ile Irak ikisi de Arap kavim ama aralarında tabi farklar var. Orada bu farklar, örneğin mezhep, bir rol oynayabilir. Aynı parti tarafından yöneltildikleri halde aynı ilkeler içinde yönetildikleri halde bunlar kalkıyorlar birbirlerine düşman iki rejim olarak ortaya çıkıyorlar ve bir an geliyor bu suni bölünmeyi sürdürme olanağı ortadan kalkıyor ve bir sürü koşulların bir araya gelmesiyle güçlü bir birleşme akımı beliriyor. Suriye ile Irak'ın birleşmesi emperyalizm için bir gerilemedir. Ve stratejik bakımdan çok önemli geniş bir toprak parçası üzerinde anti-emperyalist kampda yeri olan, ötekilere kıyasla daha sağlam bir devletin oluşması demektir bu.

Güney Yemen ile Kuzey Yemen'in birleşmesi de emperyalizmin gerilemesidir. Ve bunlar ileri doğrultuda gelişmelerdir.

Arkadaşlar, hep olumlu gelişmelerden söz ettik. Tabii Mısır ki, Arap dünyasının en büyük, nüfusça en kalabalık devletidir. Fas krallığının emperyalizm hesabına askeri müdahaleleri olumsuz gelişmeler elbet. Ama Filistin halkının FKÖ yönetiminde Batı Sahra halkını temsil eden (...) Polisaryonun en çetin koşullarda direnebilmesi ve başarılı bir kurtuluş savaşı vermesi, işin olumlu yanı.

TÜRKİYE: IMF'YE İPOTEK EDİLMİŞ ÜLKE

Biraz da Türkiye'den söz edelim: Hükümet IMF koşullarına boyun eğdiğine göre Batılılar Türkiye'ye kredi vereceklermiş.

Başka kolaylıklar da varmış. IMF koşulları için burjuva basın «acı ilaç» diyor. Uyuşturucudan söz ediyorlarsa doğrudur. Şimdi IMF ne? IMF emperyalist tekellerin temsilcilerinin kurduğu tüm emperyalist ülkeler üzerinde etkin bir uluslararası kuruluş. Kuruluş nedeni ve güttüğü amaç emperyalist sömürü sistemini sürdürmek, yani Türkiye gibi ülkeleri yeni sömürge durumunda tutmak. Bu ülkelerin gerçek kalkınmalarını baltalamak. IMF'nin Türkiye için ileri sürdüğü koşullar ne olabilir? Emperyalizmin niteliğini gözönünden kaçırmazsak, emperyalizm ayakta durması için Türkiye gibi bir ülkeyi yeni sömürge durumunda tutmak zorunda olduğu gerçeğini gözönünden çıkarmazsak önerileri kaçınılmaz olarak Türkiye'nin yeni sömürge durumunu perçinleyecek nitelikte öneriler olacaktır. Başka şey olamaz. Tabii resmi belgelerde maksatlarını diplomatik dille ifade edecekler zehiri şekere bulayacaklardır. Ve işte CHP ağırlıklı iktidar da «denize düşen yılana sarılır» misali ülkemizin yeni sömürge durumunu perçinleyecek olan koşulları sineye çekiyor, mesele budur. Burada ulusal ve demokratik tutum, bir yurtseverce direniş söz konusu değildir; zevahiri kurtarmak için bazı ufak tefek direniş pozları alma durumları olmuştur, o kadar. IMF ile varılan anlaşmaya «ikinci Sèvres» diyenler var doğrudur. Ancak bu yeni bir şey değil. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana emperyalizmin uyduluğu politikasını güden iktidarlar işbirlikçi sermayenin çıkarları uğruna nice Sèvres anlaşmaları imzalamışlardır.

Türkiye bu noktaya aşağı yukarı 40 yıl süren bir uyduluk politikası sonucu varmıştır. Bu politikanın elbette ki daha eskilere giden kökenleri vardır. Fakat açıkça emperyalizmin güdümüne girerek ondan alacağın sadakalarla durumu idare etme politikası İkinci Dünya Savaşı sonrasında egemen güçlerce kabul edilmiş politikadır ve bu, Türkiye'de karşı devrimci nitelikte bir gelişmenin neticesidir. Burada herkesin bildiği şeyleri tekrarlamanın gereği yok. Ulaştırma politikası ortada. Bu adamlar 1938'den beri demiryolu yapmadı. Ulusal ulaştırma politikasının birinci görevi ülkede demiryolu yapmaktır. 1940'ların sonlarında Amerika'dan uzmanlar getirttiler. Onlar da size demiryolu filan lazım değil dediler. Oysa ABD'nin kendisi taşımacılığının %68'ini demiryolu ile yapıyor. Bunlara sormuyorlar. Peki siz taşımacılığınızın %68'ini demiryoluyla yapıyorsunuz ve bize kalkıyorsunuz petrole dayalı motorlu taşıt taşımacılığını öneriyorsunuz bu nasıl iştir demiyorlar. Bu iktidarların sonucu değil bu. Ve an geliyor bu noktaya varıyoruz. Ve bu çıkmazdan çıkmanın

tek yolu var: kimsenin gözünün yaşına bakmadan, yani egemen güçlerin çevrelerinin çıkarlarını çiğneyerek ulusal bir enerji politikası, ulusal bir yol politikası izlemek. Bu da ancak emekçi halktan güç alan güçlü bir halk iktidarının yapacağı iş. Bu iktidardan böyle bir ulusal politika beklenemez. Özellikle bugünkü durumda CHP'den, bu partide küçük burjuva sınırlar içinde kalmakla birlikte gene de yurtseverce eğilimler taşıyan unsurlar bulunduğu halde bir ulusal demokratik politika beklemek hayaldir. Bütün gerçekler ortada olduğu halde bunlar emperyalizme taviz politikasını sürdürüyorlar. Emperyalizme bağımlı, onun işbirlikçisi durumunda olan sermaye çevrelerini kollama, onların çıkarlarını gözetme politikasını sürdürüyorlar.

Ama bir CHP iktidarı bile bazı elverişli koşulların bir araya gelmesi ile ulusal bir politikaya yönelebilir. Şunu söyleyeyim ki CHP içindeki «sol» kanat denen grubun rolünü pek önemsemiyorum. Bunlar sosyalist geçiniyor, ilerlemecilere kur yapanlar var. Ben bunları pek ciddiye almıyorum. CHP, tarihsel gelişmesi gereği yamalı bohçadır. İçinde çeşitli eğilimler vardır tabı bu arada büyük sermayenin adamları da var. Etkindirler ve çok kez belirleyici rol oynarlar. Ama CHP'nin içinde güçlü bir küçük burjuva dönüşümcü akım da var. Bu partide İsmet paşanın altedilip Ortanın Solu akımının üstün gelmesi tümden anlamsız değildir. Ve CHP kendi tabanını da etkisiyle içerdiği yurtsever kadroların da etkisiyle, belli koşullar belirdiğinde, iktidar olarak, bir milli demokratik politikayı bir ölçüde de olsa izleyebilir. Yeter ki CHP dışındaki güçler dengesi buna uygun olsun.

Oysa ne görüyoruz iş adamlarının örgütü TÜSİAD çarşaf çarşaf ilan veriyor gazetelere hükümeti devirmek amacıyla. İşbirlikçi sermayenin parlamenter politika alanındaki baş temsilcisi durumunda olan partinin lideri durmadan küfrediyor. En yıkıcı bir muhalefet sürdürülüyor. Faşist parti bir yandan emrindeki tedhiş çetesini salmış ortalığa, katliamlar, siyasi cinayetler birbirini izliyor; öte yandan parlamenter alanda türlü tertipler içinde.

SOLDA DURUM

Ya sol kanatta ne var? Sol kanatta eylem olarak 1 Mayıs'ta DİSK yöneticilerinin kendilerini tutuklatmaları var. Bir de pısırık bir sesle TİP'in sıkıyönetim yasağını protesto etmesi var. Haklı davalarını savunurken seslerini bir türlü yığınlara ulaştıramayanlar var. Çaresizlik içinde bireysel çıkışlardan medet uman-

lar var, bölünmüş demokratik kuruluşlar var; tam bir aymazlık içinde emperyalizmin solu bölme oyununa çanak tutma var. Bu koşullarda içine sürüklendiğimiz çıkmazın nedenlerini tahlli ederken ilk önce kendimizi eleştirelim, solu eleştirelim.

Türkiye solunda bu bölünmüşlük sürerse açık faşizm de gelebilir. Faşizm gelince belki herkes toplanır diye düşünenler var. Bu saçmadır. Faşizm gelince birlik gerçeklenir, o da laftır. Faşizm geldi Almanya'da, en kanlı bir faşizm geldi. Dümdüz etti ortalığı. Arkadan ne geldi? Birleşmiş sol mu geldi? Sosyalizm mi geldi? Faşizmin arkasından Batı Almanya'ya azılı anti-komünist bir burjuva iktidar geldi, en olumlu şartlarda, faşizmi yıkmak için bunca fedakârlığa katlanıldığı halde. Faşizm geldi İtalya'ya, yıllarca hüküm sürdü. Arkasından ne geldi? Arkasından bir işçi iktidarı mı geldi? Hayır. Hıristiyan demokratlar geldi. Bal gibi emperyalizmin yörüngesinde bir burjuva partisi en gerici unsurlara dayanan hatta yeni faşist unsurlara kur yapan bir parti.

Faşizm gelirse hiç olmazsa ak koyunla kara koyun belli olur ve arkasından biz yapacağımızı biliriz. İllegalite şartlarında toparlanırız düşüncesi kökünden yanlıştır. Hareket demokrasi koşullarında güçlenir başka şekilde değil. 12 Mart'ta bizi ittiler illegaliteye. İllegaliteye itilenler gittiler barındılar bazı yerlerde; bazı olanaklardan yararlandılar, neydi bunlar. 1960' larda ülkede daha rahat koşullarda legal mücadelede sağlanmış olanaklardı bunlar. (...) Nedir burjuva demokrasisi? Ustalar söylüyor: Emekçi halka ulaşma olanağıdır. Ve o olanaklardan yararlanmadan gidemezsin sosyalizme diyorlar. (...)

Şimdi biliyorsunuz emperyalizm bu çağda metropollerde yani sömüren ülkelerde gereğini duymuyor faşist yöntemlere başvurmanın, çok özel durumlar dışında. Fakat sömürülen ülkelerde sık faşizme başvuruyorlar. Örneğin 1967'de Yunanistan'da bu yola başvurdular. Ve 7 yıl albaylar cuntası, o CIA ajanları, Yunanistan'ı yönetti. Niçin yaptılar bunu? (...)

1967'de niçin Cunta'nın darbesine başvurdular? Niçin NATO' nun Prometeus planını uygulayıp, bir gecede devrimcileri evlerinde bastırarak tutukladılar, hükümeti ele geçirdiler? Çünkü bir seçim arifesindeydi Yunanistan. Ve o seçimi kaçınılmaz olarak Papaendreu'nun dönüşümcü küçük burjuva partisi kazanacaktı. Papaendreu milli bağımsızlıkçı bazı istemler ileri sürüyordu. Örneğin, NATO'dan çıkmak gibi. Bunu önlemek için, seçimin sonuçlarını önlemek için faşist darbeyi tezgahladı: CIA'si, Nixon'ı, Kissinger'i. Ve 7 yıl sürüyor bu faşizm. 7 yıl sonra ne

oluyor? Yunanistan sosyalizme daha yaklamış olarak mı çıkıyor faşizmden? Hayır. 67'de Papaendreu'nun iktidar olması söz konusuydu. Bir de bakıyoruz ki 74'de, 60'larda çoktan kendini emekliye sevketmiş olan, artık tükenmiş bir sağcı politikacı, Karamanlis kurtarıcı olarak helikopterle geliyor ve Yunan halkı kendisini bağrına basıyor. Yani bu 7 yıl devrimci hareketi o ölçüde geriletmiştir. Bugün 60'larda politikada etkin yeri olmayan bir burjuva politikacı iktidar kurabiliyor ve seçim kazanabiliyor.

«Faşizm gelirse devrimci hareket toplanır, daha ileri gideriz» görüşü kesinlikle yanlıştır. Türkiye'yi alalım: 69 seçimlerinde etkin bir seçim boykotunu yani «işçi sınıfının partisinin olmadığı bir seçim demokratik değildir» diye seçimi boykot hareketini örgütleyebilirdik. Yalnız bir sürü dertlerimiz vardı o günlerde ve öyle bir şeyi gerçekleştirmeyi ciddi olarak düşünemedik. O dönemde biri kalkıp da «Tek umut Ecevit» deseydi herkes gülerdi. «Karaoğlan tek umut» deseydi biri, 1970'de herkes gülerdi. Ama 73'de yani 3 yıllık 12 Mart açık faşizminden sonra ne gördük? Geniş halk yığınları, hemen hemen Türkiye solu tümüyle «Tek umut Karaoğlan»a oy verdi. Türün'leri iktidardan uzaklaştırmanın tek yolu buydu. Nereye gelmişti toplum? Çok daha geri bir düzeye gelmişti. Boşuna değildi o 3 yıllık baskılar, işkenceler, idamlar, siyasi cinayetler. Etkisini göstermişti. Ve gereken yılgınlığı yaratmıştı. Gereken umutsuzluğu yaratmıştı. Ve 40 yıllık halk partisinin lideri «tek umut» olarak çıkabiliyordu ortaya. Sol dahil tüm oyları sürükleyebiliyordu. Evet «Faşizm gelirse biz toparlanırız, daha iyi olur» lafları yanlıştır. Demokrasi uğruna mücadele her zaman gündemdedir. Olanca gücümüzle, olanca yaratıcılığımızla o mücadeleyi sürdüreceğiz.

Arkadaşlar, demokrasi uğruna mücadele diyoruz. Biz -TEP-, legal bir partiyiz. Dilekçeyi vermişiz İçişleri Bakanlığı'na, kurulmuşuz. Afişleme bir partinin en doğal demokratik hakkıdır. Arkadaşlar çıkıyor afiş yapıştırmaya, geliyor faşistler tarıyor. Yani en ilkel demokratik hakkımız olan afiş yapıştırma hakkımızı kullanmayacak mıyız? (Sıkıyönetim döneminden söz etmiyorum. Daha öncesinden söz ediyorum.)

Lenin burjuvazinin iki yüzü vardır der; bir sert yüzü, baskı yasaları, faşist darbeler falan. Bir de yumuşak yüzü, dönüşümcü, liberal yüzü. Ve der; zaman zaman çıkarları gereği hep sert yüzüyle gitmez, kapitalist üretimi gereken düzeyde tutabilmek için işçinin özgür olması gerekir. Köle emeğiyle yirminci yüz-

yılın sanayi üretimi olmaz. İşçinin belli bir özgürlük ortamı içinde olması şarttır. O özgürlük ortamını yaratmak için burjuvazi zaman zaman liberal, dönüşümcü yüzüyle görünmeye mecburdur. Ama sınıf çıkarları tehlikeye düştüğünde sert yüzünü hemen gösterir. Bu hem münavebe ile olabilir, hem aynı zamanda iki yüz içiçe olabilir. Şu anda Türkiye bu içiçe durumun örneğidir. Bir yüzü gelir faşizmin vurucu gücü biçimine bürünür kurşunlar seni, öteki yüzünü temsil edenler aynı anda dönüşümlerden, demokrasiden söz eder, biri iktidardadır, diğeri güya değildir. Ama yasaları çiğneye çiğneye varlığını sürdürür. Yumuşak yüz sert yüze «cık cık» der, öteki berikine söver. Ama gene de bu ikisi burjuvazinin içiçe olan iki yüzüdür. Bunu bilelim. Ve tabii Lenin zamanından beri gelişmeler oldu. Onun zamanında yeni sömürgecilik yöntemleri henüz gelişmemişti. Bir CIA yoktu. Emperyalizmin dünya ölçüsünde deneyleri henüz sınırlıydı. Bizim gibi sömürülen ülkelere uygulanan taktikler bu ölçüde gelişmemişti. Türkiye'de bu taktiklerin gelişmişleriyle karşı karşıyayız.

Evet, afişlemeden söz ediyorduk. Şimdi biz ne yapacağız? Afiş asmaktan vaz mı geçeceğiz? Biz afişimizi asarız ve kişisel olarak, yöresel olarak, polisin görevini yapmadığı yerde nefsi müdafaa niteliğinde bazı tedbirler alabiliriz. Ama bu parti işi değildir. Şimdi kalkıp da bunu Türkiye Emekçi Partisi'nin bir politikası, ilgili organlarında düşünülen, kararlaştırılan bir mesele olarak ele alınmasını düşünmek TEP'i TİKKO'nun durumuna itmektir. Böyle saçmalıkları düşünmeyelim.

TEP NEYİ TEMSİL EDER

Biz TEP olarak 60 yıllık Türkiye sosyalist hareketinde sağlam ne varsa onu temsil eden, gerçekten temsil eden, Perinçek gibi yalan söyleyerek, İsmail gibi yalan söyleyerek değil, hakikaten temsil eden partiyiz. Nedir sağlam olan o geçmişte? Mustafa Suphi'lerdir, Şefik Hüsnü'lerdir, Reşat Fuatlar, onların yoldaşlarıdır, onların devrimci çizgisini özveriyle izleyenlerdir. (...) Kimlerdir onların davasının sürdürücüleri? Kimler onları temsil eder? Kimler onlarla omuz omuza savaşmışlarsa, kimler en çetin koşullarda, zindanlarda, faşist mahkemelerde, tecrit hücrelerinde devrimci şereflerine gölge düşürmeden davayı yürütmüşlerse onlar temsil eder. Biz sağlam ne varsa onun temsilcisiyiz derken gerçeği söylüyoruz, ötekiler yalan söylüyor. Aramızdaki fark budur. TEP budur. TEP bir de nedir? TEP Türkiye

emekçi halkına inanan ve ona layık olmaktan başka kaygısı olmayan, onun dışında kimseye şirin görünmek diye bir sorunu olmayan, tüm insanlığın hizmetinde bir hazine olan Marksizm-Leninizm denen şeyi en iyi bildiğimizi iddia ettiğimiz, Türkiye gerçeklerine bağımsız ve yaratıcı bir tutumla uygulayarak doğru sentezlere varan Partiyiz biz. İddiamız bu ikisidir. Bizim gücümüz buradan kaynaklanır. Üye sayımız şu kadarmış, falan günlük gazete çıkarıyormuş biz çıkarmıyormuşuz. Bunlar ikincil sorunlar.

SOLDA BÖLÜNMÜŞLÜĞÜN BAŞKIŞKIRTICISI EMPERYALIZMDIR

Bugün Türkiye'de bir gerçek var: Türkiye'de emperyalizm (özellikle ABD emperyalizmi) dünya ölçüsünde edindiği deneylerden yararlanarak, saksıda çiçek yetiştirir gibi Türkiye solunun bölünmüşlüğünü beslemektedir. Bu bölünmüşlüğün açıklamaları var. Bir küçük burjuvalar ülkesinde elbette ki sol içinde çeşitli çatlak sesler olacaktır. Sayısı hızla artmış olan bir işçi sınıfımız var. Elbette ki o işçi sınıfına köylülükten gelme, küçük burjuvaziden gelme unsurlar yabancı görüşler, ideolojiler başlayacaktır. Bir küçük burjuva aydın ağırlığındaki sol harekette elbetteki çeşitli sorunlar çıkacaktır. Elbetteki bazı sol kadroların kavrayışsızlığı, kariyerizmi gibi subjektif etkenler de rol oynuyor. Ama Türkiye solunun bugünkü halini açıklamaya bunlar yetmez. Dünyadaki solun bölünmüşlüğünün Türkiye'de yansıması olarak açıklama da yeterli değil.

Türkiye solunun bölünmüşlüğü her şeyden önce emperyalizmin işidir. Ve emperyalizm bunu gayet ustaca tezgahlamıştır. Örnek verelim: Biz 1975 yılı başında TEP'i kurduk. On gün içinde parti programını yayınlayan dergi hakkında 142. maddeden dava açıldı. Parti kurulduktan bir hafta kadar sonra İçişleri Bakanlığı hukuk müşavirliği bu parti kürtçülük ve komünistlik yapıyor diye ve 141. maddeye girer diye bir yazı gönderdi ilgili mercilere. Arkasından Devlet Güvenlik Mahkemesi harekete geçti. Partiyi kapatmak üzere ve yöneticileri ağır hapis cezalarına çarptırmak üzere dava açtılar bizim hakkımızda. İddia programımızda 141. maddeyi ihlal ettiğimiz iddiasıydı. Bir direndik «siz görevli merci değilsiniz» dedik DGM'ye. Tuttular TEP genel başkanını zindana attılar. Hapsen tazyik yoluyla kendilerini yetkili adli merci olduklarını bize kabul ettirmek istiyorlardı. Bir parti kuruluyor kurulur kurulmaz program ve tüzüğünde

141. maddeyi ihlal ettiğinden ötürü dava açılıyor DGM tarafından ve Genel Başkanı da içeri atılıyor. Bu ne demek? Parti fiilen kapandı demek. Bu durumda partiye «Ey işçi arkadaş, çoluk çocuğunun nafakasına kulak asma sen TEP'e girmekle otomatik olarak ağır suç işlemiş olacaksın ama boşver, sen üye yazıl, nüfus sureti getir, fotoğraf getir, seni üye kaydedelim» denmez. Yani bu ne demektir. Evet demokrasi var ama size göre değil demektir. TEP'e demokrasi yok demektir. Tam bu sırada başka tarafta neler oluyor? Hemen hemen aynı günlerde ilerlemeci takımı CHP ile barış içinde birlikte yaşamaya başlıyorlar. Ve kısa zamanda tepeden inme yöntemlerle bir bürokrat takım DİSK yönetimini ele geçiriyor. Ve Türkiye'de işçi sınıfının en bilinçli kesimini içinde barındıran DİSK'in başına çörekleniyor, bu kadro. Tam biz hapisteyken ve DGM'de bizim dava sürerken tezgahlanıyor bu işler. Bu egemen güçlerin sol hareketi kendileri için en az tehlikeli maceralara kanalize etme çabasıdır. CHP bunu niye yapar? Nasıl olsa sola açılma kaçınılmaz. Egemen güçler bunun provokasyona en açık, en kolay altedebileceği sol olsun ister. Gerçekten ilerlemeci takımı provokasyona en açık soldur. Bir defa resmen illegal. Fakat öyle bir illegal ki; kim var, kim yok herkes belli. Ve bunun içinde yer alanlar da geçmişteki sol hareket içinde öyle fazla bir varlık göstermemişler ve bir ölçüde katılmış olanlar da iyi sınav verememişler. Bu durumda provakatörlere de pek kapalı sayılmazlar. Yani bu illegaliteyi çözmek için polisin fazla zorlanması gerekmez. Böyle bir illegalite.

Tıpkı Pekinciler gibi. Pekinciler de illegal partiydi. Adı da «ihtilalci». İllegal kongre yapılıyordu gazetede ilan ediliyor her şey. Resimler basıyorlar. Temsili resim güya. Ve bu illegal parti bir ay sonra adındaki «i»lerden birini atıyor «ihtilalci» sözcüğünü çıkarıyor, legal olarak çıkıyor. Bugün çok renkli günlük gazeteleri de var, Ilıcaklar sağ olsun. «Tercüman» olanakları hizmetlerinde.

Öte taraftan bakıyorsun geçmişte az buçuk bu harekete katılmış olan ve bir işe yaramadığı ortaya çıkmış olan kim varsa hepsi ilerlemeci olmuş. Genç kuşaktan olanları pek bilemem, illegalitenin romantizmini de kullanarak bir sürü genci kendilerine çekebiliyorlar. Biz, illegaliteyi, illegalitenin gerekli olduğu şartlarda başvurulan bir yöntem olarak biliriz, ama illegalitecilik oynamayız. Bu iş ciddi iştir. Bunlar illegalite kavramını yozlaştırmışlardır. (...)

BİZ HİÇBİR ZAMAN FRAKSİYON OLMADIK

Evet fraksiyonculuk yaptığın sürece, hareketin bölünmesine neden olduğun sürece ne denli keskin devrimcilik yapsan egemen güçler sana karşı hoş görülü davranıyor. Biz hiçbir zaman fraksiyon olmadık. Bizim dışımızdakilere «tu kaka» demedik. Biz başından beri solda birlikten yana olduk. Yalnızca «solda birlik TEP'in güçlenmesinden geçer» diyoruz. Çünkü TEP daha güçlü olursa bir çok tereddütleri yenmek daha kolay olur.

Biz kendine güvenen kişiler olarak, kendine güvenen bir örgüt olarak içtenlikle hep birlik için çalıştık. Bunu sınıf düşmanı da bilir. Onun için olanca güçleriyle bizi engelliyorlar. Onun için DGM'leri bize saldırttılar. Onun için kurşunlanan parti başkanı, TEP'in başkanıdır. Onun için önümüzdeki günlerde Anayasa Mahkemesi'nde yargılanacağız.

DEMOKRASİ MÜCADELEMİZ

Evet, her şeyden önce emperyalizmin eseridir solun bölünmüşlüğü Türkiye'de. Solun bölünmüşlüğü sağın eseridir. Ama gördüğünüz gibi solda da bu oyuna çanak tutanlar eksik değil.

Arkadaşlar, demokrasi uğruna mücadelenin öneminden söz ettik. Burda söz konusu olan burjuva demokrasisi. Yani sınırlı bir demokratik özgürlük ortamı için mücadele. Ve biz bunu niçin istiyoruz. Bu, nihai amaç olabilir mi bizim için? Hayır olamaz. Bizim için nihai amaç gerçek demokrasidir. Bu da ancak sosyalizmde gerçekleşir. Ama oraya varmak için demokrasiden ve bağımsızlıktan yana olan güçlerle omuz omuza bir demokratik özgürlük ortamı yaratmak için, yani, hareketimizin işçiye, köy emekçisine rahatça ulaşabileceği ortamı yaratmak için mücadele zorunludur, budur güncel mücadelemiz.

Biz ne yapıyoruz bu konuda TEP olarak. İşte sıkıyönetim geldi. Yayın organlarımız düzenli çıkamıyor. Yani sesimizi duyurma olanakları bir hayli sınırlı. Arkadaşlar bu yüzden üzgün. Bir bakıma haklılar, doyurucu bir faaliyet durumu yok. Oysa, partimiz çok önemli bir mücadele içindedir şu anda. TEP, önümüzdeki günlerde Anayasa Mahkemesi önünde Anayasanın 12. maddesine yani «Dil, Din, Irk farkı gözetmeksizin TC vatandaşları eşittir» diyen maddeye gerçekten demokratik anlamını kazandirmak için savunma yapacaktır.

Biz programımızın gerekçe bölümünde devrimizin demokratik olduğundan söz ederken, bu devrimin tüm vatandaşlara

eşitlik getireceğini ve çağdışı uygulamalara son vereceğini ve Türkiye halkının tüm kesimlerinin gönüllü birliğini sağlayacağını yazdık.

Bu, demokratik devrimin bir görevidir. Sosyalist devrimin değil. Yani yakın geleceğin ivedi görevidir, bu toplumun hemen önünde olan bir görev. Onun için biz yayınlarımızda TİP'in bu konuyla ilgili sloganını eleştirdik. TİP'in sloganı şöyle diyordu: «Kahrolsun Şovenizm, Kurtuluş Sosyalizm». Bu demokratik devrimin bir görevini sosyalizme havale etmektir, yanlıştır. (...)

Evet, biz TEP programı gerekçesinde bu sorunun çözümünün demokratik devrimin bir görevi olduğunu söyledik. Programın başka bir bölümünde de «Ulusal Devrimci Kültür» bölümünde, «biz Anayasa'nın 12. maddesini tam uygulayacağız. Ve ana dili Türkçe olmayan vatandaşlara Milli Eğitim Bakanlığı yönetiminde kendi ana dillerinde eğitim olanağı sağlayacağız.» dedik.

Biz burada 1920'lerin 1930'ların bir politikasının çağ dışı kalmış fiyasko ile sonuçlanmış bir politika olarak terk edilmesi görüşündeyiz. 1920'ler 1930'larda tek parti CHP sözcüleri Türkiye'de sınıf yoktur diyorlardı. Ve sınıf esasına dayalı örgüt kurmak, sendika kurmak, parti kurmak, burjuva muhalefet partisi bile kurmak yasaktı. Tek parti, Halk Partisi vardı. Zaman geldi o çağ dışı kaldı ve değişik partiler kuruldu, sendikalar kuruldu. Ama zorla asimilasyon politikası hâlâ uygulanıyor. Ne sonuç veriyor bu politika? Kürt halkıyla Türk halkının bölünmesi yolunda kışkırtmalar için elverişli fraksiyon ortamının yaratılmasına yardımcı olmaktan öte.

Geçenlerde, yani vurulmamdan birkaç gün önce tamamlanan bir Doğu gezisi yaptım, Diyarbakır'a, Urfa'ya gittim. Derhal şu gerçekle karşılaşıyor insan: bir Kürt solu, bir Türk solu. Hepsi de Marksizm adına konuşuyor, Kürt solu da kendi içinde bölünmüş Türk solu gibi. Ama iki sol var. Emperyalizm bunu becermiş. Ve bir tez atılmış ortaya Kürdistan sömürgedir tezi. Kesinlikle gerçeklerle bağdaşmayan bir tez. Türkiye'nin kendisi yeni sömürgecilik yöntemleriyle sömürülen bir ülkedir, yani kendisi yeni sömürgedir. İşte görüyoruz IMF'lerin ipoteği altındayız. O kendisi yeni sömürge olan bir ülkenin eski tipte bir sömürgesi varmış. Eski tipte sömürgelerin ortadan kalktığı bir dünyada. Ve delil göster diyorsun. Toprak kimin? diye soruyorsun Türklerin mi, hayır Kürtlerin diyorlar. Meselâ orada Kürt ağa Türk köylüyü de eziyor. Yani hem Kürtleri, hem Türkleri ezerek sömürerek semizliyor. Bunun örneklerini gördük, örneğin dağıtılmak üzere hükümet gübre gönderiyor, fiatı 230 krş!

İhtiyacı olan köylüye dağıtılacak. Gübreye ihtiyacı olmayan, silahlı gücü olan, sülalesi güçlü olan Kürt ağa kapatıyor bu gübreleri. Sonra 550 krş'dan ihtiyaç sahibi Kürt'e de Türk'e de satıyor. Hükümet ortalıkta yok, sözü edilecek devlet otoritesi yok. Bir sülale egemenliğidir gidiyor.

En yoğun feodal ilişkiler içinde sahipsiz bir halk. Bu sömürge tezi çağ dışı uygulamaları pek umursamayan, anti-feodal mücadeleyi rafa kaldırıp bu düzeni sineye çekip şovenizmi alabildiğine kışkırtan her türlü birlikte örgütlenmeye karşı çıkan bir tez. Bu teze karşı çıkmak devrimci görevdir.

Biz Anayasa Mahkemesi önünde partiler yasasının 89. maddesini çiğnemek iddiasıyla yargılanacağız. Bu en yüksek yargı organı önünde milli demokratik programımızı savunacağız. Sonuç ne olur bilmem. Sonuç kesinlikle olumsuz olacaktır diyemem. Anayasa Mahkemesi bir DGM değildir.

PARLAMENTER MÜCADELEYE SIRT ÇEVİREMEYİZ

Türkiye solu bölünmüşlüğünü sürdükçe Türkiye işçi sınıfının olsun yoksul köylülüğün olsun, gücüyle orantılı olarak Türkiye'nin tarihsel gelişmesine ağırlığını koyması olanağı olmadığını hep biliyoruz. Bu bölünmüşlüğe karşı mücadeleyi, Türkiye gerçeklerini gözönünde tutarak, yaratıcı tutumu elden bırakmadan, sürdürmekle yükümlüyüz. Her olanaktan yararlanarak bunu yapmalıyız. (...) Bugün gayet güdük bir burjuva demokratik özgürlükler ortamı içindeyiz. Ama her şeye karşın, burjuva parlamentarizminin yasaları geçerli. Partiler var, seçimler oluyor vb. Seçim kampanyaları dönemleri bizim için emekçi halkla her zaman, her koşulda geçerli ve yararlı ilişkiler kurmak için. 12 Mart döneminin en zor günlerinde bazı arkadaşların barındıkları bölgelerde halk liderlerini kimin, nasıl safımıza kazandığımızı daha önce anlattım. Evet 1965 seçimlerinde parlamenter mücadele koşullarında bu sürekli bağlar kurulmuştur. (...) Türkiye düzeyinde buna benzer çalışmalar oldu.

Seçim kampanyalarının sağladığı olanakları efendim işte «burjuva parlamentarizmi batağına biz batmayız» işte «biz devrimciyiz», «tek yol devrim» gibi laflarla önemsememek, o olanaklardan yararlanmamak, emekçi halkla sürekli bağlar kurma fırsatlarını kaçırmak, düpedüz ahmaklıktır, eğer daha kötü bir şey değilse sol sekter tutum içine saplanıp o andaki devrimci göreve sırt çevirmektir. (...)

Parlamentarizmin batağına batmak, koşullar ne olursa ol-

sun mücadeleyi parlamenter mücadeleden ibaret saymak ve onun dışındaki her türlü eylemi reddetmektir. Parlamentarizm hatası odur. Bu başka şey. Fakat parlamentarizmin hatasına düşmeyeceğim diye burjuva demokrasisinin sağladığı olanaklara sırt çevirmekle daha büyük bir hatanın içine düşmüş olursun. Bu ayrımı yapalım. Hataya düşmeyelim.

Şimdi biz Türkiye'nin gerçeklerini bilen kişiler olarak ve bu bağımlı kapitalizm denen düzen altındaki toplumda ortada görülen insan malzemesinin zemzem suyuyla yıkanmış olarak ortaya çıkamayacağını çok iyi bilerek, bu bataklık içinde geçen adamın paçasına mutlaka biraz çamur bulaşacağını da bilerek eldeki bu malzemeyle bir işler yapmakla yükümlüyüz. Ve biz özellikle 1981 seçimlerinde Türkiye solunun birlik halinde partileşmiş, partileşmemiz guruplarıyla başta DİSK, tüm demokratik kuruluşlarıyla birlik halinde dayanışma durumunda Türkiye emekçi halkının karşısına çıkabilmesi için ne yapılması gerektiğini bulmak ve onu yapmakla yükümlüyüz. Bu mevcut yasalar içinde ne şekilde olabilir, bunları düşünmek ve çözümler getirmek zorundayız. Her sosyalist gibi biz TEP'liler de bu konuda kafa yormak zorundayız. (...) Bugün «Tüm Türkiye solu bir tek parti çatısı altında birleşsin» anlamında bir çağrı gerçekçi bir çağrı değildir. Ama ayrı ayrı partiler, örgütler, çevre ve guruplar varlıklarını koruma hakkını saklı tutarak 1981 genel seçimlerine yeni bir sosyalist birlik ve dayanışma taktiği olarak girebilirler. Bunun da gerçekçi bir özlem olmadığı kolay kolay iddia edilemez. Türkiye solunun tabanının özlemi budur. Ve solun oy ağırlığını bağımsız olarak ortaya koyacak siyasal yaşamımıza ağırlığını koymasının başlıca yolu pek görünmemektedir. (...)

Burada söz konusu olan bütün olanaklarla en geniş bir anti-emperyalist ve anti-faşist program çevresinde tek parti çatısı altında birlik halinde emekçi halkın önüne çıkabilmekdir. Böylelikle emperyalizmin solda bölünmüşlüğü kışkırtmak oyununu bozmaktır. Böyle bir şey senin güncel anti-emperyalist, anti-faşist mücadelene engel olamaz, tam tersi ona yardımcı olur. Burada söz konusu olan en ufak ayrıntısına kadar ideolojik birlik halinde bir siyasal örgütün kurulması değildir. Sen kendi çevrende gücün yettiğince öyle bir örgüt kuradur. Söz konusu olan Türkiye gerçeklerinin bize bugün dayattığı en geniş anlamda bir sol birlik örgütü olacaktır. Böyle bir parti belki zamanla yozlaşır, düzenle bütünleşir, CHP'yle kaynaşır. Ama belki de emekçi halkın aşağıdan yukarı baskısıyla, saflarındaki devrimci unsur-

ların doğru mücadelesiyle Türkiye koşullarına uygun, sürekli olarak etkin kalıcı bir anti-faşist ve anti-emperyalist bir siyasi örgüt durumunda gelebilir. (...)

Solda birlik sen ben bizim oğlandan ibaret değildir bunu bilelim. Gerektiğinde sağında bildiklerinle, «sol» sekter bildiklerinle omuz omuza yürümektir. Solda birlik için Türkiye gerçekleri ışığında yaratıcı tutum içinde, mücadele vermekle yükümlüyüz. Bu da emperyalizmin oyununu bozmayı ve Türkiye'de anti-emperyalist ve anti-faşist güç olarak, örgüt olarak ne varsa onları tek çatı altında hiç değilse önümüzdeki genel seçimin sağladığı olanaklardan yararlanmak üzere halkın önüne çıkarmayı emrediyor bize. Bunu parlamentarizmin yanılgısına düşmek olarak niteleyen kimse ne Marksizmi anlıyordur, ne de Türkiye gerçeklerinden haberdardır. Bu yolda mücadele TEP'in verdiği, vermekte olduğu demokrasi mücadelesinin bir parçasıdır. Bu mücadeleyi en geniş boyutlar içerisinde görebilelim. Bu açıdan baktığımızda sıkıyönetimden bu yana pek öyle aktif bir dönemde ortalıkta pek görünmesek de çok önemli demokrasi mücadelesi içindeyiz. TEP'in bu mücadeleye önemli katkıları olacaktır. Sağolun.

Emperyalizme Teslimiyet Politikası

Emperyalist ülkeler, «Hasta Adam» olarak nitelendirdikleri Türkiye'yi IMF eliyle yeniden masaya yatırarak ağır bir ameliyata giriştiler.

Uzun süreden beri IMF'nin yapılmasında ısrar ettiği ikinci devalüasyon ve diğer istikrar tedbirleri geçen ayın ilk yarısında Paris'te yapılan görüşmeler sonunda kabul edildi. Paris'teki görüşmelerin sonuçlanması için Türkiye'nin istikrar tedbirlerini, yani kemer sıkma politikasını ayrıntılı bir biçimde dile getiren Niyet Mektubu'nu Uluslararası Para Fonu Heyeti'ne teslim etmesi ve %43,6 gibi ağır bir devalüasyonu ilan etmesi gerekmiştir. Bu ödünler karşılığında, 1979 yılında 1 milyar 756 milyon dolar borç paranın Türkiye'ye verilmesi kağıt üzerinde kabul edilmiştir. Başbakanın açıkladığına göre Batılı 17 ülke temsilcileriyle OECD örgütü çerçevesinde yapılan görüşmelerde, aynı miktarın 1980 ve 1981 yıllarında da verilmesi kararlaştırılmıştır. Kuşkusuz bundan sonra sözde yardım kararının IMF Yönetim Kurulu'ndan geçmesi ve 17 ülkenin payına düşen yardımlar için harekete geçmesi gerekecektir. Ecevit yönetimi, beklenen krediler gelmeyince, NATO, AET ve OECD gibi, emperyalizmin askeri ve ekonomik örgütlerini de harekete geçmeye zorlamıştı.

Şimdi, «yardımlar»ın gerçekleşmesi için emperyalizm, her alanda ödün verilmesini bekleyecektir.

Bu ödünlerin ekonomik yanı, IMF'nin dayattığı ve Niyet Mektubu'nda ayrıntıları açıklanan «İstikrar Programı»dır. Kısaca, Türkiye para değerini düşürdükten başka, ekonomik kalkınma hızını azaltacak, harcamaları kısacak, fiyatları yükseltecek, ücretlerle taban fiyatlarını donduracak önlemleri alarak bir kemer sıkma politikası uygulayacaktır.

Emekçi halkımız deneyleriyle bunun kendileri için bir kemer sıkma politikası olduğunu biliyor. Şimdi başlayan zincirleme zamlarla, hayat pahalılığı korkunç bir düzeye varacaktır. Yatırımların azaltılmasıyla yaygın işsizliğin boyutu da büyük ölçüde artacaktır.

Pahalılık ve işsizlik afeti geniş kitleleri sarmışken ve üçte bir senato seçimlerine 6 ay kalmışken, siyasal iktidar bu ağır ekonomik kararlara nasıl yönelmiştir? Bilindiği gibi Ecevit'in önceleri yaptığı açıklamaya göre, devalüasyon kararı, önümüzdeki Ekim ayında yapılacak olan senato seçimlerinden sonra söz konusu olabilecekti. Fakat IMF'nin 1,5 yıldır «taze para» konusunda yeşil ışık yakmaması üzerine, bağımlı kapitalist düzenin durmaya yüz tutan çarklarını döndürme zorunluluğu, iktidarı IMF'ye teslimiyete zorladı. Geçen nisan ayı içinde 6 bağımsız bakanın muhtırasında ve büyük patronların örgütü TÜSİAD'ın ilanlarında istenen şeyler de IMF şartlarının yerine getirilmesi idi.

Ecevit iktidarı işbirlikçi burjuvazinin politikasını seçti, kitlelerin aktif desteğiyle emperyalizmin ekonomik kuşatma planını yarmak bir yana etkisizleştirmeyi bile denemedi.

Zaten ağır bir sömürü ve baskı karşısında kitleler üzerindeki prestijini önemli ölçüde kaybettiğini gören Ecevit iktidarı, IMF ile uzlaşmayı öne alarak kısa sürede sağlayacağını umduğunu 900 milyon dolarlık krediyi, senato seçimleri öncesindeki etkinliği arttırmada kullanma yolunu seçti.

IMF'nın taze para için yeşil ışık yakacağını anladığı anda, AP liderinin iktidara karşı mücadele taktiği değişti. O ana kadar CHP ağırlıklı iktidarın daha çok yıpratılmasını öne alan Demirel, birdenbire hükümetin yıkılması çabalarına yöneldi. Paris'teki görüşmelerin anlaşmaya doğru gittiği anlaşılınca, 9 Haziranda AP Başkanlık Divanı «Kayıtsız şartsız hükümetin düşürülmesine» karar vermiştir. Bir hafta sonra MHP de bu doğrultuda bir adım attı. Ve hemen mebus pazarı çalıştırılmaya başlandı. Hükümet bunalımı gündeme geldi.

Demirel'in kayıtsız şartsız hükümeti düşürme kararı, kitleler karşısında yıpranmış iktidarın IMF yardımı ile ömrünü uzatması ihtimalinden kaynaklanıyor. Kısmî Senato Seçimlerinden sonra 1981 genel seçimlerine kadar da Ecevit iktidarı dış borçları «seçim ekonomisi»inde kullanabilirdi. Bu nedenle iktidarın devalüasyon kararı ile IMF'ye yaklaşmasını, Demirel, «her şeyden önce siyasal bir karar» olarak nitelendirdi ve sert eleştirilere giriş-ti. 1. ve 2. MC döneminde mini devalüasyonlarla istikrar programını önemli ölçüde uygulamış ve dünya aleme borçlanmış olan Demirel, bu olanakların iktidarda kalmak için nasıl kullanılabileceğini çok iyi bilir.

NİYET MEKTUBU MODERN BİR SEVR ANLAŞMASIDIR

AP lideri, hükümetten Paris'te IMF'ye sunulan niyet mektubunun açıklanmasını istiyor. Ecevit de Demirel'in 1970 devalüasyonunda IMF'ye sunduğu niyet mektubu ile kendilerinin niyet mektubunu birlikte açıklıyacağını söylüyor.

Emperyalizmin dayattığı «istikrar programı»nın genel çerçevesini bilmiyen kalmadı. Ama niyet mektubundaki ayrıntıların çok ilgi çekici olduğu anlaşılıyor. Şimdilik basına yansıdığı kadarı ile bilinenleri sıralıyalım. (Cumhuriyet: 11.6.1979)

1979 Niyet Mektubu, 1978'dekinden daha ağır koşulları içermektedir.

Niyet Mektubunda hükümet, Türkiye'nin dış piyasalarda rekabet edebilmesi (!) için gerekli kur ayarlamalarını (yani yeni devalüasyonları) zamanında yapmayı taahhüt etmektedir. Böylece sürekli devalüasyon kararları ile devalüasyon-enflasyon açmazında çırpınan yarı bağımlı Türkiye'nin emperyalist sömürüye daha fazla açık tutulacağı anlaşılmaktadır.

Türkiye, Niyet Mektubu ile IMF'ye ithalat üzerinde uyguladığı kısıtlamalara yenilerini eklememeyi ve mevcut kısıtlamaların kapsamını genişletmemeyi de taahhüt etmektedir. İhracat için uygulanan teşvik önlemlerinde, iç pazarların dış pazarlara karşı avantajlı olmasını önlemek için dövize göre gerekli para ayarlamaları yapılacaktır. Bu, Türkiye pazarının emperyalist sömürüye daha geniş bir açılma operasyonudur.

Ayrıca, Türkiye fon üyesi ülkeler ile «ikili ödeme anlaşmaları» yapmayı da kabul etmiş, öteki ikili ödeme anlaşmalarını da tasfiye edeceğine değinmiştir. Bu hükümle, Türkiye'nin fon üyesi olmıyan Sovyetler Birliği ile ticarî ilişkilerine, istenirse müdahale edilebileceği anlaşılmaktadır.

Niyet Mektubunda Türkiye, dış borç ödemelerinde gecikmemeyi taahhüt ederken kısa ve uzun süreli kredi kullanımına sınırlama getirmeyi de kabul etmektedir. Bu sınırlamalar nedeniyle Avrupa Para Piyasası ile sosyalist ülkelerden uygun koşullarda kredi aranması da engellenmektedir.

İnsan IMF'ye sunulan Niyet Mektubundan alıntıları okurken, bu günün yarı bağımlı Türkiye'si ile altmış yıl öncenin yarı sömürge Osmanlı Devleti arasında özde pek büyük bir fark olmadığını daha iyi anlayabiliyor. IMF ile şimdi ve geçmişte yapılan her anlaşma modern birer Serv Anlaşması'dır. IMF ise bu anlaşmaları ekonomik açıdan denetleyen emperyalizmin bir jandarmasıdır. OECD, Dünya Bankası ve benzeri mali kuruluşlarla birlikte IMF, emperyalizmin Türkiye'ye emperyalist sistemde ayrılan bağımlı ülke statüsünün sürdürülmesini denetliyecektir. Bu denetlemenin araçlarından biri, tüm emperyalist ülkelerin geri kalmış ülkelere yaptığı sözde yardımlar için yeşil ışık yakmamaktır. 18 aydır bu politika Türkiye'ye uygulanmış ve Ecevit iktidarı dize getirilmiştir.

TABAN FİYATLARINDAN EKMEK FİYATLARINA DEK IMF'YE HESAP VERİLİYOR

Uluslararası Para Fonu'na verilen Niyet Mektubunda daha bir çok garanti yer alıyor.

Kamu iktisadi kuruluşlarının ürettiği mal ve hizmetlere yapılan zamlardan başka «gerektikçe» yeni fiyat ayarlamalarına gidileceği taahhüt edilmektedir. KİT açıkları nedeniyle hızlandırılan para basma işlemine sınırlamalar getirilmekte, 1978'de yüzde 20 dolayında artırılan bütçe harcamalarında kısıntıya gidileceği açıklanmaktadır. Doğan bütçe açığının vergi yasasının çıkarılması ve vergi denetiminin yaygınlaştırılması ile kapatılacağı görüşüne Niyet Mektubunda yer verilmiştir.

Niyet Mektubunda geçen yıla göre taban fiyatlarında yapılan artışların «makul ölçüler» içinde kaldığı açıklanmakta, tarımsal destekleme fiyatlarının dünya fiyatlarıyla uyum halinde kalacağı vurgulanmaktadır. Taban fiyatlarının düşük tutulması politikası, ürününü hemen elden çıkarmak zorunda kalan küçük üreticinin zararınadır. Zengin köylü, emek sömürüsü yanında ürününü hemen elden çıkarmıyarak ve tarım kredileriyle beslenerek enflasyona karşı korunmaktadır. IMF'ye verilen garantilerle artık yoksul halkımızın temel besini olan ekmeğin fiyatın-

daki artışlar da eskisine oranla daha fazla olacaktır. Geleneksel ekmek fiyatlarını denetleme politikası da nerdeyse terkedilmektedir.

ÜCRETLERİN DONDURULMASINDA YENİ ADIMLAR

Hükümetin hazırlayıp IMF'ye verdiği Niyet Mektubunda, «ücret artışlarının enflasyonu hızlandırıcı etkilerinin giderilmesi» gibi gerici bir görüşe yer verilmiş ve ücret artışları için «üretim ve verimlilik artışları» şart koşulmuştur.

Enflasyonu ücret artışlarına bağlıyan gerici anlayışı bir yana bırakalım. Fakat ücret artışı için üretim ve verimlilik artışını şart koşan bir uygulama, gerçek ücretlerin dondurulması değil, artan pahalılık karşısında geriletilmesine çalışılması demektir.

Emperyalistler, Paris'teki IMF-Türkiye görüşmeleri sırasında, geçen yıl kamu kesiminde uygulanan «toplumsal anlaşma»-nın özel kesimindeki fabrika ve işyerlerine de yaygınlaştırılmasını istemişlerdir. Böylece özel kesimde de toplumsal anlaşma mekanizması ile ücretlerin dondurulmasına çalışılacaktır.

Yapılan devalüasyonun ardından ilan edilen zamlar yeni zamları getirirken, işçi sınıfının ekonomik mücadelesi çetin bir durumla karşı karşıyadır. 1979 yılında özel kesimdeki 500 bin dolayındaki işçinin toplu sözleşmesi söz konusudur. Kamu kesiminde ise bu yıl yüz bin kadar işçi toplu sözleşme kapsamına girmektedir. Böylece bu yıl özel kesim işyerlerinde toplu sözleşme yetkisi ile çok daha fazla etkin olan DİSK'e bağlı sendikaları çetin bir sınav bekliyor. Çünkü 1977 yılından bu yana sürekli olarak düşmekte olan gerçek ücretler şimdi daha hızlı bir düşüşe geçecektir. Bunun yanında IMF direktiflerine uygun olarak yatırımların kısılmasıyla büyümesi kaçınılmaz olan yedek işsizler ordusu, patronlar tarafından sendikaların toplu sözleşmelerdeki gücünü kırmakta kullanılacaktır.

ORTADOĞU'DAKİ ABD ÇIKARLARI AĞIRLIK TAŞIYOR

Emperyalizmin somut müdahaleleri, gerçekleri geniş yığınların bilincine çıkarır. Kıbrıs olayları, ABD emperyalizminin askeri jandarmalığına karşı öfkeyi büyük ölçüde yaygınlaştırmıştı. IMF eliyle yürütülen ekonomik jandarmalık, ABD emperyalizmine karşı öfkeyi daha da artıracaktır. Çünkü emekçi halkımız, bu

politikanın yakıcı ekonomik ve politik sonuçlarını etinde duymaya başlamıştır. Şimdi orta sınıfların da yoksullaşma sürecinin daha da hızlanacağı bir döneme girilmektedir. Bu anti-emperyalist öfkeyi gericiliğin ve faşizmin demagojisine terketmeden siyasi bilince yükseltmek devrimci harekete düşer.

33 yıldan beri çeşitli burjuva iktidarlarının yaptığı her devalüasyon, emekçi halka uygulanan kemer sıkma politikası, Türkiye'nin emperyalizme daha yaygın bir biçimde bağımlılığını artırmış, emperyalist sömürüyü perçinlemiştir.

Önceleri 12 yılda bir yapılan devalüasyon, 1970'den sonra daha kısa aralıklarla uygulanmaya koyulmuştur. Fakat bir buçuk yıl gibi çok kısa bir süre içinde emperyalizmin, ikinci büyük devalüasyonu Ecevit iktidarına empoze edebilmesi önemli bir olaydır. 1978 devalüasyonunda CHP ağırlıklı iktidar, sadece kısa süreli borçları erteletmiş, geçen aya kadar kredi bekleyişleri sonuçlanmamıştı. Böylece son yıllarda emperyalizm, askeri ve ekonomik ambargo ile Türkiye'nin ekonomik ve siyasal planda çıkış yolları aramasını engellemiştir. ABD emperyalizmi ve ortakları, Ortadoğu'da verdikleri kayıpların ardından Türkiye'nin de kendi güdümlerinden çıkmaması için her olanağı kullanmak kararındadır. Dördüncü beş yıllık kalkınma planına aşırı müdahale ederek sınırlı da olsa kendine yetecek bir ekonomik yapıyı önlemek, üçüncü dünya ve sosyalist ülkelerle ilişkilere karşı çıkmak ve benzeri davranışlar hep Türkiye'nin kıskıvrak bağlanması hedefine yöneliktir. ABD ve NATO'nun Ortadoğu politikası bunu eskisinden fazla gerektirmektedir. NATO'nun Amerikalı generallerinin bile «Türkiye'ye acil yardım yapılması» korosuna katılmaları boşuna değildir. Ancak sürekli borçlarla yaşayan bir Türkiye, Ortadoğu'daki Amerikan barışına boyun eğmeye zorlanabilir.

Yani bu koşullarda CHP iktidarının askeri üsler konusunda, U-2 uçakları konusunda direnişi lafta kalır. Ve Türkiye'nin dış politikasında «çok yanlı bir dış politika» izlemesi, Üçüncü Dünya ülkelerine açılması da hayal olur.

Halk Demokrasileri Üzerine
Bulgaristan Devrimi

İkinci Dünya Savaşı, Nazi Almanya'nın yenilgisiyle son buldu. Sovyetler Birliği Kızıl Ordusu, ABD ve İngiliz orduları Almanya'ya ve Almanya'nın savaş sırasında işgal ettiği ülkelere girdiler. Buralarda faşist iktidarlar düşürüldü.

Kızıl Ordu'nun girip, Alman faşizminin koğulduğu ülkelerde sonları gelmiş olan Nazilerin kuklası faşist iktidarlar etkinliği şu ya da bu derecede değişen halk ayaklanmalarıyla devirildiler. Bunun bir sonucu olarak «Halk Demokrasileri» ya da «Demokratik Halk Devletleri» denilen olgu ortaya çıktı. ABD ve İngiliz ordularının girdiği ülkelerde burjuva demokrasileri yeniden oluşturulurken, Kızıl Ordu'nun girdiği ülkelerde artık burjuva demokrasisi olarak nitelenemiyecek olan yeni devlet ve yönetim biçimleri ortaya çıkıyordu. Buralarda aralarında bazı biçimsel farklılıklar olmakla birlikte öz olarak işçi sınıfı, köylülük, kent küçük burjuvazisi ve hatta burjuvazinin anti-faşist kesimiyle birlikte iktidar oldu.

Bu gün, ülkemizde bölünmüş sosyalist hareketin parçalarından birini oluşturan bir çevre, bu halk demokrasilerini Türkiye

devrimine model olarak alıyor, böylece onları evrenselleştiriyor.

Halk demokrasileri gerçekten Türkiye devrimi için bir model olabilir mi? Bu soruyu doğru yanıtlayabilmek için, onların gerçekleşme biçimlerini ve niteliklerini iyi kavramış olmak gerekir. Bu nedenle, biz hem bu devrimleri ülkemiz için model sayan siyasetin karşımıza sık sık Bulgaristan devriminden örneklerle çıkması ve hem de bu devrimin Doğu Avrupa ülkeleri içinde işçi sınıfı hegomonyasında bir halk devrimi niteliğini en fazla taşıyanlardan biri olması bakımından Bulgaristan devrimi üzerinde durmanın konunun aydınlığa çıkması için yararlı olacağını düşünüyoruz.

O halde Bulgaristan Demokratik Halk Devrimi üzerinde biraz duralım.

BULGARİSTAN VE BURJUVA DEMOKRATİK DEVRİM

Bulgaristan 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşına değin Osmanlı İmparatorluğu sınırları içindeydi. Osmanlılar Bulgar feodallerinin ellerindeki toprakları almışlar, Bulgar feodallerinin yerine Türk feodaller oluşturmuşlardı. 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşına değin durum bu idi. Savaşı Çarlık Rusya'nın kazanması üzerine Osmanlılar Bulgaristan'dan çekildiler, böylece Bulgaristan bağımsız bir devlet oldu.

Türk feodaller atılmış, topraklar küçük parçalar halinde Bulgar köylüler tarafından paylaşılmış ve Bağımsız Bulgaristan feodalizmden arınmıştı artık. Çünkü yüzyıllarca süren Osmanlı egemenliği altındaki Bulgaristan'da, Türk feodallerin yerini alacak, feodal-meodal kalmamıştı. Hızla kapitalizm yolunu tutan Bulgaristan.da, feodalizmden arınmış ekonomik alt yapı üzerinde bir burjuva demokrasisi gerçekleşmişti.

Yani, 1878'de Çarlık Rusya'nın yengisiyle sonuçlanan savaş Bulgaristan için burjuva demokratik devrim rolünü oynamış oldu. Böyle olunca hızla gelişen kapitalizmin oluşturduğu işçi sınıfının önündeki devrim sosyalist devrim olmak zorunda idi. Bir başka deyişle Bulgaristan işçi sınıfının önünde, sosyalizme geçebilmek için burjuva demokratik bir devrimi omuzlamak yani feodalleri tasfiye etmek gibi bir olgu bulunmuyordu.

Bulgaristan Bilimler Akademisi Tarih Enstitüsü üyelerinden Slojan Petrov «Sosyalist toplumun kurulması için Bulgaristan Komünist Partisi Programı» adlı yazısında bu gerçeği şöyle dile getiriyor:

«Bulgaristan Komünist Partisi sosyalist toplumun kurulma-

sı programını, Bulgaristan'ın sosyo-ekonomik ve politik gelişiminin nesnel yasalarının iyi anlaşılması temeli üzerinde yükseltti. Bulgaristan İşçi Sosyal Demokrat Partisi daha 1891 ve 1894 parti dokümanlarında Bulgaristan'daki kapitalist gelişimi doğru değerlendirdi ve temel eğilimleri ile toplumsal sonuçları açıkladı Parti, kapitalist üretim biçiminin uzlaşmaz çelişkilerine, bu üretim biçiminin üretici güçlerin gelişimini engellediğine ve «kendini yok edecek maddi ve manevi güçleri kendisinin yarattığı»na işaret etti. Program «kapitalist üretim ve gelişimin bir sosyalist darbeyi kaçınılmaz kıldığını» vurguluyordu. Parti Programı kapitalizmi yıkmanın ve daha üst bir toplumsal yapıya, sosyalist topluma geçmenin gerekliliğini bilimsel olarak ispatlıyordu.

1919'daki ilk kongresinden sonra Bulgaristan Komünist Partisi, Bulgaristan'ın ekonomik ve politik gelişimi üzerine varılan sonuçları kapsayan yeni bir programı benimsedi. Bu programda Lenin'in emperyalizm tanımlamasına dayanarak kapitalist toplumun yarattığı köklü çelişkileri açıklıyordu. Parti, emperyalizm altında işçi sınıfı iktidarını kurmak ve Bulgaristan'da sosyalist devrimi zafere ulaştırmak için tüm koşulların el altında olduğuna dikkati çekiyordu. (Bulgaristan'da Kapitalizmden Sosyalizme Geçiş Sorunları, Bilim Yay. s. 75)

Yani feodal kalıntıları temizlemek gibi burjuva demokratik bir mücadele söz konusu değildi, madem durum bu idi, 8 Eylül'de Kızıl Ordu'nun Bulgaristan'a girmesine 9 Eylül 1944'de halk ayaklanmasının zafere ulaşmasıyla oluşan devrime niye «demokratik halk devrimi» denildi. Sosyalist Devrim ne oldu? Bu demokratik halk devrimi özü bakımından ne idi?

Bizde, Bulgaristan Demokratik Halk Devrimi'ni model olarak alanlara bakarsanız, bu devrim ne burjuva demokratik bir devrimdir ne de sosyalist. Onlara göre bu devrim sosyalizmi amaçlayan ya da yönelen ama henüz sosyalist olmayan demokratik bir devrimdir. Hadi halk devrimini anladık, ama bizimkilere göre ne burjuva ne de sosyalist olan bu «demokratik» devrim ne demeye geliyordu?

Soyut, ne idüğü belirsiz bir «demokratik devrim» sözcüğü müydü söz konusu olan. Burjuva demokratik olmadığı doğruydu ama, bizimkilerin ileri sürdüğü gibi sosyalist bir devrim değil miydi bu?

Aslında halk demokrasisinin, ya da demokratik halk devletinin ne olduğu konusunda B.K.P.'nin Beşinci Kongresi'ne (1948) değin (aşağı yukarı üçbuçuk-dört yıl) tam bir açıklık yoktu.

Biz ilkin M. Rosenthal ve P. Yudin'in ünlü felsefe sözlüğün-

deki, Halk Demokrasisi tanımına bir göz atalım: «Halk Demokrasisi: Emperyalizmin zayıf düştüğü ve güçler dengesinin sosyalizmden yana olduğu bir dönemde sosyalist devrimin kaydettiği ilerlemeyi açık seçik yansıtan proletarya diktatörlüğünün biçimlerinden biri...» (A Dictionary Phtosoply Progres Publishers Moskova 1967)

Bu tanımlamaya göre halk demokrasisi, ne burjuva ne de sosyalist olan bir «demokratik devrimin» değil sosyalist devrimin devlet biçimidir. Şimdi sözü yine Slojan Petrov'a bırakalım.

Petrov şunları söylüyor:

«Demokratik Halk Devleti'nin sınıf tahlili ve karakterinin doğru anlaşılması toplumsal gelişimin perspektiflerini ve görevlerini belirlemek için özellikle önemliydi. BKP Beşinci Kongresi' ne kadar, proletarya diktatörlüğünün özel bir biçimi olan demokratik halk devletinin rolüne ve kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecinin genel yasalarına ait sorunlarda tam bir açıklık yoktu. Bazı yazarlar, bu dönemin ülkeye has yollarla proletarya diktatörlüğü olmadan da geçilebileceğini düşünüyorlardı. Georgi Dimitrov Bulgaristan'ın sosyalizm yolundaki hareketinde bir istisna olmadığını ve onun deneyimlerinin sosyalizme geçen her ülke için gerekli ve olağan yasaların bir tekrarı olduğuna işaret etti. Demokratik halk devletinin sınıf yapısıyla, işçi sınıfı önderliğinde halkın büyük çoğunluğunun —işçiler, köylüler, zanaatkârlar, aydınlar— iktidarını temsil ettiğini vurguladı.

Georgi Dimitrov, halk demokrasisinin karakteristlik niteliklerini, rolünü ve görevlerini ortaya çıkardı. Demokratik halk devletinin kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin devleti olduğunu ve rolünün, ülkenin sosyalizm yolundaki gelişimini sağlamak olduğunu gösterdi. Demokratik halk devleti, aşağıdaki görevleri yapmak zorunda olan bir proletarya diktatörlüğü biçimiydi: şehirlerdeki ve köylerdeki kapitalist unsurları ortadan kaldırmak, işçi sınıfı ile çalışan köylüler arasındaki ittifakı güçlendirmek, sosyalist ekonominin kurulmasını örgütlemek ve bir kültürel devrimi gerçekleştirmek. Georgi Dimitrov, demokratik halk devletinin ancak Sovyetler Birliği ve diğer demokratik halk cumhuriyetleri ile dostluk içinde gelişip görevlerini yapabileceğini de vurguladı. (Bulgaristan'da Kapitalizmden Sosyalizme Geçiş Sorunları, Bilim Yay. s. 87-88)

Demek ki, 9 Eylül 1944 ayaklanması ve Kızıl Ordu'nun desteğiyle gerçekleşen halk demokrasisi ya da demokratik halk devleti özel koşulların yarattığı bir proletarya diktatörlüğü bir sosyalist devlet biçimiydi. Bu devletin önündeki sorun kapitalizmi

tasfiye etmek sosyalizmi kurmaktı. Öyle ise 9 Eylül 1944 ayaklanmasıyla gerçekleşen devrim aslında bir sosyalist devrimdi. Çünkü demokratik halk devrimi denilen şeyin ya burjuva ya sosyalist bir karakteri mutlaka olacaktı. Burjuva demokratik olmadığına göre bu devrim sosyalist bir devrimdi.

Halk demokrasileri, dedik. 2. Dünya Savaşında Alman faşizminin yenildiği ve savaşın galipleri ABD, İngiliz ve Sovyetler Birliği ordularının Nazi işgali altındaki ülkelere girdikleri buraların faşistlerden temizlenmesinde rol oynadıkları son derece özel koşulların ürünüdür. Kızıl Ordu'nun girdiği ülkelerde halk demokrasileri doğarken Amerikan ve İngiliz emperyalizminin girdiği ülkelerde burjuva demokrasilerinin yeniden oluşturulmasıyla yetinildi. Ama her iki oluşum içinde çeşitli alanlarda çeşitli biçimlerde bir dolu ve kıyasıya mücadelelere tanık olundu. Her iki oluşum için de işçi sınıfları ve burjuvaziler Sovyetler Birliği ve ABD, İngiliz emperyalistleri arasında çok sıkı mücadeleler oldu. Taraflar kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda çeşitli taktiklere, manevralara başvurdular. Örneğin Bulgaristan'da Nazilerin kesin yenilgisinin belli olması, Kızıl Ordu'nun Bulgaristan-Romanya sınırına dayanması üzerine yani Kızıl Ordu'nun Bulgaristan'a girmesinden altı, 9 Eylül ayaklanmasından yedi gün önce 2 Eylül'de Alman yanlısı faşist Bağriyanov hükümeti yerini burjuva muhalefetin merkez sağ kanadının oluşturduğu K. Muraviev hükümetine bıraktı. Bu burjuvazinin Kızıl Ordu'nun Bulgaristan'a girmesini ve bir halk ayaklanmasını engellemeyi amaçlayan bir oyunuydu. Faşist Bağriyanov hükümeti sırasında, Bulgaristan'ın Kızıl Ordu tarafından değil ABD, İngiliz birlikleri tarafından işgalini sağlamak için bu ülkeler temsilcileriyle Kahire'de başlatılan görüşmeleri demokrasi yanlısı görünen yeni hükümet yürütecek ve dünya kamuoyuna Bulgaristan'ın kaderinin belirlendiği yaygarası koparılacaktı. Oysa Bulgaristan'da eskimiş, çürümüş kokuşmuş olan, üretici güçlerin gelişmesinin önünde engel olan şey yalnızca faşizm değildi. Bulgaristan emekçi halkının kurtuluşu için demokrasiyle birlikte Bulgar burjuvazisinin tasfiyesi yani kapitalizmin tasfiyesi gerekiyordu. Buydu Bulgar işçi sınıfının ve diğer emekçi sınıf ve tabakalarının önündeki görev.

9 Eylül ayaklanmasını değerlendirirken «Bulgaristan'da kapitalist gelişme sosyalist devrimin ekonomik ve politik ön koşullarını hazırladı. Çok iyi bilinir ki, devrimci hareket için objektif koşullar olgunlaştığı zaman karar verici rol subjektif faktöre, partinin politik çizgisine ve işçi sınıfı ile diğer emekçi katman-

lara öncülük etme becerisine bağlıdır. Bulgar Komünist Partisi sosyalist devrimin zaferinde belirleyici bir rol oynadı; doğru politik önderliği ile mücadeleyi örgütledi, işçi sınıfının köy ve şehirde çalışan kitlelerle olan ittifakının başarıya ulaşmasını sağladı. (a.g.e. s. 24-25) diyen Boris Mateev 9 Eylül arifesinde burjuvazinin giriştiği bu hükümet değişikliği manevrasını şöyle değerlendiriyor:

«Gerçekte K. Muraviev hükümeti burjuvazinin ülkede oluşmakta olan sosyalist devrime karşı son silahıydı...» (s. 36)

Aynı yazar 9 Eylül ayaklanması ile ilgili görüşlerini şu biçimde sürdürüyor:

«Ayaklanma Bulgaristan'da sosyalist devrimin belirleyici anı ve başlangıcıdır. Ayaklanma iktidar sorununa halkın lehine bir çözüm getirdi. Faşist güçlerin iktidarı burjuva demokratik muhalefetin sağ kanadına vererek giriştiği son manevra mücadelenin anti-kapitalist niteliğini daha da derinleştirdi. Bu mücadele Dimitrov'un belirttiği gibi kapitalizmin hakimiyetine son vermeden zafere ulaşamazdı. Sadece ülkemizdeki kapitalist sistemin temellerini sarsmakla kalmayacak, burjuva demokrasisi sınırlarını da aşacaktı. Burjuvazi tüm dayanağını yitirmişti. Ayaklanma ülkedeki sınıfsal güçler dengesini köklü bir biçimde değiştirdi. Burjuvazinin devrilmesi, iktidarın komünist parti öncülüğünde ve vatan cephesi bayrağı altında tüm emekçi halkı birleştiren işçi sınıfının eline geçmesi 9 Eylül 1944'de yapılan değişikliklerin sosyalist niteliğini belirledi ve köklü sosyo-politik reformları gündeme getirdi. Bu, 9 Eylül silahlı halk ayaklanmasının temel özelliğiydi.» (s. 46)

Görüldüğü gibi, Bulgaristan Bilimler Akademisi Tarih Enstitüsünden Boris Mateev de Slojan Petrov gibi 9 Eylül ayaklanmasını bir sosyalist devrim olarak açıklıyor. Fakat bu iki yazar, 9 Eylül ayaklanmasının sosyalist bir devrim olduğu konusunda yalnız değiller. 9 Eylül ayaklanması ve sonrasını başka başka açılardan inceleyen ve ayaklanmanın sosyalist bir devrim olduğunda birleşen başka otoriteler de var.

Dediklerine kısaca bir göz atalım.

Örneğin Vladimir Miğev şöyle diyor:

«9 Eylül 1944 anti-faşist halk ayaklanması Bulgaristan'ın sosyalist gelişimini başlattı. Devrimci halk yeni tip demokrasinin —sosyalist toplum demokrasisinin— kurulmasını benimsedi(...)

«9 Eylül 1944'te kurulan iktidar bir proletarya diktatörlüğüydü. Sovyet ordusunun zafer içinde ilerleyişinin yardımıyla, Bulgar işçi sınıfı diğer emekçi sınıflarla ittifakını koruyup geliştire-

rek politik egemenliği ele aldı. Böylece Bulgaristan'ın sosyalist gelişimini sağladı.» (a.g.e. s. 153)

Aynı yazar, «9 Eylül 1944'te burjuva rejim yıkılmıştı ve bir proletarya diktatörlüğü kurulmuştu ama eski burjuva devletin temel yasası, Tarnova Anayasası iptal edilmemişti...» diyor. Bu bir çelişki midir? Evet bu bir çelişkidir. Ama hayatın dayattığı bir çelişkiydi. Üzerinde sonradan duracağımız Bulgaristan'ın özel koşullarının özellikle uluslararası koşulların zorunlu kıldığı bir çelişki. Peki devrim (sosyalist devrim) bu zorunlu çelişkiyi nasıl aşıyordu, sosyalizm yolunda yürürken. Miğev'i izlemeyi sürdürelim:

«Fakat Tarnova Anayasası artık geri bir anayasaydı. Devrimin feshettiği burjuva sistemi yasallaştırıyordu. İç ve uluslararası koşullar nedeniyle o sırada bu anayasanın kaldırılması istenmiyordu. Bunun için 1944-47 döneminde sosyalist demokrasinin gelişimi ifadesini bu anayasanın bazı kısımlarının fiili olarak çiğnenmesinde ya da onun yasallaştırdıklarının değiştirilmesinde buldu...» (a.g.e. s. 161)

Proletarya diktatörlüğünün, söz konusu çelişkinin aşılmasında ortaya koyduğu bu devrimci tutum, yine de yeni bir Anayasaya 9 Eylül sosyalist devrimini «yasallaştıracak» bir anayasaya olan gereksinimi yok etmiyordu. Migev bu konuda şunları söylüyor:

«Yeni bir anayasa hazırlanması sorunu demokratik halk yönetiminin kurulmasıyla birlikte ortaya çıktı. Georgi Dimitrov bu soruyu ilk olarak 1945 sonunda ortaya koydu. Onun insiyatifi ve yönlendiriciliği ile özel bir komisyon Bulgaristan'ın yeni Anayasası'nın ilk taslağını hazırladı. Bunun yanı sıra Komünist Parti kitleleri, toplumu eski burjuva toplumunun değerlerinden koparacak ve sosyalist devrimi yasallaştıracak bir anayasanın kabul edilmesi yolunda mücadeleye yöneltti... (s. 166) Evet, sosyalist devrimi yasallaştıracak yeni bir anayasa!.. Bizde, 9 Eylül ayaklanmasıyla, gerçekleşen Bulgaristan devrimini model alıp da, ona sosyalist devrim denmesini yanlış bulanlara şunu sormak gerekir: Bu, yasallaşması gereken sosyalist devrim nereden çıktı? 9 Eylül'den sonra bir başka ayaklanmayla mı? Elbette hayır! İşçi sınıfının hegemonyası altında Vatan Cephesi içinde en güçlü en aktif parti olan Komünist Partisi'nin öncülüğündeki 9 Eylül ayaklanmasıyla gerçekleşen aslında bir sosyalist devrimdi, işçi sınıfının hegemonyasında böyle bir devrim yalnızca anti-faşist yani faşizme karşı olamazdı. Nazi işgalinden, Amerikan ve İngiliz birilkleri tarafından kurtarılan diğer ülkelerde de, faşist hü-

kümetler düştü yerine anti-faşist burjuva hükümetler kuruldu. Bu başka bir şey. Ama 9 Eylül ayaklanmasıyla gerçekleşen devrimi yalnızca, ya da temel özelliği olarak anti-faşist bir devrim olarak yorumlamak 9 Eylül ayaklanmasının sonucunu, faşist bir iktidarın yerini, anti-faşist demokratik bir iktidarın alması derecesine indirmek olur.

Nazi işgali altındaki Batı Avrupa ülkelerinde, Nazilerin yenilgisinden sonra devrimler olmadı ama anti-faşist yönetimler gerçekleşti. Oysa söz konusu ettiğimiz Bulgaristan'da Komünist Partisi önderliğinde zafere ulaşan bir halk ayaklanması, bir devrim oldu. Bu devrim sosyalistti. Bu devrim sosyalist olduğu için anti-faşist bir devrimdi. Eğer bu ayaklanma işçi sınıfı hegemonyasında ve Komünist Partisi önderliğinde bir sosyalist devrim olmasaydı, Bulgaristan'da ne anti-faşist bir devrimden ne de demokratik halk devletinden (proletarya diktatörlüğünden) söz edebilirdik. O zaman Bulgaristan işçi sınıfı ve emekçi halkının akibeti kokuşmuş burjuva demokrasisini sineye çekmek olacaktı. Gerçi, Batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, anti-faşist bir hükümet gelecekti ama Bulgaristan emekçi halkı için uzun boylu bir değişiklik olmayacaktı. Zaten daha önce gördüğümüz gibi Bulgar büyük burjuvazisi bu amaçla bazı manevralar çevirdi. 9 Eylül ayaklanmasının arifesinde ve 9 Eylül ayaklanmasından sonra, burjuvazi, sosyalist devrimi boşa çıkarmak uluslararası durumdan yararlanarak, Bulgaristan'ı anti-faşist ama burjuva demokrasisinden başka bir şey olmayan bir hükümet değişikliğiyle yetinmeye zorlamak için elinden geleni yaptı. Ancak Dimitrov önderliğindeki Komünist Partisi özel koşullara uygun son derece akıllı bir politika izliyerek uluslararası plânda Sovyetler Birliği'nin de büyük desteğiyle, Bulgar büyük burjuvazisinin oyunlarını bozdu, sosyalizm yolunda yürümeyi sürdürdü.

Biz yine Migev'e dönelim. 1947'de artık iç ve dış koşullar sosyalist devrim lehine çözümlenmiş ve 4 Aralık 1947'de sosyalizmi yasalaştıracak olan Yeni Anayasa ilerde düzeltilecek olan bazı kusurlar taşımakla birlikte kabul edilmişti. Yazarımız bu konuda şunları söylüyor:

«Yeni Anayasa Bulgaristan Halk Cumhuriyeti vatandaşlarının temel hak ve sorumluluklarını belirledi, kanun önünde eşitliği getirdi, sosyalist sistemin belirgin özelliklerinden çıkarak, üretim araçlarının kamu mülkiyeti, insanın insan tarafından sömürüsüne ve sınıf eşitsizliğine son verilmesi gibi hak ve özgürlükleri garantiledi. Yeni Anayasa toplumun sosyalist yapısını yasallaştırıyor ve yansıtıyordu.» (s. 169)

Bu konuda başka bir otorite olan Bulgar bilim adamlarından Petka Petkov'un yorumlarına geçelim:

«Bulgaristan'daki iktidar sosyalist bir iktidardı. Buna göre demokratik halk hükümetinin yerli ve yabancı burjuvaziye ilişkin ekonomi politikası, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemindeki bir sosyalist devletin politikasıydı...»

Bu sosyalist iktidar ne zaman gerçekleşti diye soracak olursak, 9 Eylül 1944 yanıtını almamız doğal değil mi?

Zlotka Zlotev ise şunları söylüyor:

«9 Eylül 1944'de demokratik halk yönetiminin kurulması ve sosyalist devrimin zaferinden önce Bulgaristan Avrupa'nın en geri kalmış ülkelerinden biriydi...» (s. 212) Bir başka yerde:

«Sosyalist devrimin zaferinden önce var olan politik, toplumsal ve ekonomik koşullar, üretici güçlerin hızlı gelişmesine elvermiyordu...» (s. 212)

Aynı yazar bir başka yerde:

«Sosyalist devrim, kapitalist Batı Avrupa ülkelerinin ulusal zenginliği soymalarına son verdi. Onların işletmeleri bankaları, sigorta, şirketleri v.b. ulusallaştırdı. 9 Eylül 1944'den önce yabancı tekeller tarafından kâr biçiminde ihraç edilen ulusal gelir kesimi yeni fabrikalar, elektrik santralleri, maden işletmesi, v.b yapılmasında kullanılıyordu.» (s. 214)

Görülüyor ki, Zlotev de 9 Eylül'de gerçekleştirilen devrimin sosyalist devrim olduğunu doğruluyor. Vesola Cicorska da 9 Eylül ayaklanmasına kültür açısından yaklaşırken, onun sosyalist niteliğini vurguluyor.

«Proletarya diktatörlüğünün kurulması Bulgar kültürünün demokrat-sosyalist bir ruhla yeniden düzenlenmesini getirdi. Bu, ülkede başlayan sosyalist devrimin vazgeçilmez yönlerinden biridir. 9 Eylül 1944 ayaklanmasından sonra politik, ekonomik ve kültürel özlü devrimci örgütlenme aynı zamanda sürdürüldü ve bunlar birbirini karşılıklı etkiledi. Fakat herbirinin kendine özgü görevi ve belli bir dereceye kadar kendi bağımsız evrimi vardı.» (s. 247)

T. Dobrijanov'a gelince, o da, 9 Eylül ayaklanmasının sosyalist devrim olduğundan başka bir şey söylemiyor:

«9 Eylül 1944'te sosyalist devrimin zaferiyle Bulgaristan, Nazi Almanya'nın yanındaki yerini terketti ve anti-Nazi koalisyonunun yanında yer aldı...» (s. 286)

Şimdi biz, ülkemizde geliştirilen, 9 Eylül 1944 devriminin ne burjuva demokratik ne de sosyalist bir devrim olduğu fakat her ikisinden de farklı üçüncü bir devrim modeli olduğu tezine mi

inanalım, yoksa Bulgar tarihcilerinin açıkça ortaya koydukları gibi bu devrimin sosyalist bir devrim olduğuna mı? Elbette ikincisine inanacağız; çünkü doğrusu o. Üstelik herhalde adamlar kendi devrimlerinin nasıl bir devrim olduğunu, bizim yerli yorumculardan daha iyi biliyorlar.

Biz, Bulgaristan devrimini akıllarına estiği gibi yalan yanlış yorumlayarak, ortaya Türkiye devrimi için izlenmesi gereken bir model çıkardıklarını sananların bu yanlış tutumlarından vazgeçmiyeceklerini bildiğimiz halde Bulgaristan Demokratik Halk Devrimi diye adlandırılan devrimin aslında üçüncü bir orijinal devrim modeli değil anın koşullarına uygun olarak gerçekleştirilen bildiğimiz sosyalist devrim olduğunu perçinlemek için iki yere daha başvuralım. Bunlardan biri Kostantin Zarodov olacaktır. Diğeri ise B.K.P. tarihi.

Zaradov üç Bulgar devrimcisinin görüşlerine dayanarak, yani onları da konuşturarak şunları söylüyor:

«B.K.P. Merkez Komitesi Polit Büro üyesi akademisyen T. Pavlov'un not ettiği gibi» diyor Zarodov ve sözü T. Pavlov'a bırakıyor:

«Daha kilisenin bağımsızlığı için savaşım çağında bile, Bulgar burjuvazisi kendi öz burjuva demokratik devriminde hegemonyadan vazgeçmişti; bizde, nesnel olarak, burjuva demokratik devrim rolünü oynayan 1877-78 Rus-Türk savaşından sonra, Bulgaristan'ın kurtuluşu sırasında da burjuvazi ikinci tarihsel teslimiyetini imzaladı.» T. Pavlov'un bu açıklamasından sonra sözü Zaradov sürdürüyor: «Öyleyse Bulgaristan, kapitalizminin azgelişmişliğinden değil, gelişmiş olmasından acı çekiyordu. Anti-emperyalist, anti-faşist ulusal kurtuluş hedeflerine yönelik olan 9 Eylül 1944 ayaklanması, 1948 BKP 5. Kongresinde G. Dimitrof'un not ettiği gibi kapitalist sistemin temellerini yıkmadan ve burjuva demokrasisinin çerçevesini aşmadan duramazdı. Merkezi ve yerel iktidar, emekçi kitlelerle bağlaşmış işçi sınıfına, Bulgaristan Komünist Partisi'nin yönetici rolü oynadığı Vatan Cephesi komitelerine geçti. Devrim, faşist diktatörlüğün yerine, gerçekte proletarya diktatörlüğü işlevini gören demokratik halk iktidarını koydu. Bulgaristan'da devrim, 1947'de sanayinin millileştirilmesiyle son bulan şiddetli bir sınıf savaşının süresince kerte kerte sağlamlaştı. Ancak bu, işin temelinde hiç bir şeyi değiştirmez, aksine BKP Merkez Komitesi Birinci Sekreteri T. Jivkov'un Parti'nin 7. Kongresindeki çalışma raporunda belirttiği gibi 'Sözüm ona sonradan sosyalist devrime dönüşecek olan başka bir devrim değil, tastamam sosyalist bir devrimin özelliğidir'»

(Zaradov. Leninizm ve Kapitalizmden Sosyalizme Geçiş Sorunları, s. 239-240)

Demek ki, 9 Eylül'de gerçekleşen devrim, bizim «Bulgar devrimi yorumcularının» iddia ettiği gibi sonradan sosyalist devrime dönüşecek başka bir devrim, sosyalist de olmayan burjuva da olmayan üçüncü bir devrim, ne idüğü belirsiz bir demokratik devrim değil tastamam bir SOSYALİST devrimdir. Başka türlü de olamazdı. Osmanlı-Rus savaşı nesnel olarak, burjuva demokratik devrim rolünü oynayıp da feodal ilişkilerin temizlendiği bir ülkede işçi sınıfının gerçekleştirdiği devrim ancak sosyalist devrim olabilirdi. Nitekim öyle oldu. Fakat bu devrim faşizm koşulları altında gerçekleşti. Aynı zamanda Bulgaristan'ı faşizmin pençesinden de kurtaran bu sosyalist devrim anti-faşist olacaktı elbet. Olmaması düşünülemez.

B.K.P. tarihi 9 Eylül ayaklanmasıyla gerçekleşen sosyalist devrimi şöyle açıklıyor:

«Dokuz Eylül ayaklanması, Bulgaristan'da sosyalist devrimin temelini attı. Dokuz Eylül 1944 tarihinde faşist diktatörlüğünün hezimetiyle beraber burjuvazi bir sınıf olarak siyasal egemenlikten düşürüldü. Yönetim, başında BİP bulunan işçi sınıfının yöneticiliği altında Vatan Cephesi bayrağı altında birleşmiş olan en geniş halk kitlelerinin eline geçti.

Bulgaristan'da Dokuz Eylül zaferinin, Rus işçi ve köylülerinin Oktobr 1917 tarihinde yaptıklariyle çok benzeşen yerleri vardı. Rusya'da olduğu gibi, Bulgaristan'da proletarya diktatörlüğü kuruldu. Fakat Bulgaristan'da devrim başka uluslararası durum ve başka koşullar içinde zafer kazandı. Onun özelliğini de bunlar belirlemektedir. Bulgaristan'da savaş, Sovyet yönetimi kurma değil de, halk demokrasisi yönetimi kurma sloganı altında yürütülüyordu. Halk hükümetine küçük burjuva ve burjuva temsilcileri de giriyordu. Fakat bu ayrıntıların devrimin sınıfsal özüvle ilişkisi yoktu. T. Jivkof, partinin 7. kongresinde şöyle dedi: «BKP Merkez Komitesi, Bulgaristan'da yapılan biçimce halk demokrasi devrimi, daha başladığı andan itibaren yasalılık bakımından ana hatlarıyla Yüce Oktobr Sosyalist Devrimi'nin bir tekrarı olduğunu, onun, Bulgaristan'ın koşullarında Oktobr Devrimi davasının bir tekrarı olduğunu, Oktobr 1917 tarihinde Rus işçi ve köylülerinin devrimi ile başlayan kapitalizmden sosyalizme dünya çapında büyük geçişin bir kısmı ve belirtisi olduğunu ve daha başladığı andan itibaren sosyalist özü taşıdığını hesabetmektedir.» (Bulgaristan Komünist Partisi Tarihi, Kızılırmak Yay. s. 233)

Kızıl Ordunun Bulgaristan'a girmesi işçi sınıfının hegemonyası altında 9 Eylül 1944 ayaklanmasıyla gerçekleştirilen devrimin bir sosyalist devrim olduğu açıktır. Önünde feodalizmin ya da feodal kalıntıların tasfiyesi gibi burjuva demokratik bir görev bulunmayan, bir devrimin, sosyalist devrim olacağı zaten teorik olarak kesindir. Biz bu yazıda, kendisine bilim dışı başka anlamlar yüklenilen Bulgaristan devrimini sosyalist bir devrim olduğunu, bu konuda yetkili Bulgar otoritelerinin yorumlarına dayanarak, belirtmeye çalıştık.

O halde, Bulgaristan devrimini model olarak gösteren bir siyasal hareket her şeyden önce sosyalist bir programla ortaya çıkmalı ve Türkiye işçi sınıfının önündeki devrimci adımın kesin kez bir sosyalist devrim olduğunu savunmalıdır. Bu sosyalist devrim elbette anti-faşist'de olacaktır.

Bulgaristan Komünist Partisi (ya da eski adıyla BİP) başından beri sosyalist bir programla ortaya çıktı, başından beri Bulgaristan işçi sınıfının önündeki devrimin sosyalist bir devrim olduğunu savundu ve 9 Eylül 1944 ayaklanmasıyla gerçekleştirdiği devrimde sosyalist bir devrimdi. Bulgaristan işçi sınıfı bu sosyalist devrimle faşizmin de kökünü kazıyordu aynı zamanda.

Tarihi boyunca bir kez gerçek bir toprak reformu görmemiş olan bir ülkede on milyondan çok fazla bir nüfuz oluşturan ve de toprak özlemiyle tutuşan bir yoksul köylülüğün, isci sınıfının temel müttefiki ve devrimin temel güçlerinden biri olduğu, feodal kalıntıların da halen sürdüğü bir ülkede işçi sınıfının hegemonyasındaki devrimin baş görevlerinden birinin toprak reformu yoluyla feodal kalıntıların kökünü kazımak olduğunu söylüyoruz biz. İktidarı alır almaz kentte sosyalizme geçecek olan işçi sınıfının, yerine getirmek zorunda olduğu burjuva demokratik bir görevdir diyoruz biz buna. Eğer ülkemizin böyle bir gerçeği olmasaydı işçi sınıfımızın önündeki devrimin kesin kez bir sosyalist devrim olduğunu savunurduk biz ve bu sosyalist devrimimiz elbette ülkede faşizmin kökünü kazımayı da omuzlayacaktır.

Bulgaristan devrimini model olarak görenler var. Her şeyden önce sosyalist bir devrimi model aldıklarını açıklamalıdırlar. Bu bakımdan Bulgaristan devrimi Türkiye için bir model olamaz. Öte yandan Bulgaristan devriminin gerçekleştiği tarihsel koşulların zorunlu kıldığı son derece değişik ve çarpıcı özellikler var. Bu bakımdan da bu devrim bizim için bir model olamaz bunu da bir başka yazıda sergilemeye çalışacağız.

Küba Devrimi ve Türkiye

A. KÜBA DEVRİMİNİN YANLIŞ YORUMLARI

Bilindiği gibi Küba Devrimine gelinceye kadar, bütün devrimler, Birinci ve İkinci Yeniden Paylaşım Savaşları sırasında meydana gelen buhranların sonuçları olmuşlardır. Küba Devrimi ise İkinci Paylaşım Savaşından çok sonra (1959) zafere ulaşmıştır. Tüm devrimlerin (Küba dahil), emperyalist sistemin içerisine düştüğü bunalımlar sonucu oluşmalarına rağmen, Küba Devrimi, birinci olarak bu özelliği, ikinci olarak ABD'nin «arka bahçeleri»nde patlak vermiş olması nedenleriyle, dünya devrimci hareketinin dikkatlerini üzerine çekmiş ve bazı çevrelerin O'nu yanlış yorumlamasına, giderek bundan evrensel devrim modelleri çıkarmalarına yol açmıştır. Bu yanlış yorumların temeline indiğimizde görürüz ki, Küba'nın somut şartları ve devrim hareketi yeterince kavranamamış, özellikle Küba Devrimi birkaç yılın ve birkaç kişinin eseri imiş gibi ele alınmıştır. Oysa doğada ve toplumda bulunan her şeyin başlangıç ve gelişme süreçleri de vardır ve hiçbir «devrim şu ya da bu gruba ait değildir, tüm ... halkın eseri»dir. (Che Guevera, Askeri Yazılar, Yar Yayınları, S: 181) Bu noktaları gözönünden kaçırırsak birtakım yanlış sonuçlara varmamız kaçınılmaz olur.

Bu konudaki görüşlerini hemen hemen tümüyle terketmeden önce, bu türden analizlere girişenlerden biri Regis Debray idi. Onu incelersek, biraz evvel ortaya koyduklarımız daha somut ve açık olarak anlaşılabilecektir. Regis Debray, Küba Devrimini tahlil ederken, bu devrimin Marksist-Leninist devrim teorisinde «devrim» yarattığını iddia eder. Bunun için de Marksizm-Leninizme katkı (!) niteliğinde olan araştırmalarını topladığı kitabına «Devrimde Devrim» adını vermiştir. Bilimsel sosyalizm adına yazdığı teorisinde önce «Foco(*) mu partiyi yaratacaktır?» yoksa «Parti mi foco'yu yaratacaktır?» biçiminde bir ikilem kurar ve sonra «Neden Küba Devrimi Marksist-Leninist devrim teorisinde devrim yapmıştır?» sorusuna şöyle cevap verir: «Çünkü Küba Devriminde foco partiyi yaratmıştır» der. Burada Regis Debray'ın söylemek istediği, hareketin siyasi yönünün askeri yönüne bağımlı kılınması gerektiğidir. Kendi ifadesi ile «Politik harekete girmek isteyen biri askeri focodan geçmelidir.» (Regis Debray, Devrimde Devrim, Aktaran Jean Quartum, Regis Debray ve Brezilya Devrimci Hareketi, A Yayınları)

Debray'ın düşüncelerini şu sözlerinde daha açık olarak görebiliriz:

> «Latin Amerika Devrimi ve bunun öncüsü olan Küba Devrimi böylece, uluslararası devrim deneylerine ve Marksizm-Leninizme önemli katkıda bulunmuştur.
>
> «Belli koşullar altında, siyasal ve askeri yön ayrı olmayıp, çekirdeğini gerilla ordusunun teşkil ettiği halk ordusundan ibaret tek bir organik bütün teşkil ederler. **Öncü parti bizzat gerilla foco'su biçiminde bulunabilir** (abç). Gerilla gücü çekirdek halinde bulunan partidir. Bu Küba Devriminin getirdiği sarsıcı bir yeniliktir.»
>
> (Regis Debray, «Devrimde Devrim», Aktaran W.J. Pomeroy, Marksizmde Gerilla Savaşı, Evren Yayınları, S: 394-395)

Bu sözler, Marksizm-Leninizmi savunan birisine değil, olsa olsa Marksizm-Leninizm adına «Foco»culuğu savunan birisine ait olabilir. Çünkü, proleter devrimci teoriyi bir parça sindirmiş olan kişi bilir ki, devrimci hareketin siyasal yönü her zaman askeri yönünü belirler. Üstelik ilginç teorilerine dayanak yaptığı Fidel Castro, Debray'ın söylediklerinin aksini söylemektedir. «Gerilla - diyor Castro - siyasal bir örgüt, siyasal bir hareket tarafından örgütlenir.» (Age, S: 385)

(*) Foco: Askeri eylemleri yapabilecek şekilde örgütlenmiş küçük gerilla birliği.

Burada, Castro'nun, gerillayı örgütlediğini söylediği örgüt, adı ne olursa olsun, partinin ta kendisidir.

Sonuç olarak Debray, yaratıcısı olduğu teorisiyle, kendisinin iddia ettiği gibi «Devrimde Devrim» yapamamış, «Karşı-devrim» yapmıştır.

Küba Devriminin başka bir biçimdeki yanlış yorumuna Mahir Çayan'ın «Kesintisiz Devrim II-III» adlı yazısında rastlıyoruz. Bu yanlış yorumu ele almadan evvel, Küba toplumunun yapısını ve Küba Devriminin tarihsel gelişimini incelememiz, yapılan hataların kaynağına inebilmemiz açısından zorunludur.

B. KÜBA TOPLUMUNUN YAPISI

Bilindiği gibi, tüm toplumlar çeşitli sınıf ve zümrelerden oluşurlar. Bu sınıf ve zümrelerin bir kısmı devrimci, kalan kısmı ise karşı-devrimci safları meydana getirirler. Arada sallantıda olanlar da vardır. Küba'da devrimci safları sanayi proletaryası, tarım proletaryası, kent küçük-burjuvazisi, küçük ve orta köylülük; karşı devrimci safları ise, Amerikan emperyalizminin yerli işbirlikçileri (latifundistler, burjuvazi) oluşturmaktadır. Ancak burada, burjuvazinin bir kesiminin ve milli burjuvazinin devrim sırasında tarafsız kaldıklarını ve hatta zaman zaman devrimci hareketi sempati ile karşıladıklarını belirtmek gerekir. Biz, burada belirttiğimiz sınıflardan sadece devrimci safları oluşturanları inceleyeceğiz.

a. Proletarya

Küba proletaryasını üretimdeki yerlerine göre dört grupta inceleyebiliriz.

Birincisi, yoğun bir merkezileşme içerisinde bulunan, üretim araçlarını doğrudan doğruya kullanan ve örgütlenme gücü en yüksek olan sanayi proletaryasıdır. Bu işçiler şu kesimlere dağılmışlardır:

— Her biri 500-2000 arasında işçi çalıştıran sanayi kuruluşları,

— İnşaat sanayi,

— Kamu hizmetleri (elektrik, telefon, nakliyat vs.),

— Petrol rafineleri ve madenler.

İkincisi, merkezileşme derecesi sanayi proletaryasına göre daha zayıf olan ve üretim araçlarının kullanımıyla ilişkileri pek bulunmayan işçilerdir ki, bu işçiler şu kesimlerde bulunurlar:

— Orta ticari işletmeler,

— Bankalar,
— Turistik tesisler,

Üçüncüsü, merkezileşme derecesi çok zayıf olmakla birlikte, küçük boyutlardaki üretim araçlarını kullanan işçilerdir ki, bunların dağıldığı kesimler şöyledir:

— Her biri 500'den az işçi çalıştıran manüfaktür kesimi,
— Küçük ticaret işletmeleri,
— Onarım atölyeleri.

Dördüncüsü ve en önemlisi, Küba'daki tek ürün (şeker) ekonomisine uygun olarak kırda bulunan 500.000'e yakın tarım proletaryasıdır ve bunların çoğunluğunu şeker işçileri oluştururlar. Bunlar latifundiya adı verilen büyük tarım işletmelerinde (şeker, kahve) ve hayvancılık yapan işletmeler çalışırlar.

b. Köylülük

Köylülüğün büyük bir kesimini şeker işçileri oluşturur ki, bu kesimi tarım proletaryası adı altında incelemiştik. Köylülük içerisinde bulunan diğer bir sınıf ise küçük köylülüktür. Bunlar adadaki işlenebilir 9 milyon hektarlık arazinin 1.021.810 hektarlık bölümüne sahiptirler. Toplam nüfusu 100.000 civarında olan bu yoksul köylülüğün sahip olduğu arazinin dağılımı şöyledir:

5 hektarın altında 32.195 işletme, toplam yüzölçümü 86.033 hektar, 5-10 hektar arası 30.305 işletme, toplam yüzölçümü 210.706 hektar, 10-25 hektar arası 48.778 işletme, toplam yüzölçümü 725.071 hektar. (Kaynak: Aydınlık Sosyalist Dergi, Sayı: 7, Sayfa: 41)

Küba'da yoksul köylülüğün üzerinde işlediği toprağın sahibi olanların sayısı 20.000'i geçmemekte idi. Diğerleri ise toprakları feodal ilişkiler (kiracılık, yarıcılık, ortakçılık, vs.) içerisinde işlemekteydiler. Bunların büyük bir kısmı giderek yoksullaşmakta; şehirlere göç etmek, orada bir iş aramak, çoğu zaman sokaklarda başıboş dolaşmak, dilencilik yapmak zorunda kalmaktaydılar. Bu hareket aslında kapitalist ekonomi yasalarının maddileşmesinden başka bir şey değildi: küçük köylü ailesinin proleterleşme eğilimi. Bu durum Küba işçi sınıfının yapısı içerisinde yarı-proleter unsurların ortaya çıkmasına neden oluyordu.

c. Kent Küçük Burjuvazisi

Küçük esnaf, üniversite mezunu olan çeşitli meslek sahipleri, aydınlar ve öğrencilerden vs. meydana gelen ve sayıları yüzbinleri bulan kent küçük burjuvazi ise, Küba'da genellikle ilerici

bir niteliğe sahip olmuş çoğu zaman devrimci hareketin yanında yer almıştır.

C. KÜBA DEVRİMİNİN GELİŞİMİ

Küba devriminin tarihsel gelişimine baktığımızda, gerek en devrimci sınıf olan işçi sınıfının ve gerekse geniş halk kitlelerinin yoğun bir mücadele verdiklerini görürüz. Bu mücadele özellikle yüzyılın ikinci çeyreğinden sonra burjuvazinin iktidarını sarsacak düzeye erişmiş ve 1959 yılında zaferle sonuçlanmıştır. Hareketin tarihi 1870'lere kadar uzanır.

Küba halkının kitlesel mücadelesini, ilk olarak, 10 Ekim 1890' da Manuel de Lespedes'in çağrısı ile başlayan Birinci Küba Bağımsızlık Savaşı'nda görüyoruz. Yine 24 Şubat 1895'de Jose Marti(*) ve arkadaşlarının (Antonio Maceo, Maximo Gomez) öncülüğünde İspanyol istilacılarına karşı verilen ikinci bağımsızlık savaşında, tarih, Küba halkının şanlı anti-emperyalist mücadelesine tanık oldu.

1925 yılında Carlos Barino önderliğinde Küba Komünist Partisi kuruldu. Bu sırada Küba'da, Amerikan emperyalizminin işbirlikçisi durumunda bulunan, Küba halkını amansızca ezen sömüren, Machedo adlı bir diktatör bulunmaktaydı. Küba Komünist Partisi'nin kurulması ve diktatörlüğe karşı verilen mücadele işçi sınıfının Küba devrimci hareketi içerisinde etkin bir güç haline gelmesine neden oldu. Parti, kurulmasından hemen sonra bir çok alanda (sanayi, kamu hizmetleri, şeker) ortaya çıkan grevleri yönetti.

Öte yandan, Birleşik Küba İşçiler Federasyonu'nun yönettiği ve komünistlerin ağır bastığı sendika mücadeleleri yüksek bir düzeye ulaşmıştı. Parti ve sendika hareketi çok geçmeden, emekçi sınıfların en kalabalık ve en çok sömürülen kesimini teşkil eden tarım proletaryasının önemini ve dolayısıyla onu militan bir güç haline getirmek gereğini anlamıştı. Birleşik Küba İşçileri Federasyonu, 1930 yılında Latin Amerika Birliği Federasyonu tarafından yapılan «Kıta Günü» çağrısına katıldı ve alınan karar üzerine ülkede «Açlık Yürüyüşleri» adı altında eylemler yaptı. Bu eylemler üzerine, Machedo diktatörlüğü BKİF'

(*) Jose Marti Küba Devrim mücadelesine katılmış, ancak devrimin zaferini göremeden ölmüş bir liderdir. Che Guevera'nın şu sözleri O'nun yerini çok iyi olarak açıklar: «Marti devrimimizin akıl hocasıydı, yaşadığımız olaylara gerçek değerini vermek için daima onun sözlerine başvurulmalıdır.» (Che Guevera, Askeri Yazılar, S: 13)

nu yasakladı. Bu durum, yapılan eylemlerin genel bir grev haline dönüşmesine yol açtı. Bir gün süren bu genel greve 200.000' in üzerinde kamu hizmetleri görevlisi ve işçi katıldı. Bu olayın hemen ardından başkent Havana'da 1 Mayıs gösterileri başladı. Bu olay, işçi sınıfının diğer emekçileri öğrencileri mücadeleye kazanması anlamına geliyordu. Giderek olaylar büyüdü ve yer yer silahlı çatışmalara dönüştü. 1931'de KKP emekçi sınıfın çoğunluğunu kapsayan şeker işçilerini tek bir sendika içerisinde örgütleme çabalarını artırdı. KKP'nin siyasi programı etrafında oluşan bu örgütleme doğrultusunda bir çok yerde «Köylü Birlikleri» kuruldu. Bu olaylardan hemen sonra latifundiyalarda çalışan şeker işçileri, ekonomik demokratik talepler düzeyinde irili ufaklı bir çok grev yaptılar.

Birkaç yıl içerisinde, verilen ekonomik-demokratik mücadele en yüksek düzeyine ulaştı ve siyasi hedeflere yönelmeye başladı. Şehirlerdeki öğrenci hareketleri, fabrikalardaki ve latifundiyalardaki grevler, kamu hizmetlerinde çalışan emekçilerin direnişleri düzeni tehlikeye sokabilecek duruma geldi. Bunun üzerine Amerikan emperyalizmi, böylesi durumlarda tezgahladığı oyunu, yani yıpranmış bir yönetimin yerine yeni ve genç bir yönetim geçirmeyi uygulamaya kalkıştı. Bu çirkin oyun karşısında, KKP 1 Ağustos günü tüm emekçilere genel grev önerisinde bulundu. Bir anda tüm ülkeyi saran grevler karşısında Machedo, hareketi kan içinde boğmaya çalıştı. Ancak grevler 12 Ağustos 1933'de bir ayaklanma haline dönüştü ve bunun sonucunda Machedo diktatörlüğü devrildi. Diktatörlüğün devrilmesinden hemen sonra, Amerikan emperyalizmi kendi taraftarı olan ve amacı gelişen devrimci hareketi söndürmek olan yeni bir hükümet kurdurdu. Ancak bu oynanan oyun da para etmedi. Çünkü bu durum tüm Küba halkının ayaklanmasına ve orduda karışıklık çıkmasına yol açtı. Böylece yeni kurulan hükümetin hayatı da son bulmuş oluyordu. Bunun üzerine Antonio Guiteras'ın başkanlığında, Amerikan müdahalelerine karşı çıkan, ancak ilerici kanadı olduğu kadar gerici kanadı da bünyesinde barındıran yeni bir hükümet kuruldu. Yeni hükümet ilerici ve gerici kararlar arasında çabalayıp dururken 1934 yılının Mart ayında ortaya çıkan ilerici nitelikte bir genel grevi kan içinde boğmaya çalıştı. Fakat bu grev diğer grevlere pek benzemiyordu. Silahlı mücadele ile birlikte gelişiyordu. Adeta Küba devrimci bir bunalım içerisinde gibiydi. Ne yazık ki, mücadelenin doğru rayına oturtulamaması yenilgiyi getirdi. Bu sırada Antonio Guiteras'ın öldürülmesi olayı yeni bir şahsiyeti tarih sahnesine ge-

tiriyordu: Fulgencio Batista. Tarihin ileride nefretle anacağı bu kanlı diktatör zaman zaman ilericilere, devrimcilere yanaşarak, sendikacılarla anlaşarak halkın mücadelesini başarılı bir şekilde geriletti.

1940 yılında, burjuva hukuk kurallarına uygun denilebilecek bir anayasa hazırlandı. Elbette ki böyle bir anayasanın hazırlanmasında 1930'lu yıllarda verilen mücadelenin büyük etkileri vardır. Hazırlanan bu anayasa işçi sınıfı hareketine belirli bir yasallık kazandırdı.

1944 yılında ilk defa olarak seçimler yapıldı. Ya da başka bir deyişle parlamenter demokrasiciğe geçildi. Bu yıllar İkinci Paylaşım Savaşının bitişe doğru yöneldiği, faşizmin dünya çapında yenilgiye uğradığı zamanlardı. Elbette bu olgu Küba'ya yansımaması düşünülemezdi. Yapılan bu seçimleri Fulgencio Batista'nın rakibi durumunda bulunan, aynı zamanda Batista'ya karşı oluşan muhalefeti etkin bir şekilde kendi safına çeken Raul San Martin kazandı. İktidara geçmeden önce ilerici geçinen Raul San Martin, iktidara geçer geçmez azılı bir gerici kesildi. Amerika'nın icad ettiği, ithal malı anti-komünizm bir anda bütün Küba'yı sardı. Bu anti-komünist saldırılarda Dok işçilerinin lideri Aracelio Iglesias ve şeker işçilerinin yiğit zenci lideri Jesus Menendez öldürüldü. Sendika merkezleri işgal edilerek paralarına el konuldu ve devletin koruyuculuğu altında, komünistler tasfiye edilerek bir gangster bürokrasisi yönetimi ele geçirdi.

1948 yılında yapılan seçimleri ise, Raul San Martin gibi Otantik Partisi üyesi olan Carlos Prio Socarras kazandı. İşçi sınıfı açısından değişen bir şey yoktu. Bir emekçi düşmanı hükümet gitmiş, yerine bir başka emekçi düşmanı hükümet gelmişti. Ancak hiçbir baskı, işçi sınıfının kendi siyasi programı etrafında örgütlediği halkın mücadelesini durduramıyordu. Öyle ki, içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu bir kısım bağımlı ve sömürülen ülkelerin Kore'ye asker gönderdiği yıllarda, Küba halkını mücadelesinin güçlülüğü hükümetin Kore'ye asker göndermesini engellemiştir.

Giderek ülkede ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda hızlı bir çöküntü süreci gelişiyordu. Ekonominin içerisine düştüğü buhran, genel olarak emekçilerin ve özel olarak işçi sınıfının verdiği mücadelenin ulaştığı düzey karşısında ABD emperyalizmi güvenliğinin sarsıldığını hissedince, Fulgensio Batista'yı kullanarak bir darbe tezgahladı. 10 Mart 1952'de yapılan bu darbeden sonra, bütün hükümet üyeleri yurt dışına kaçtılar.

Batista'nın 1952 darbesi karşısında, mücadele içerisinde yoğ-

rulmuş olan kitleler ayağa kalktılar. Devrimciler, darbenin emperyalizm yanlısı niteliğini açıkladılar. Yasallığın rafa kaldırılmasına karşı üniversite ayaklandı. Eduardo Chibas'ın kurduğu Ulusal Parti'nin bir kesimi, PSP (Sosyalist Halk Partisi) bu hareket içerisinde yer alıyordu. 26 Temmuz 1953'de 170 kadar genç, Fidel Castro kumandası altında, ülkenin ikinci büyük kenti ve Oriente eyaletinin başkenti olan Santioga'daki Moncado kışlasına ve Bayoma'daki daha küçük bir komşu kışlaya saldırdı. Bu yalnızca ilk aşamaydı, çünkü hareketin temel hedefi Küba'nın doğu ucundan başlayarak bir genel silahlı ayaklanmaya girişmek için silahların halka dağıtılması idi. Saldırılar başarısızlığa uğradı ve plan gerçekleşemedi. Bundan sonraki günlerde ada tarihi, ulus olarak varoluşunun elli yılında ilk kez görülen büyük bir katliama tanık oldu. Çok sayıda savunmasız tutsağa işkence edildi ve daha sonra öldürüldü. Moncado kışlası baskınından sonra PSP'da yasaklandı. Ancak bu baskına kadar yaptığı etkin çalışmalarla PSP emekçilerin büyük bir kesimini örgütlemişti.

Öte yandan ekonomi iyiden iyiye sallanmaya başlamıştı. Bir kaç yıldan beri nüfusun artış eğrisi, deyim yerindeyse, asansörle çıkarken, tek ürüne dayalı bir ülkede ekonominin anahtarı olan şeker üretimi ise merdivenle çıkmaktaydı. Öte yandan Küba'dan şeker alan ülkelerin, çeşitli nedenlerle şeker ithalatını azaltması, adayı üretimi kısmaya zorluyordu. Bunun anlamı da ülkedeki dengesizliğin bir anda şiddetlenmesiydi. Artık şeker üretimi merdivenle bile çıkamamaktadır. (Hatta bazı yıllarda üretim çok düşük düzeylere düşmüştür.) Beslenecek boğazlar gitgide çoğalırken, onlara verilebilecek olan gitgide azalıyordu. İşsizlik had safhaya varmaktaydı. 1955 yılı en kötü yıllardan biri oldu. Hasat 3 ay yerine, ancak 69 gün sürdü. Yani bu, %23 oranında ücret azalması demek oluyordu. Uluslararası fiatların düşmesi ve ihracatın durgunlaşması da buna eklenince halkın gelirinin iyice düştüğü görülüyordu. Hasattan birkaç ay önce, 1955 Ağustosunda, yüksek devlet memurlarına ait olan Manacas'taki Washington şeker merkezinde çatışmalar oldu. Olay birkaç yaralı ve Las Villas eyaletine yansıyan eylemlerle son buldu. 3 Eylül'de yapılan genel bir işçi toplantısı ordunun saldırısıyla dağıtıldı.

Aynı yılın Eylül ayında banka işçileri arasında bir grev patlak vergi. Mücadele olarak taşıdığı anlamın ötesinde bu grev Küba İşçi Federasyonu'nun Batista yanlısı yönetiminin maskesini düşürmüştü.

Bu hava içinde, 1955 Aralığında şeker grevi ortaya çıktı. Şeker grevinin devrimci sürece bir çok etkileri olmuştur. Bu etkileri şöyle sıralayabiliriz:

1. Şeker grevi, ekonomik ve sosyal bakımdan Küba toplumunun, gerek bilinç, gerek mücadele ve gerekse sayı bakımından en önemli kesimi olan şeker işçilerine aittir.

2. Benimsediği şiddetli biçimle olduğu kadar, ekonomik-demokratik talep düzeyinden siyasal düzeye geçen içerik gelişimiyle de ayaklanma niteliği taşımaktadır. O günlerde, diktatörlüğün susturamadığı tek ses olan Bohemia dergisinin, grevin şiddet biçimine ilişkin olarak söylediklerine göz atalım: «belediyeleri ellerine geçirdiler... işçilerle asker arasında çok sayıda çatışmalar... yıl sonu şenlikleri yapılamadı... bir sendika binasının duvarına asılan afiş: 'şeker işçilerinin girmesi yasaktır'... ceryan kesilmeleri... kışlalarda bekleyen ordu, kesilen haberleşmeler, bomboş sokaklar ve cam, taş, mobilya kalıntıları...» (Bohemia Dergisi, S: 69, 70, 72, 73, 74, Havana, 8 Ocak 1956)

Bu grevin şiddet biçimleri bunlardı. Ayaklanma nitelikleri dışında bir başka unsurun da sözünü ettik: ekonomik-demokratik talep düzeyinden siyasal düzeye dönüşme. Şunu söylemek gerekir ki, kitleler yalnızca ücretlerinin artırılması için değil, aynı zamanda zorba yönetimin devrilmesi için de ayaklanmışlardı. Sokağa inmiş olan kitleler şu sloganı haykırıyorlardı: «Kahrolsun katil hükümet». Küba işçi sınıfı hareketinde yeni bir gelişme gözlenmektedir: Şiddet eylemleriyle birlikte siyasal hedeflere doğru yönelme. Ancak yine de bu hareketlerde ekonomik-demokratik talepler henüz baskın durumdadır.

3. Emekçi kitlelerin düşüncesindeki niteliksel değişme onları, bilinçli olarak devrimci süreç içerisine katıyordu. Fulgencio Batista'nın bugüne kadar geçen dört yıllık baskı döneminde evlerinden dışarıya çıkmayan kitleler, 1955'de diktatörlükle doğrudan çatışmaya giriyorlardı. Bu sırada sürgünde olan Fidel Castro grevin anlamını şu sözlerle belirtiyordu: «... Ülke, öğrencilerin kahramanca ayaklanması ve farklı prim isteyen şeker işçilerinin harika hareketleriyle sarsılıyordu.» (Bohemia Dergisi, Havana, 1 Haziran 1956)

4. İşçi hareketinin güçlenmesi büyük ölçüde sosyalistlerin çabalarının ve İşçi Taleplerinin Savunulması ve Küba İşçi Federasyonu'nun demokratikleştirilmesi için komiteler içindeki gizli çalışmaların sonucudur. Bunlar çeşitli hareketlerin, özellikle 1955 şeker grevinin içerisinde yer almışlardı. Aynı yıl bu örgütler gizlice bir Ulusal Kongre topladılar, yaklaşık olarak

200 işçi delegesinin katılmasıyla kendilerine yeni bir yönetim seçtiler.

5. Bu grev sonucu kitleler düşmanlarını daha açık olarak görmüşlerdi. Bu karşı devrimci cephe şu güçlerden oluşuyordu: Amerikan emperyalizmi, Batista diktatörlüğünün temsil ettiği büyük şeker burjuvazisi, toprak sahipleri ve Amerikancı sendikaların yönetim kadroları.

6. Şeker işçilerinin ücret talepleri kısmen tatmin edilmişti. Bunun sonucu olarak grev şiddetini kaybetmişti. Ama kitleler diktatörlükle her an çatışmaya girebilir ve onu gerilemeye zorlayabilirlerdi.

Sonuç olarak, biraz evvel anlattığımız Moncado kışlası baskını ve şeker grevi, biri silahlı mücadele düzeyinde, diğeri ise emekçi kitlelerin direnişe katılması ile aynı hedefe yönelmiş ve birbirini bütünleyen olaylardır. Hedef ise diktatörlüğün devrilmesidir.

2 Aralık 1956'da Granma gemisi Küba kıyılarına yanaştı. Fidel Castro, Che Guevera ve diğer yoldaşları bu gemideydi. Fidel Castro vatanını terkettiğinden bu yana 1,5 yıl geçmiştir ve bu süre içerisinde yukarıda anlattığımız mücadeleler olmuştur. Yani şeker grevi, banka grevi ve bir çok öğrenci hareketleri. Ancak bu sırada çok önemli bir mücadele daha gelişmektedir: Latifundiya sahiplerinin köylüleri topraklarından çıkarmalarına karşı yürütülen mücadele. Bu mücadele özellikle Granma gemisinin çıktığı bölgede yoğun bir durumdadır. Fidel Castro ve yoldaşlarına bu bölgede, Batista tarafından bir tuzak kurulmuş ve buradan kurtulanlar bazı silahlı köylülerin barındığı Sierra Maestra dağlarına çekilmişlerdir. Kırlardaki emekçi halk genellikle Batista rejimine karşıdır. Bunlar topraklarından çıkarılan ve en küçük bir direnme gösterdiklerinde kendilerine yaşama hakkı tanımayan diktatörlüğün ordusu ve büyük toprak sahiplerinin zorbalarına karşı direnme durumunda olan köylüler, yaşamak için işgücünün bir bölümünü satmak zorunda bulunan ve yok denecek kadar az bir toprağa sahip olan yarı-proleter durumundaki köylüler ve hiçbir toprağı olmayan, şeker kamışı çiftliklerinde, kahve plantasyonlarında vs. çalışan tarım işçileridir.

Küçük köylüler, yarı-proleter ve tarım işçileri. FiFdel Castro ve arkadaşlarının güç kaynağı olan kırsal nüfusun bileşimi böyledir. Bu köylüler zamanla doğrudan O'nun emri altına girdiler ve gerçekten devrimde çok önemli roller oynadılar. Hiç görünmüyorlardı ama her yerde vardılar, tüm gerilla birliklerinin er-

zaklarını sağlıyorlar, sığınacak yerleri gösteriyorlar, girilmez bölgelerde kılavuzluk ediyorlar, kentsel merkezlerle ilişkileri sağlıyorlar, düşmanın durumunu bildiriyorlar, böylece yapılan tüm askeri hareketlerin başarılı olmasını garanti altına alıyorlardı. Ve bu eylemlerin amacı belliydi: toprak diktatörlüğünü devirmek ve toprak sahibi olmak.

Bakın Che Guevera bu köylüler hakkında ne söylüyor:

«... ilk ihtilal merkezi olan Sierra Maestra hergün latifundistlere karşı çarpışan bütün bu köylüler için bir sığınak olmuştur.

«Bu köylüler, devlete ya da herhangi bir büyük toprak sahibine ait toprakların üzerinde yaşıyor ve bir avuç toprağa, azıcık refaha kavuşabilmek için çırpınıyorlardı. Her dakika, hep latifundistlerle ortak olan askerlerin baskılarına göğüs germek ve gerektiğinde döğüşmek zorunda idiler.» (Che Guevera, Siyasal Yazılar, Ser Yayınları, S: 86)

Sierra Maestra'da hareket güçlenirken, şehirlerde de ayaklanmayı örgütleyen bazı kişiler vardır: Frank Pais ve Raol Pujol. Coğrafi yakınlık nedeniyle Fidel Castro ve arkadaşlarının bulunduğu Sierra Maestra ile Frank Pais, Raol Pujol ve arkadaşlarının bulunduğu Santiago ayaklanmanın eksenini oluşturmaktadır. «Ayaklanmanın başkenti» adı verilen Santiago baskının esas hedefi olmaktadır. Militanların öldürülmesi, işkenceler birbirini izlemektedir. Ekonomik çöküş ve toplumsal huzursuzluk hızla artmaktadır. Baskının fazla olması yüzünden, Santiago'daki hareketi Frank Pais yeraltından yönetmektedir. 30 Temmuz 1967'de polis gizlendiği yeri bulur ve kendisini yanındaki arkadaşlarıyla birlikte öldürür. Yapılan cenaze töreni genel greve dönüşür. Halk ile ordu arasında silahlı çatışmalar başlar ve giderek yoğun bir hal alır. Bu genel grevin devrimci sürece olan etkilerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Bu grev ayaklanma bilincinin kitlelerde ne derece olgunlaştığını göstermektedir. Herhangi bir iktisadi talep sloganı olmaksızın ver herhangi bir örgütten direktif gelmeksizin, genel grev Fulgencio Batista'nın işlediği cinayetlere karşı bir tepki olarak patlak vermişti. Frank Pais ve Raol Pujol'un tabutları Santiago sokaklarında dolaşmaya başlayınca, zaten yapılan cinayetlerden dolayı yas tutmakta olan halk, harekete, kendiliğinden katılmıştı. Hareketin giderek gelişmesi ve silahlı çatışmalara dönüşmesi devrimin subjektif koşullarının da büyük ölçüde ortaya çıktığını kanıtlıyordu.

2. Gelişen halk hareketi karşısında, zaten derme çatma olan

ordu-polis aygıtı kendi içinde parçalanmıştır. Bunun sonucu olarak güçler dengesi Batista'nın aleyhindedir.

3. Emekçi kitleleri, küçük burjuvazi hareketi büyük ölçüde destekleme doğrultusunda hareket etmektedir. Bu desteğe bir de, bir süredir rejime muhalefet etmekte olan burjuvazinin büyük bir bölümü eklenmiştir. Bu durum, güçler dengesi bakımından zaten kötü bir vaziyette olan Batista'yı daha güç durumlara itmekte ve düzen iyiden iyiye sallanır biçime gelmektedir.

Ve yıl 1958'dir. Yeni bir genel grev gündeme gelmektedir. 20 Temmuzda Caracas Antlaşması denilen bir siyasal belge imzalanır. Fidel Castro 26 Temmuz 1973 tarihli söylevinde bu belgeye ilişkin olarak şunları söyleyecektir: «Bütün mücadele cephelerini en kısa zamanda güçlendirerek, özgürlük için mücadele etmeye hazır binlerce Küba'lıyı silahlandırarak, silahlı mücadele yoluyla diktatörlüğü devirmek. Bütün mesleki ve işçi güçlerinin genel seferberliği, öyle ki yurttaşların çabası büyük bir genel greve ulaşsın ve askeri güç bütü nülke çapında bir silahlı eyleme dönüşsün.» Genel grev silahlı ayaklanma ile birlikte oluşuyor ve böylece Castro'nun sözleri hayata geçiyordu.

Küba devrimini buraya kadar getirmişken bir noktaya değinmemiz gerekiyor. Halkın mücadele düzeyi bu denli yüksek iken Küba Komünist Partisi silahlı mücadeleye karar vermemek te direniyor ve Castro'yu maceracılıkla suçluyordu. Yani, o güne kadar aktif olarak mücadele vermiş, kitleleri büyük ölçüde örgütlemiş olan KKP, bu noktada pasifizmin bataklığına saplanıyordu. Ancak, durum bu diye, KKP'nin geçmişte yaptığı doğru eylemleri görmemezlikten gelemeyiz. «Granma» dergisi konuya ilişkin olarak şunları söyleyecektir:

> «Gizli çalışmayı gerektiren zor koşullar içerisinde, Küba Komünist Partisini oluşturan küçük bir grup, Marksizm-Leninizmi işçiler ve köylüler arasında yayma ve sevdirme görevini üstlenmişler, halkı emperyalizme karşı, ulusal kurtuluş ve sosyalizm için mücadeleye özendirmişlerdir. Küba Komünist Partisi, işçileri ve köylüleri örgütlemek için yorulmaksızın çalışmış, sosyal kazançlar ve sosyalizmin nihai zaferi için mücadelenin yol gösterici ışığı olmuştur... 16 Ağustos 1925'de bir avuç insanın başlattığı çabanın meyveleri, şimdi, muzaffer devrimimizde ve tüm halkımızın, azgelişmişliğe karşı savaşı kazanmak ve sosyalist, komünist bir toplum kurmak görevinin başarılmasında bulunmaktadır.»
> «Granma» dergisi, 23 Ağustos 1970)

1058'in son günlerine doğru bütün ülke diktatörlüğün karşı-

sına dikilmişti, bütün ülke halkı zaferden zafere koşan İsyan Ordusunun birliklerine yardıma koşuyordu. 31 Aralık gecesi Fulgencio Batista halefini tayin ederek ülkeden kaçtı. Ve tam zamanında yapılan yeni bir genel grev ile diktatörlük tamamen parçalandı. I ocak 1959'da Sierra Maestra'daki karargahında Fidel Castro şunları söylüyordu:

> «Santiago de Cuba, desteğine güveniyoruz. Bu gün öğleden sonra saat 3'den itibaren kent tamamen felce uğratılmalıdır. Herkes, seni kurtaracak olan savaşçılarla dayanışmayı göstermek için işini bırakacaktır. Yalnız, halkın radyodan emirleri izleyebilmesi için elektrik fabrikası çalışmaya devam etmelidir.»
> (Granma dergisi, 8 Mart 1973, S: 29, Havana)

Nihayet Küba toprakları «Bütün İktidar İsyan Ordusuna!» sloganıyla çalkalanmaya başladı. Fidel Castro, iktidarın ele geçirildiği o güne ilişkin olarak şunları söyleyecektir:

> «Halk düşmanlarının son manevrasını kıran genel grev oldu, Cumhuriyet başkentinin müstahkem yerlerini bize veren genel grev olddu ve bütün iktidarı devrime kazandıran da genel grev oldu.»
> (Fidel Castro, CTC'nin 10 ncu kongresinde verilen Söylev, 18 Kasım 1969, Havana)

Bu genel greve tüm Küba halkı, hedefe kadar hiç sarsılmadan gitmiştir, son hedef iktidarın İsyancı ordunun eline geçmesidir. Ve nitekim hedefe varılmış, böylece Küba Devrimi başarıyla sonuçlandırılmıştır.

Küba Devriminin tarihsel gelişimini böylece açıkladıktan sonra Mahir Çayan'ın yanlış yorumlayarak evrenselleştirdiği Küba Devriminin ayırıcı özelliklerinden söz edelim. Nasıl ki, Büyük Ekim Devrimini Lenin'den Stalin'den öğreniyorsak, Çin Devrimini Mao'dan, Vietnam Devrimini Ho Chi Minh'den, Giap'dan öğreniyorsak, Küba Devrimini de Fidel Castro'dan, Che Guavera'dan öğrenmemiz gerekir. Fakat ne yazık ki Mahir Çayan Küba Devrimini, Küba devrimcilerinden öğrenmiyor, tam aksine kendi zihninde bir Küba yaratıyor. Bakın ne diyor Küba hakkında:

> «Küba Devrimi, **çalışma tarzıyla, takip ettiği rota itibariyle** (abç) bu tarihsel dönemin (emperyalizmin üçüncü bunalım dönemi, HE) özelliklerinin bir sonucudur. Bir başka deyişle **Marksizm-Leninizmin bu tarihsel dönemin pratiğine uygulanmasının bir sonucudur** (abç).»
> (Mahir Çayan, Bütün Yazılar, S: 337)

İlk bakışta çok güzel gibi gözüken bu sözler, aslında Küba

Devrimi hakkında hiç bir şey bilinmemesinin değişik bir biçimde ifade edilmesinden başka bir şey değildir. Tarihsel gerçeklerin tersine çevrilmesidir. Çünkü Küba Devrimi «çalışma tarzıyla» olsun, «takip ettiği rota itibariyle» olsun, «Marksizmi-Lenizmin bu tarihsel dönemin pratiğine uygulanmasının bir sonucu» olduğu söylenemez. Hiç değilse bilinçli bir marksizm - leninizm uygulaması burada söz konusu değildir. Çünkü devrimi başlattıkları zaman bu devrimin liderleri marksist-leninist değillerdi.

Biraz önce Küba Devrimini Fidel Castro'dan, Che Guevera'-dan öğrenmek gerektiğini vurgulamıştık. Elimizde küçük bir bro şür var Adı «Fidel Castro Konuşuyor». Devrimden sonraki yıllarda bir Amerikalı gazeteciyle Castro arasındaki konuşmaları içeriyor. Aralarında geçen konuşmalardan konumuz ile ilgili olanlarını aktaralım:

«- Kuvvetlerinizi Batista'ya karşı hazırladığınız zaman Che Guevera ile Sierra Maestra'da bulunuyordunuz değil mi? Komünist mi idiniz o sıralarda?

«- Gizli ya da içeriye sürülmüş, bir ajan değildim, eğer bunu kastediyorsanız. Dağlarda bulunurken kendimi devrimci sanıp sanmadığımı soruyorsanız, evet devrimciydim. **Eğer Marksist-Leninist olup olmadığımı soruyorsanız cevabım 'hayır'dır. Henüz Marksist-Leninist değildim.** (abç) Kendimi komünist klasik bir komünist sayıp saymayacağımı **sorarsanız** 'hayır' derdim. Klasik bir komünist değildim. (*) Ama bugün bunu hakettim sanırım. Marksist-Leninist olmayan bir insanın gerçek devrimci sayılamayacağımı anlamış bulunuyorum.»

(Fidel Castro Konuşuyor, Habora Yayınları, S: 20)

Görüldüğü gibi Fidel Castro kendisinin devrim sırasında Marksist-Leninist olmadığını söylüyor. Peki, o sıralarda Fidel Castro'nun niteliği nedir? Henüz Castro, bir küçük burjuva yurtseveridir. Küba Devriminin tarihsel gelişiminde incelediğimiz gibi Batita'nın zulmü altında inleyen ve iliğine kadar sömürülen bir Küba halkı vardır. Ve, O, Batista'yı devirip halktan yana bir iktidar gerçekleştirmeyi kafasına koymuş olan biridir. Halk zaten kırda olsun, kentte olsun için için kaynamaktadır. Düzene karşı tepkilerini sık sık aktif eylemlerle göstermektedir. İhtilale yanaşmayan pasif bir Komünist Partisi vardır. Ve bunlara alternatif olarak Küba halkını ihtilale götürebilecek nitelikte bir küçük burjuva ihtilalci hareketi ortaya çıkmaktadır. Önderleri ise Fidel Castro'dur. Budur O'nun devrim öncesi ve devrim anındaki niteliği. Hal böyle olunca nasıl olur da, «Marksizm-Leninizmin

evrensel ilkelerinin Küba somutuna uygulanmasından» söz edebiliriz. Haydi, bir an için küçük burjuva ihtilalcilerinin Küba şartlarını Marksist-Leninist bir biçimde tahlil ettiklerini ve buna uygun olarak bir devrim stratejisi çizdiklerini varsayalım. Bu durumda, en azından Castro ve arkadaşlarının çizdikleri programın Marksist-Leninist olması gerekirdi. Gerçekten durum böyle midir? Castro'yu dinlemeye devam edelim:

«- Sierra Maestra'da kaldığınız sıralarda komünist programı açıkça benimseseydiniz işbaşına gelebilir miydiniz?

«- Bu soru kolaylıkla cevaplandırılamaz. Belki hayır. Zaten akıllıca bir hareket olmazdı. Radikal bir program ilan etmekle bölünmüş bulunan gerici güçlerin devrime karşı birleşmelerini sağlardık. Bu Batista'nın egemen sınıfının ve Kuzey Amerika emperyalistlerinin (...) sağlam bir cephe kurmalarına sebep olurdu. Sonunda da Birleşik Devletler ordusunu yardıma çağıracaklardı. Elimizdeki güçlerle, dıştan herhangi bir yardım olmaksızın böyle bir durumun hakkından gelemezdik.»

(Age, S: 20)

Görüldüğü gibi, Küba Devrimi, Marksizm-Leninizmin evrensel tezlerinin Marksist-Leninist önderler tarafından uygulanmasıyla gerçekleşmiş bir devrim değildir. Castro da bunu iddia etmemektedir. Küba Devrimi halkının dayanılmaz sefaletini, Batista'nın kanlı zulmünü görüp, buna son vermek için, halkının mutluluğu için durumu düzeltici bazı reformlar içeren bir programla, henüz bilimsel sosyalizmi eylem kılavuzu edinmeden, sosyalizmi amaçlamadan, yiğit ve fedakarca bir mücadeleyi yürüten yurtsever savaşçıların önderliğinde zafere ulaşan bir devrim olmuştur. Yurtseverlikleri, halklarının mutluluğundan başka bir şey düşünmemeleri iktidarı aldıktan sonraki iki yıl içinde, sosyalizmin yolunu tutmaktan başka çareleri olmadığını kavramalarını sağlamıştır.

Bu söylediklerimiz Küba Devriminin bir yanı. Bunun yanında başka ayırıcı özellikler de var elbet. Öncelikle şunu belirtelim ki, Küba topraklarının büyük bir kısmının ABD vatandaşlarına ait oluşu, Amerikan emperyalizminin ülkeye dayattığı tek

---

(*) Biz bu yazıyı yazarken Cumhuriyet gazetesinde «Havana Güncesi» adı altında bir yazı dizisi çıktı. Bu dizide Castro'ya ilişkin ilginç bir yazı vardır. Bu kısmı incelememize almayı uygun bulduk. Castro, «Meksika'ya gittiğinde hakkında 'Küba Komünist Partisi üyesi' diye yazı yayımlayan bir gazeteye ateş püskürür ve 'Bu Meksika polisinin ve ABD elçiliğinin Batista ile birlikte düzenlediği bir oyundan başka bir şey değildir' der». (Cumhuriyet, 4 Mayıs 1979)

ürün (şeker) ekonomisinde, diğer tarım ve sanayi kollarında ABD'ye bağımlı oluşu yanında, Küba'yı Kuzey Amerika'lı turistler için bir fuhuş ve kumar ülkesi durumuna getiren emperyalizm ve bu alt yapıya dayalı siyasi üst yapının tam yozlaşmaya uğraması, bütün demokratik hak ve özgürlüklerin çiğnenmesi, Küba'da en büyük kumarhane ve fuhuş yuvalarını işleten Amerikan gangsterleri ile Batista hükümetinin açık ortaklığı ve bu düzeni korumak için siyasi cinayetler, işkenceler dahil her türlü zulmü yapmaya yetkili bir Batista polisi ve 50.000 kişilik derme çatma bir ordu, devrim öncesi Küba'nın tablosudur. Yani kısaca kokuşmuşluğun had safhasındaki bir toplum vardır Küba'da. Ve bu şartlarda Castro'nun dağlarda sürdürmeye başladığı bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini egemen güçlerin büyük bir kesimi dahi desteklemiştir. Egemen güçlerin bir kesimini oluşturan tutucu burjuvazinin devrim sırasındaki tavrını Che Guevera şöyle dile getirmektedir:

> «**Burjuvazinin, hiç değilse bunun önemli bir kısmının, istibdada karşı yürütülen devrimci savaşın lehinde bir tutum takınmış olması** (abç) ve bir yandan da Batista'nın yerine devrimi kontrol altına alabilecek unsurların geçmesine yol açabilecek görüşmeli çözüm yollarını aramaya yönelen hareketleri başlatmış ve desteklemiş bulunmasını yadırgamamak gerekir.»
> (Che Guevera, Siyasal Yazılar, Ser Yayınları, S: 85)

Ülkede egemen güçlerin büyük bir kesimini ise, bilindiği gibi, latifundistler oluşturmaktadır. Che Guevera tutucu burjuvazi de, olduğu gibi «latifundist'ler arasında bazı unsurların, asi kuvvetlere karşı tarafsızlık, veya hiç değilse saldırmazlık tutumu içinde kalmış olmaları»ndan söz etmektedir. (Age, S: 85) Yani öylesine bir kokuşmuş Batista iktidarı vardır ki, bu iktidarı, çıkarlarını savunduğu egemen güçlerin bir kesimi dahi istememekte ve ona karşı yürütülen bir hareketin çoğu zaman destekçisi ve en kötü durumda ise hareketin seyircisi durumunda kalmaktadır.

Sözü buraya kadar getirmişken, egemen güç olarak sayamayacağımız, ancak belirli bir ekonomik gücü olan milli burjuvazinin de devrim karşısındaki tavrını incelemekte yarar var. «Emperyalizmin ve istibdadın baskısı altında iflasa sürüklenen milli burjuvazinin - diyor Che Guevera - dağlarda barınan bu genç insanların, emperyalizmin bir aracı olan paralı askerler ordusunu cezalandırmalarını sempati ile karşılamış olmaları tabii ve anlaşılır bir şeydir.» (Age, S: 85-86)

Egemen güçlerin bir kesiminin Batista'ya karşı çıkıp, devrimci hareketi desteklemeleri ve en azından tarafsız kalmaları Küba Devriminin ayırıcı özelliklerinden biridir. İş Türkiye'ye gelince, böyle bir şeyin olabileceğini savlamak herhalde en azından bir tartışma konusudur.

Küba Devriminin ayırıcı özelliklerinden bir diğeri ise, emperyalizmin devrimci hareketi doğru değerlendirememesi ve dolayısıyle gerçek tehlikeyi (!) görememesi idi. Yani «FBI ajanları raporlarında dağdaki Castro gerillalarını şehirdeki Komünist Partisi'ne kıyasla şerrin ehveni» saymaları idi. (Mihri Belli, Devrimci Hareketimizin Eleştirisi, Emekçi Yayınları, S: 84-85) Bu olguyu Che Guevera şöyle değerlendiriyor:

> «Ayrı olarak niteleyebileceğimiz şart, **Kuzey Amerikan emperyalizminin yolunu şaşırmış ve Küba Devriminin gerçek derinliğini ölçememiş olması idi** (abç). Kuzey Amerika politikasının görünürdeki bir çok çelişmelerini bununla izah etmek mümkündür. Tekeller bu gibi hallerde adet olduğu üzere, Batista'ya bir halef bulmayı düşünmüşler, mevcut durumdan hoşnut olmayan halkın devrimci bir görünüm içinde aynı amaca yönelmiş olduğunu bildikleri için bu düşünceye öncelik vermişlerdir. Artık işlerine yaramayan küçük diktatörü düşürüp, yerine zamanı gelince emperyalizmin çıkarlarına daha iyi hizmet edebilecek yeni 'gençler' getirmek elbette daha akıllıca ve ihtiyatlı bir hareketti. Emperyalistler bir süre bu kozu kullandılar. Fakat acı bir şekilde kayba uğradılar. **Zaferden önce emperyalistleri tedirgin ediyor fakat ürkütmüyorduk** (abç). Daha doğrusu iki kozu birden oynamışlar, ilke olarak kaybetmelerine imkan bulunmayan bu ikili oyundaki deneylerine güvenmişlerdir. Gazeteci kılığına bürünmüş State Department görevlileri rahatlarını kaçıran bu devrim hakkında bilgi toplamak için defalarca gelip gittiler, **fakat gizli tehlikenin en ufak bir belirtisini teşhis etmeye muaffak olamadılar** (abç). Emperyalizm tepki göstermek istediği zaman, zafer şenlikleri içinde Havana sokaklarına giren tecrübesiz gençlerin politik ödevlerini açıkseçik bildiklerini ve hayatlarını buna göre düzenlemeye kesin bir şekilde karar vermiş olduklarını anladığı zaman, **artık iş işten geçmişti** (abç).»
> (Che Guevera, Siyasal Yazılar, Ser Yayınları, S: 84-85)

Che'nin çok açık olarak belirttiği gibi, emperyalizm Küba Devrimi sırasında alenen uyumuştu. Acaba Türkiye için aynı şeyleri söyleyebilecek miyiz?

Küba Devriminin gözden ırak edilmemesi gereken diğer bir ayırıcı özelliği de, kendisine ait bir toprağı olan ve bu toprakta çalışarak kendi gereksinmelerini temine çalışan (gerçi çoğu zaman temin edemez) küçük köylü dediğimiz unsurların genel nüfusa kıyasla bir hayli az olması, buna karşılık proleterlerin (sanayi ve tarım) oldukça fazla olmasıdır. Dikkat edilsin, kırsal kesimde yaşayan tüm köylü unsurlardan bahsetmiyoruz. Sadece bunun bir kesiminden yani küçük köylü unsurlardan söz ediyoruz. Neden bu böyledir? Küba toplumunun yapısını incelerken kırsal bölgede latfundiyalardan söz etmiş ve bunların kırsal bölgelerin hemen hemen tümünü kapladığını belirtmiştik. Burada çalışanlar ise tarım proleterleridir. (Özellikle şeker işçileri) Bu konuya ilişkin olarak Che Guevera şunları söyler:

> «(...) bir ayırıcı faktörü daha sayabiliriz. Bu da, Küba'da büyük sermayenin faaliyeti, tarım biçimlerinin daha güçlü bir sınıf bilincinin doğmasına yolaçacak bir örgütlenmeyi sağlayan kısmi makineleşmeyi sağlaması gibi etkenlerin sonucu olarak, **Küba topraklarında yaşayan halkın çoğunluğunun proleterleşmesidir** (abç).» (Age, S: 86)

Görüldüğü gibi Che, burada birtakım etkenler sonucu Küba halkının çoğunluğunun proleterleşmesinden söz etmektedir. Türkiye'ye bir göz attığımızda görürüz ki, kırsal kesimde yaşayan halkın büyük bir çoğunluğu küçük köylü konumundadır. Acaba bu olgu devrimde sınıfların mevzilenmesine hiç tesir etmeyecek midir?

Bu konuyu daha fazla uzatmanın gereği yok sanırız. Şunu belirtelim ki, gerek Küba Devriminden ve gerekse diğer devrimlerden (Çin, Vietnam gibi) ders olarak almamız gereken ortak özellikler vardır ki bunların incelememizin ilerisinde ele alacağız. Ama iş. bir devrimi aynen alıp Türkiye şartlarını bu devrime uydurmaya geldi mi (ne yazık ki Mahir Çayan bunu da beceremiyor), tavrımızın şablonculuk değil, bağımsız ve yaratıcı tavır olduğunu hatırlatırız. Ve burada bu hatırlatmayı şu somut sözlerle belirtelim: «Küba Devrimi evrensel devrim modeli olamaz.»

Muhammed Zekr

Somali: Geçmişi - Bugünü

Somali üzerine bu inceleme, bundan bir süre önce Türkiye'den geçen bir Somali vatandaşı tarafından kaleme alındı. Yazar, Somali Ulusal hareketine katılmış bir kişi olarak, bu ülkede yer alan son gelişmeleri yakından izlemişti. Etyopya ile çatışmalara neden olan Ogaden sorununda da tutumu şoven bir tutum değildi.

Ogaden sorunu değişik aşamalardan geçti. Somali'li olan bu bölge halkı Habeş ilhakına karşı ilk ayaklandığında savaş açtığı devlet emperyalizmin uydusu Habeş İmparatorluğu idi. Ve bu ulusal kurtuluş hareketi kesinlikle devrimci bir nitelik taşıyordu. Habeşistan'da Megistu önderliğinde bir devrim olunca durum değişti. Ogadenin tam bu sıra Somaliye ilhakı Etyopya içinde işbirlikçi güçleri güçlendirecek ve devrimi tehlikeye düşürecekti. Yine durumda tek doğru çözüm barışçıl bir dmokratik çözümdü. Onun için tüm dünyada devrimci güçler Ogaden konusun-

da tutumlarını değiştirdiler ve bir devrim bunalımı içinde olan Etyopya'da devrimci güçleri zayıf duruma düşürecek olan Ogadenin Somaliye ilhakına karşı çıktılar.

Somali'de Siad Barre iktidarının da gelişmeler karşısında çok güç bir duruma düştükleri açıktır. Yıllar boyu düşman bilinen bir komşu ülkede devrimi kurtarmak için bölgesel olsa da bir ulusal davada gerilemenin gereğini kendi halkına anlatmak kolay iş değildi. Savaş sürdürüldü ve sonuçta Etyopya üstün geldi.

Somali yöneticilerinin lehine olarak belirtmek gerekir ki, Ogaden yenilgisinin etkisiyle papaza kızıp oruç bozmadılar. Fransız ve Amerikan Filolarının cirit attığı emperyalizmin mevzilerini korumak ve ilerici rejimler devirmek için çeşitli provakasyonlar düzenlemekte olduğu dünyanın bu bölgesinde emperyalistler ile aralarındaki mesafeyi korudular.

Somali'de iktidarı elinde tutan Somali Devrimci Sosyalist Partisinin geçenlerde toplanan birinci kongresinin aldığı kararlar Somali'nin sosyalizm yolundan şaşmıyacağı ve komşularıyla hakça bir barışı sağlamak için elinden geleni yapacağı yolundaki kararları bu ülkenin anti-emperyalist ülkeler safında yerini korumak azminde olduğunu kanıtlamaktadır.

1453 yılında Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethinden sonra Osmanlıların, Avrupa için, özellikle Doğu Avrupa için tehdit haline geldiği bilinen bir gerçektir. Osmanlıların Anadolu'daki önemli ve çok eski yüzyıllardan beri varolan bazı ticaret yollarını ellerine geçirmelerinden sonra, bir de İstanbul'u almaları Avrupalıları yeni yollar aramaya iten en önemli nedenlerden biridir. 1492 yılında Kristof Kolomb'un Amerika'yı keşfinin altında yatan neden de aynıdır. Yine bir Portekizli olan Vasko De Gama'nın, Avrupa'dan yola çıkarak, Ümit Burnu'nu dolaşıp, Hindistan'a kadar uzanması olgusu da aynı nedenle açıklanabilir.

Kısaca söylemek istersek, bu yüzyıl (15. yüzyıl) Avrupa yayılmacılığının ilk belirtilerinin ortaya çıktığı yüzyıl ve Afrika, Asya ve Amerika'da yaşayan halkların Avrupalılara boyun eğdirilmesi sürecinin başlangıcı olarak alınabilir. Günümüze kadar etkilerini sürdüren bu sömürgeleştirme döneminin en çarpıcı

özelliği, bu kıtaların yeraltı, yerüstü ve insan kaynaklarının Avrupalılar tarafından gaddarca sömürüsüdür. Öteki bütün halklar gibi Etiyopya ve Somali halkları da bu sömürüden paylarına düşeni almışlardır.

Afrika'nın stratejik bakımdan bu çok önemli bölgesinde yeralan Somali çok eski yüzyıllarda Punt ülkesi olarak adlandırılmaktaydı. Somali'nin batısında o zamanlar Abysinia, günümüzde ise Etiyopya olarak bilinen hristiyan bir krallık vardı. Bu krallık Portekiz'liler tarafından desteklenmekteydi. Osmanlıların önemli ticaret yollarını ellerine geçirmelerinden sonra, Osmanlılarla rekabet edebilmek için ne pahasına olursa olsun Doğu'ya, Hindistan'a ulaşmak amacında olan Portekiz, stratejik konumun dan dolayı Abysinia Krallığını destekliyordu. Portekiz'lilerin yardımını elde eden Abysinia'lılar Somali Emirliğine el uzatacak kadar güçlüydüler. Bunun sonucu 1520'lerle 1550'ler arasında sürüp giden savaşlar olmuştur.

Portekiz'lilerin desteklediği Abysinia ile başa çıkamayacağını anlayan Somali, Osmanlılara baş vurarak, kendisinin de Osmanlılar tarafından desteklenmesini talep etti. Osmanlılar bir yandan Somali Emirliğine askerî malzeme sağlarken, öte yandan da, aralarındaki deniz ticareti rekabetinin çok şiddetlendiği Portekiz'in kendileri için artık bir tehlike olmaya başladığını daha açıklıkla kavrayarak Portekiz deniz gücünü kırmak için bu bölgede oldukça güçlü bir donanma kurdular. Bu dönemde bu rekabetin yolaçtığı Osmanlı-Portekiz savaşlarına tanık oluyoruz.

Osmanlı yardımlarıyla, Abysinia ile başa çıkabilecek duruma gelen Somali Emirliği, hemen hemen tüm Abysinia topraklarını fethetti. Ama son savaşta Emir İmam Ahmet ölünce, orduları dağıldı ve eski emirlik sınırlarına dönüldü.

19. yüzyıla kadar bu sınırlar içinde ve Osmanlı etkisi altında yaşamını sürdüren Somali'de 19. yüzyılda önemli değişmeler oldu. 19. yüzyıl hepimizin bildiği gibi Osmanlı İmparatorluğunun gerileyişinin hız kazandığı, buna karşılık Avrupa'da emperyalizm olgusunun ortaya çıktığı ve Avrupalıların öteki kıtaları yağmalama ve boyunduruk altına alma girişimlerinin daha da hızlandığı yüzyıldır. Öteki kıtalar gibi, Afrika da, Avrupalıların yeni «nüfuz bölgeleri» elde etme çatışmasının konusu ve kurbanı oldu. Avrupa'nın artık emperyalist olmaya başlayan devletleri güçlülük derecelerine göre Afrika'yı binbir parçaya bölüp pay-

laştılar. İşte bu azgın dönemde, 1886 yılında Berlin'de yapılan bir anlaşmayla, Somali halkı hiç mi hiç hesaba katılmaksızın, ülke emperyalistler arasında bölüşüldü.

Avrupalıların üstün askeri gücü ve teknolojisi karşısında, öteki sömürgeleştirilen halklar gibi Somali halkı da pek bir tepki gösteremedi. Bu paylaşımı uzunca bir sessizlik dönemi izledi. Halk yığınlarının bu açık işgale karşı koyabilecek siyasi bilinç düzeyine erişebilmeleri için zamana gerek vardı. Somali'de bağımsızlık uğruna mücadelenin ilk kıvılcımlarını ve ilk örgütlenmeyi 1940'ların başlarında görüyoruz. 1943 yılında kurulan ilk örgüt SOMALİ GENÇLİK BİRLİĞİ idi. Sömürgeciliğe karşı olan hemen hemen herkesi çatısı altında toplayan bu örgütün talepleri çok açıktır: Bağımsızlık ve sömürgeciler tarafından beşe bölünmüş olan Somali topraklarının birleştirilmesi. İşte 1940'larda başlatılan bu hareket 1960'da meyvalarını vermiş, İtalyan ve İngiliz nüfuz bölgelerindeki sömürgeci güçlerin etkisiz kalınması, sonucu, iki bölge birleştirilerek, bu topraklar üzerine SOMALİ CUMHURİYETİ kurulmuştur.

Şimdi kısaca yukarıda söz ettiğimiz 1886 Berlin Anlaşmasının Somali'yi kimler arasında ve nasıl bölüştürdüğüne değinelim: Bu anlaşmaya göre:

— İngiliz Somalisi İngiltere'ye

— İtalyan Somalisi İtalya'ya

— Bugün Cibuti olarak bilinen bölge Fransız Somalisi olarak Fransa'ya

— Ogaden ve Hand bölgeleri Etiyopya'ya

— Kuzey Bölgeleri de Kenya'ya (Bu bölge Kuzey Sınır Kesimi anlamına gelen **North Frontier District** kelimelerinin baş harflerinden dolayı kısaca «NFD» olarak isimlendirilmektedir.) terkedilmişti.

Sonuç olarak Somali halkına ait olan toprakların büyük bir bölümü Somali Cumhuriyeti sınırları dışında kalmıştı. Sömürgecilik döneminin mirası olan bu sınır sorunları bugün bile çözümlenememiştir ve Afrika ülkeleri arasında çatışma nedenleri olmaktadır.

Bugün Cibuti olarak bilinen Fransız Somalisi yakın zamanlara kadar tipik bir klasik sömürgecilik örneği idi. Ama artık emperyalistlerin klasik sömürgecilik yöntemlerini terkederek yeni-sömürgecilik politikalarını benimsemelerinden sonra bu politikanın sahnelendiği bir bölge olmuştur. Cibuti'yi kendi yörüngelerinde tutmak ve Cibuti'nin ilerici bir yönetimin eline geçmesini engellemek amacıyla çevrilen binbir entrikadan sonra, yakın

zamanlarda Cibuti'nin Fransa tarafından bağımsızlık hakkı tanındı. Bu bağımsızlık kuşkusuz bizim anladığımız anlamda bir bağımsızlık değil, daha çok emperyalistler tarafından bir lütuf gibi verilen bağımsızlıktır ve Cibuti'nin gerçek bağımsızlığı sorunu hâlâ gündemdedir. Konumuzun karmaşıklığı açısından Cibuti'deki gelişmeleri incelemeyi bir başka yazıya bırakacağız.

Kısaca NFD olarak bilinen bölge konusunda da, Somali'nin şimdilik bu sorunu birincil meseleleri arasında saymadığı söylenebilir. Bunda Ogaden ve Hand bölgeleri sorununun ön plana geçişinin payı olabilir. Somali Ogaden ve Hand bölgeleri konusunda gerçekten hassastır. Çünkü bu bölgelerde yaşayanlar her şeyiyle Somalilidir. Üstelik Ogaden halkı, bu bölgenin kurtarılmasını hedef alan bir kurtuluş hareketini de örgütlemiş durumdadır. Bugünkü Somali Demokratik Cumhuriyeti yöneticilerinin bile bir çoğu bu bölgenin insanlarıdır.

Şimdi yine 1960'lara, öteki 16 Afrika ülkesiyle birlikte Somali'nin bağımsızlığını ilan ettiği yıllara dönelim. Somali'nin bağımsızlığını ilanı da yine yeni-sömürgecilik kapsamı içinde değerlendirilmesi gereken bir olgudur ve Somali'de sömürgeciliğin gerçekten tasfiyesi anlamına gelemez. Gerçi Somali siyasi bağımsızlığını elde etmiştir ama, ekonomik yönden sömürüsü sona ermemiştir. Somali yine emperyalist dünya sistemine bağlı ve onun yörüngesinde bir ülke olarak kalmıştır.

1960'da ülkenin bağımsızlığını ilanından sonra yönetici parti durumuna gelen Somali Gençlik Birliğinin bir burjuva partisi haline dönüşümü ilerici ve radikal unsurlar arasında tepkilere neden olmuştur Bu unsurlar 1961'de SOMALİ DEMOKRATİK BİRLİĞİ'ni kurarak Somali Gençlik Birliği'nden ayrılmışlardır. Yönetime muhalefet eden ve yönetimi bazı şeyleri yerine getirmeye zorlayan bir tutum içinde olmuştur Somali Demokratik Birliği. Ve bu Birliğin itici çabalarıyla Somali ile öteki sosyalist ülkeler ve bu arada Sovyetler Birliği ile sıkı ilişkiler kurulmuştur. Somali, Sovyetler Birliğinden büyük boyutlara ulaşan ekonomik yardımlar almıştır. Bu dönemde hemen hemen önemli bütün kamu sektörü projeleri Sovyetler Birliği'nin yardımlarıyla finanse edilmiştir. 1963 yılında Sovyetler Birliği ile yapılan savunma anlaşması uyarınca Somali ulusal ordusu Sovyetler Birliği tarafından eğitilmeye başlandı. Ayrıca Sovyetler, Somali ordusunun donatımı için gerekli malzemeyi sağlamayı da üstüne alıyordu ve bu arada da Somali'de bir üs elde ediyordu. Berbera üssü.

Somali'de bu gelişmeler olurken Etiyopya sınırları içinde bulunan Ogaden'de yaşayan Somaliler, Somali'nin bağımsızlık ila-

nından esinlenerek, İngiliz ve İtalyan Somalisindeki yurttaşları gibi harekete geçerek 1963 yılında Ogaden Kurtuluş Hareketini oluşturdular. Ogaden'de böyle bir hareketin doğuşu hem Etiyopya'yı hem de Kızıl Deniz ve Babül-Mendep boğazının kontrolünü ele geçirmek isteyen Amerika'yı son derece tedirgin etti. Amerika tarafından cesaretlendirilen Etiyopya, Somali üzerine saldırmak üzere harekete geçti. Bu saldırı Somali'ye Sovyetler Birliği tarafından sağlanacak olan silahlar gelmeden önce yapılmak üzere tasarlanmıştı. Öyle oldu ama Somali yine de Etiyopya saldırısını püskürtebilmiştir.

1969 yılına kadar parlamenter sistemle yönetilen Somali de Somali Demokratik Birliği'nin önderliğinde yürütülen ilerici hareket zaman zaman burjuva partileriyle uzlaşma içine girmiştir. Bu durum Ogaden Kurtuluş Hareketi'ne de yansımıştır. Dolayısıyla hâlâ emperyalist sistem içinde bulunan Somali'de köklü tedbirlerin getirilemediği, Somali halkının sorunlarına çözüm bulunamadığı bir dönem yaşanmıştır.

Nihayet 21 Ekim 1969'da içindeki uzlaşmacı unsurlardan arınan Demokratik Cephe bazı subaylarla birlikte parlamenter sisteme son vererek yönetimi eline almıştır.

21 Ekim 1969 Darbesiyle iktidara gelenler ülkede nasıl bir mirasla karşılaşmışlardı?

Somali iktisadi açıdan çok geri ülkelerden biriydi. Yapılan araştırmalara göre dünyanın en yoksul 25 ülkesi içinde yer alıyordu.

Emperyalist sisteme bağlı (özellikle ABD, Batı Almanya ve İtalya) hem Afrika hem de kendi gerçeklerinden kopuk bir politika izliyordu.

Ogaden bölgesi nedeniyle Etiyopya'nın sürekli tehditleri altındaydı. Kenya-Etiyopya'nın oluşturduğu «Savunma Paktı» Somali için gerçekten tehlikeliydi. Cibuti'de Fransız, Kenya'da İngiliz, Etiyopya'da da Amerikan çıkarları tarafından kuşatılmış durumdaydı.

İşte Somali'de 1969'da iktidara gelenler bütün bu sorunlara gerçekçi çözümler bulmak göreviyle karşı karşıya idiler.

Bu üç temel alanda giriştikleri mücadele süreç içinde Somali'ye Afrika boyutlarını da aşan bir saygınlık sağlayacak ve dünyadaki ilerici güçlerin desteğini elde etmesine yolaçacaktır.

Sorunlara çözüm bulabilmek için önce Somali toplumunun bilimsel bir tahlilinin yapılması ve sorunların hem teorik hem de pratik çözümlemelerinin bulunması gerekliydi.

İktidara el koyma hareketinin hemen arkasında bu hareketi

gerçekleştirenlerin çevresinde birleşen iki bin kadar subayın katıldığı toplantının ana konusu da bu sorunlardı. Bütün bu sorunların çözümlenebilmesi için tutulacak yol ne olmalıydı?

Bu toplantıya katılanlar önlerinde iki yol olduğunu, bunlardan birinin kapitalizm (ki bu sorunlara çözüm olamayacağını eski rejim (kanıtlamıştı.) ötekinin de sosyalizm olduğunu belirtiyor ve herkes tercihini sosyalizmden yana yapıyordu. Bunlar Somali'de sosyalizmi inşa etmek niyetindeydiler ama, Somali'nin öylesine kendine özgü koşulları vardı ki, bu koşullardan hemen hemen hiç biri sosyalizme geçiş teorilerinde öne sürülen durumlara uymuyordu. Çünkü Somali'de ne teoride tanımlandığı anlamda sermayeden söz edilebilirdi, ne burjuvaziden ne de işçi sınıfından. Dağınık, orada burada bulunan işçilere ve köylülere zerrece siyasi bilinç götürülmemişti ve üstelikte bu sınıflar örgütlü de değillerdi. Ustaların da dediği gibi devrimlerin reçeteleri yoktur ve dışarıdan devrim modelleri, koşulları değişik olan ülkelere aktarılamaz. O halde sorun Somali gerçeklerinin iyi kavranması ve sosyalizmin temel ilkelerinin bu gerçekler temeline dayanarak hayata geçirilmesi idi. Yani reçetelere ve şemalara hayır diyen bir tutumla, ülke gerçeklerine dayalı bir politika izlemek. Somali'de sosyalizmin inşasının çok uzun bir süreci içereceğini görerek adımlar atmaktı. Kaba hatlarıyla çizilen bu tablo içinde, proletaryanın bağımsız partisinin yaratılamadığı koşullarda aydınlar arasından çıkan ve sayıca az olan devrimciler ne yaptılar? Onların önündeki görevler nelerdi?

Sosyalistlerin bilimsel sosyalizmi kılavuz edinmiş bir partileri yoktu. Bu nedenle sosyalistler yeraldıkları bazı kurumlar içinde zaman zaman bir parti gibi davranmışlardır. Etkileyebilecekleri kurumlar içinde yer almışlardır. Bunlardan biri de Somali Demokratik Birliği idi. Somali'deki sosyalist aydınlar, somut görevleri olarak şunları tespit etmişlerdir: Bir yandan kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirlerin alınması için çaba harcamak, öte yandan da kitlelerin siyasi bilinç düzeyini yükselterek onları örgütlenmeye teşvik etmek ve partinin oluşturulması için yeni kadrolar yaratmak. Kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler için çaba göstermenin altında kitlelerin güvenini kazanmak düşüncesinin yattığı açıktır. Göçebe toplum niteliğinin ağır bastığı Somali gibi bir toplumda kitlelere siyasi bilinç götürmenin gerçekten çok güç ve uzun bir süreci gerektirecek bir uğraş olduğu besbellidir. Sosyalist aydınlar ilk başlarda ne sosyalizmden, ne devrimden ne de partiden sözedemeden sürdürmüşlerdir bu uğraşı. Bu dönemde hareket genel olarak bir

«Halk Hareketi» görünümündedir. 1974'e kadar örgütlenme esas olarak demokratik kitle örgütlerinin yaygınlaştırılması biçiminde sürdürülmüştür. Bu dönemde kadın, işçi ve gençlik örgütleri kurulmuştur. 1969'u izleyen yıllar yeni devrimci kuşakların yetiştirileceği yıllar olacaktır. Bunlar çalışmalarıyla, kitlelere önderlik edecek nitelikte bir partinin yaratılması ortamını hazırlayacaklardır.

21 Ekim 1969 darbesini gerçekleştiren subaylar, yönetimi devralır almaz Yüksek Devrim Konseyi'ni oluşturdular. (CRS-Conseil Rêvolutionnaire Supreme) Bu konsey yukarıda da değindiğimiz gibi radikal subaylardan oluşuyordu. Partinin bulunmadığı koşullarda, sosyalist avdınlar bu konseyi etkilemeye ve yön vermeye çalışmışlardır. Çünkü, bu dönemde Somalili sosyalist aydınların görüşü şu idi: Onlar, «parti yoktur diye oturup beklenemez, güncel olarak yapılabilecek ne varsa bu yapılmalıdır, elbette partiyi oluşturma görevini de ihmal etmeden» diyorlardı. Ülkenin acil sorunları sanıyoruz onları böyle davranışa iten en temel nedendir. Çünkü ekonomiye egemen olan kompradorlar ülkeyi daha fazla soyup soğana çevirmeden önce tasfiye edilmeliydiler. Öte yandan gerekli sosyal ve ekonomik dönüşümler için kitlelerin bilinçlendirilmesi ve belirli hedefler doğrultusunda seferber edilmesi gerekliydi.

Partinin neden bu kadar geç kurulabildiği üzerinde biraz daha durmakta yarar var. Yukarıda da değindiğimiz gibi toplumun son derece geri koşulları nedeniyle modern proletaryadan söz etmek gerçekten çok zor. İşçiler hem nicelik olarak çok az hem de dağınık Siyasi bilinç düzeyi çok düşük 1960-1969 yılları arasında Somali'de 80 adet partinin kurulması halkta partilere karşı bir tepki yaratmış. Bu da partinin o dönemde kitleler içinde kök salamayışının nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Sosyalistler gelişmekte olan hareketi etkilevebilmek ve daha da derinleştirebilmek için bir vandan Somali Demokratik Birliği'nin içinde yerlerini korumuşlar, öte yandan da 1970 yılında Yüksek Devrim Konseyi'nin dışında bir komite oluşturmuşlardır. Bu komite «kendi kendine yeterlilik programlarının koordinasyonu komitesi»dir. (Comite de coordination des programmes d'atuo-assistance.) Bu komite 1972 yılında bazı nitelik değişiklikleriyle «Halkla İlişkiler Bürosu» (Bureau des Relations publiques) adını almıştır. 1973 yılında partiye doğru bir adım daha atılarak «Ulusal Siyasi Büro» haline gelmiştir. Ulusal Siyasi Büro, «embriyon halindeki parti»dir. Bu büronun denetimi altında

yürütülen 4 yıllık kitleleri seferber etme çalışmalarının sonucu. halkın çeşitli kesimlerinden gittikçe artan sayıda devrimci unsurlar yetişmeye başlamıştır. 1974'te artık partiyi kurmak üzere harekete geçme zamanının geldiğine inanılarak, Ulusal Siyasi Büro tarafından bir kongre düzenlenmiştir. Bu kongreye «emekçilerin» temsilcilerinden 3000 kişinin katıldığı söylenmektedir. Bu kongre partinin, Somali Devrimci Sosyalist Partisi'nin (PSRS- Parti Socialiste, Rêvolutionnaire Somalien) kurulma kararını almıştır. Bu partinin kuruluşu Somali tarihinde bir dönüm noktası demektir ve ezilen sınıfların iktidarına doğru atılmış bir adımdır. Ülkedeki tutucular artık geriye dönüşü olmayan bir noktaya gelindiğini ilk defa kavrarlar. Bu nedenle harekete geçerek saflara sızmak ve hareketin yapısını etkilemek girişimlerine başlarlar. Kuruluş kongresine katılacak olanları seçerken gösterdikleri titizliğin nedeni oynanan oyunu anlamış olmalarıdır.

Partinin 1974'te kuruluşuna kadar olan dönemde idari mekanizmadaki değişikliklere de göz atmakta yarar vardır.

1969 darbesini izleyen 5 yıl içinde (1969-1974) Somali iki organ tarafından yönetildi. Bunlardan biri yukarda da değindiğimiz, 19 subaydan oluşan Yüksek Devrim Konseyi (CRS), öteki de 22 bakandan oluşan Bakanlar Konseyidir. Yüksek Devrim Konseyinden 9 kişi aynı zamanda Bakanlar Konseyi içinde de yer almaktadır. Böylece Bakanlar Konseyi ile Yüksek Devrim Konseyi'nin çalışmaları koordine edilmektedir. Öteki 13 bakan siviller arasından seçilmiştir.

İdari reform adı altında girişilen hareketlerle orduda binbaşı rütbesinini üstündeki bütün subaylar tasfiye edildi. Orduya, sosyalist ülkelerde ideolojik eğitim görmüş siyasi yöneticiler yerleştirildi. Ordu olabildiğince, ülkedeki sosyo-ekonomik değişime uyarlandı. Aynı tasfiye hareketine sivil kurumlarda da girişildi. Yönetim reformunun sonuçlarından biri de tasfiyelerden sonra görev alan yerel yöneticilere geniş bir özerkliğini tanınmasıydı.

6 Kasım 1974'te, partinin kuruluşundan kısa bir süre önce, Yüksek Devrim Konseyinin üyeleri hükümet içindeki ve öteki kurumlardaki görevlerinden çekildiler. Bunu Devrim Konseyinin kendi kendini feshetme kararı izledi. Bu olgular partinin kuruluşunu ve iktidara ortak oluşunu kolaylaştıran etkenler olmuşlardır. Partinin Merkez Komitesi 74 kişiden oluşur. Polit Büro'da 5 kişi görev almıştır. (Polit Büro'nun başkanı Siad Barre aynı zamanda devlet başkanıdır.) Partiye bağlı olarak kurulmuş olan 17 komisyon partinin icra organını oluşturmaktadır. Bu ko-

misyonlar bütün alanlardaki çalışmaları yürütmek ve izlemekle yükümlüdürler.

Somali'deki gelişmeler üzerinde karara varabilmek için yetkililerin demeçlerinin yanı sıra yapılan işleri de gözönünde bulundurmak daha doğru bir yöntem olsa gerek. Bu anlayışla, önce Somali'de iktisadi alanda gerçekleştirilen atılımlara değinmeyi düşündük. Bu girişimler bir döneme kadar hayli yavaş yürümüştür. Bu konuda Somali Devlet Başkanı Siad Barre şunları söylüyor: «Bir devrim 'hızıyla' değil, fakat daha çok hedeflerinin berraklığı ve bunları gerçekleştirmekteki kararlılığıyla değerlendirilir.»

Somali'de önce şu soruyu yanıtlamak gerekliydi: Yeni bir toplumu inşa etmek için gerekli objektif ve subjektif şartların yaratılmasının önündeki engel nedir? Somaliler bu soruyu, kısaca göçebe yaşam tarzı, sömürgecilik ve yeni-sömürgecilik dönemlerinden kalan ilişkiler diye yanıtlıyorlar. Bunun üzerine öncelikle, klasik ve yeni-sömürgecilik dönemlerinden kalma sömürü mekanizmasının işletilmesine yarayan kanunların kaldırılması kararı alınıyor. İkinci adımda, ihracat ve ithalatın denetim altına alınması ve bankalara el konulması söz konusudur. Bundan sonra da işlenebilir durumda olan toprakların yoksul köylüler arasında dağıtımına geçiliyor. Ama, genel çizgileriyle kırsal bir yapıya sahip olan Somali'de iktisadi alandaki ana sorun göçebe yaşam tarzının nasıl modern bir ekonomik sisteme dönüştürüleceği sorunu idi. Eğer bu başarılabilirse, yönetim kitleler içinde güçlü dayanaklar kazanmış olacaktı. Bunu başarmak için de devlet, göçebe topluluklar için iş olanakları, eğitim olanakları ve sağlık sorunları için çözümler yaratmalıydı. Göçebe topluluklarının yerleşik hayata geçirilmeleri zorunluydu. Fakat bu yeni hayatı nasıl karşılayacak, nasıl ayak uyduracaklardı? 1969'dan beri tartışılan sorun buydu? Göçebelerin bu yepyeni yaşama ayak uydurabilmelerinin güçlüğü ortadaydı. Göçebe topluluklarının yerleşik hayata geçirilmeleri konusunda zor yöntemlerine baş vurulamazdı. O halde, onların çok bağlı oldukları geleneklerini doğrudan karşıya almaksızın, onların güvenini kazanmak ve bu konuda ikna etmek için çaba sarfetmenin yanında, onları bu yaşama itebilecek araçların da sağlanması gerekiyordu. Bu amaçla 1974 Ağustosuyla 1975 Şubatı arasında «Kır toplumunun kalkınması için kitle kampanyası» adı altında geniş bir kampanya açıldı ve 1974-1978 arasındaki 5 yıllık planda en geniş bölüm doğal olarak bu sorunun çözümüne ayrıldı. Göçebe

topluluklardan bir kısmının yerleşik tarıma ve balıkçılığa yöneltilmesi plan hedefleri arasında en önemlilerinden biriydi.

Elbette plan hedefleri sadece bundan ibaret değildi. Kollektif ve kooperatif çiftlikler kurarak, özellikle Afrika ülkelerinde sık sık karşılaşılan kuraklık dönemlerinde Somali halkının beslenme sorununu 'kendi kendine yeterlilik' ilkesi ışığında çözümlemek; 1974 yılına kadar Somali ihracatının %25'ini oluşturan muz yetiştirme alanında başgösteren krizin üstesinden gelmek; ve «geçiş endüstrilerini besleyen alanlardaki üretimi, yani şeker kamışı, meyva, sebze üretimini istikrarlı hale getirmek» bu hedefler arasındadır.

Plan hedefleri saptandıktan sonra sıra uygulamaya geldi. Mevcut durumu bütünüyle değiştirmeden önce, bu değişiklik için gerekli işlemler yerine getirilmeliydi, yani, ilgili kesimleri ikna ettikten başka, bu projelerin uygulamaya koyulabilmesi için gerekli araçların sağlanması söz konusuydu. Plan hedeflerine ulaşmanın bir finansman sorunu olduğunu biliyoruz. Fakat Somali'nin dış ödemeler dengesi açığı büyümüştü. Bunun başlıca ve birbirine bağlı iki nedeni vardı: ihracattaki azalma ve ithalat harcamalarının yükselişi. Somali ihracatının en önemli bölümünü yukarıda da değindiğimiz gibi muz ve hayvan ihracatı oluşturmaktaydı. Muz sektöründeki kriz ve 1974'te daha da şiddetlenen kuraklığın yol açtığı hayvan ölümleri ihraç edilecek ürün miktarını çok azaltmıştı. Buna karşılık ithalat alanında fiyatlar bu yıllarda sürekli yükselmekteydi. Tahıl fiyatları 1973'ten sonra iki katına çıkmıştı. Somali'de kuraklık doğal olarak, yiyecek stoklarının tükenmesine yolaçmıştı. Halkın beslenmesi için gerekli olan yiyecek ithalatı, dış ödemeler dengesi açığını arttıran bir faktör oldu.

Bu arada ekonomik açıdan çok zor durumda olan Somali uluslararası dayanışmaya çağrıda bulundu. Ama Somali bu dönemde Batı'dan pek bir şey beklenmeyeceğini çok iyi bilmekteydi. Dünya Bankası'nın başkanı Mc Namara Somali'ye yardım etmeye hiç niyetli görünmüyordu. Çünkü Somali'deki rejimin ilerici niteliğini en iyi kavrayanlardan biri de oydu. Tersine Batılılar Somali'de kıtlığın sonucu olarak başgösteren açlığın yarattığı çok ciddi sorunları Mogadişu'nun diplomasi alanında tecrit edilmesi, Somali Devriminin uluslararası prestijinin sarsılması ve Siad Barre'nin başında bulunduğu yönetimin istikrarsızlaştırılması yolunda bir fırsat, bir araç olarak kullandılar ve Somali'ye karşı bir kampanya başlattılar. 1975 yılının Nisan-Mayıs aylarında Mogadişu'da yapılacak Arap zirvesinin boykotu ve ay-

nı yılın Haziran-Temmuz aylarında Berbera'daki Sovyet üssü bahane edilerek başlatılan kampanyanın altında yatan asıl neden buydu. Yardım bazı ilerici ülkeler ve bu arada Sovyetler Birliği'nden sağlandı. Siad Barre bu gelişmeleri değerlendirirken şöyle diyor: «Bir çok şeyler öğreniyoruz. Özellikle de dostlarımız ve düşmanlarımız arasında çok net bir ayırım yapmayı.» Emperyalistler ne yaparlarsa yapsınlar ne kadar çabalarlarlarsa çabalasınlar, Somalililerin daha kararlılıkla mücadele etmesini engelleyemiyorlardı.

5 yıllık planın gerçekleştirilmesi için harekete geçilmişti. Ama yukarıda da değinmeye çalıştığımız nedenler yüzünden planın uygulanması istenilen hızla ilerleyemiyordu. Planın balıkçılığa ilişkin bölümleri, bu alandaki başlangıç yatırımlarının düşük maliyetli olması nedeniyle olsa gerek, tarım sektörüne kıyasla daha iyi gidiyordu.

Daha önce de belirttiğimiz gibi özellikle 1974 yılında şiddetlenen korkunç kuraklığın ürünlerin yetiştirilmesini engellediğini ve hayvanların susuzluk ve yemsizlikten kırılmasına yolaçtığını söylemiştik. Bunun üzerine hükümet olağanüstü durum ilan ederek, dış yardım talebinde bulunmuştu. Kuraklığın olumsuz bir çok etkilerinin yanında olumlu bir yanı da olmuştur. Bu kuraklık nedeniyle artık yaşamlarını sürdüremez durumda kalan göçebe topluluklarının yerleşik hayata geçirilmesi ve nüfusun ekonominin belli başlı sektörleri arasında yeniden dağıtımını kolaylaştırmasıdır. Bu göçebe topluluklar, kurulan hava hattıyla sonradan «Yeşil Somali» olarak adlandırılacak olan bölgelere nakledilerek kamplara yerleştirildiler. Göçebelerin yerleştirildikleri kamplarda her şeyden önce düzenli beslenmeleri sağlandı. Parasız yiyecekler dağıtıldı. Hepsi sağlık kontrolünden geçirildi. Ve bulundukları kampların yönetimini sağlamak üzere her kampta bir kamp komitesi oluşturuldu. Bir yandan okuma yazma kursları düzenlenirken öte yandan da ilkel düzeyde bile olsa siyasi bilinçlendirme çalışmaları yapıldı. Yürütülen çalışmalar sırasında göçebelerin neden geriye dönmemeleri gerektiği, bu kuraklık atlatılsa bile, Afrika ülkeleri için bu tehlikenin her zaman karşılaşılabilecek bir tehlike olduğu anlatıldı. Somali'deki iki önemli sektörden birinde (balıkçılık ya da tarım) çalışmak üzere tercih yapabilecekleri anlatılarak göçebeler zorla değil, ikna edilerek bu alanlara yöneltildi.

Somali'de balıkçılık çok önemli bir üretim alanı olabilirdi. Fakat 1960'dan sonraki yöneticiler bile balıkçılığın önemini pek kavrayamamışlardı. Oysa balıkçılık endüstrisi ekonomik açıdan

oldukça avantajlı bir alandı. İş alanı yaratılmasının, bir döviz kaynağı olmasının yanı sıra, zengin protein kaynağı olarak kuraklık ve kıtlık yıllarında da beslenme açısından bir güvence oluşturabilirdi. 1969'dan sonraki Somali yöneticileri balıkçılığın önemini kavrayarak bu işi ele aldılar. Somali'nin plan hedeflerini gerçekleştirdiği takdirde dünyada en başta gelen balıkçılık ülkelerinden biri olması beklenebilir. 1973 yılında bütçeden bu alana önemli miktarda para ayrıldı. Bir Balıkçılık ve Denizcilik Bakanlığı kurulmasına karar verildi. Sorun balıkçılığı ilkel düzeyinden kurtararak modern balıkçılık endüstrisinin temellerini atmak ve deniz ürünlerinin saklanabilmesini sağlayan konserve fabrikalarının kurulmasını sağlayabilmekti. Bu konserve fabrikaları devlet girişimi olarak düşünülmüştür. Bu zamana kadar balıkçılıkla uğraşan küçük toplulukları da içine alarak kooperatif örgütlenmelerine gidildi. Şimdiye kadar balıkçılıkla uğraşan topluluklar, özellikle, şehirlerde ve tüccarlar tarafından sağlanan tekne v.b. araçlarla faaliyetlerini yürütüyorlardı. Elbette üründen elde edilen gelirin yarısı tüccara gidiyordu. İşte hem bu zamana kadar balıkçılıkla uğraşan toplulukların sömürülmesinin önüne geçmek hem de göçebe toplulukların bu alana kaydırılmasıyla verimli sonuçlar elde etmek için kooperatif örgütlenme geliştirildi. Hükümet bu kooperatiflere para, büyük balıkçı tekneleri ve gerekli araçları da sağlamaktadır. Bu alanda 25 balıkçı kooperatifinin kurulmuş olması gerçekten önemlidir. Ayrıca, dünya balıkçılık piyasası Somali'deki üretimin hepsini emebilecek durumdadır. Piyasanın fiyat düzeyi de oldukça istikrarlıdır. Ama yine de dünya balık piyasasına açılabilecek düzeyde üretim için yukarıda da değindiğimiz gibi sermaye ve know-how (üretim tecrübesi) gereklidir. Bu sorunların çözümlenme yolları aranmaktadır. Ulusal bir filo oluşturmak ve bunun için gerekli kadrolar yaratmak doğrultusundaki hükümet kararı bu amaçla alınmıştır. Balıkçılığın mevsimlere bağlı bir uğraş olma özelliği gözönünde tutularak, geri kalan zamanlarda başka üretim faaliyetlerinin planlanması da söz konusudur.

Tarım alanındaki gelişmelere göz attığımızda kırsal bölgedeki köylülerin ve göçebelerin yeni temeller üzerinde örgütlenmesi açısından, yeni olan bir olguyla, kooperatiflerle karşılaşıyoruz. 1974 yılında 140.000 kadar göçebe uçaklarla taşındıktan sonra, Somali'nin iki büyük akarsuyu arasındaki tarım açısından verimli bir bölgeye yerleştirildiler. Bu verimli ve geniş alanlarda 4 pilot bölge seçildi. «Yeşil Somali» adı verilen bu 4 pilot bölgede (DOUJOUMA-SABLAALE-KURTİNE-WARAY ve HAL-

BA) üretim faaliyetlerinin başlamasıyla yaklaşık 80-90 bin hektarlık işlenmemiş toprak tarıma açılarak değerlendiriliyordu. 140 bin kadar göçebenin büyük bir bölümünün yerleştirildiği bu bölgelerde öncelikle yeni gelenlerin konut sorununun çözümlenmesi gerekiyordu. Yerleştirme Merkezleri'nin girişimi ve bu bölgelerin yerli halkının da gönüllü katkılarıyla bu sorun büyük ölçüde çözümlendi. Daha sonra tarım makinaları, tohum, tarım uzmanı gibi gereksinimler karşılandı. 4 pilot bölgede başlatılan kooperatif hareketi şimdi parti tarafından yönlendirilmektedir. Kooperatifleşme hareketi kırsal alanlarda İtalyan sömürgeciliği zamanından kalma sömürü biçimlerini silip atmıştır. Bu alanda 16 bin kişiyi kapsayan 31 TARIM KOOPERATİFİ kurulmuştur. Bu kooperatifler 14 bin hektar toprak üzerine yayılmıştır. Kooperatiflerde herkes kendi toprağını işlemektedir. Kooperatif ise, üretim planlaması, ürünlerin saklanması, ürünlerin satılması, dışardan tohum ve gübre alınarak, bunun kooperatif üyeleri arasında eşitlikle dağıtılması işini üstüne almıştır. Bu kooperatifler kendi kendini finanse edecek biçimde çalışmaktadır. Köylerde de kooperatifler kurulmaya başlanmıştır. Yalnız, köylerde kooperatif kurulması bazı koşullara bağlıdır. Örneğin, okuma yazma kurslarının açılmasını, siyasi seferberliğe katılmayı, teknik ve yönetim kadrolarının oluşturulmasını kabul etmek aranılan koşullar arasındadır. Kooperatiflerin yararlarını öteki örneklerden gören köylüler, bu koşulları kolaylıkla kabullenerek kendi köylerinde de kooperatiflerin kurulması doğrultusunda çaba göstermektedirler.

Bu alanda ikinci adım da devletin el koyarak çeşitli bölgelerdeki topluluklara devrettiği topraklar üzerinde kurulan üretim kooperatifleridir. Bu kooperatifler toplam 125 bin hektarlık toprak üzerinde yayılmaktadır.

Bir başka atılım da «ACİL PROGRAM» (CRASH PROGRAMME)dır. Bu 13 Devlet Çiftliğini bir araya toplamayı amaçlayan tarımsal bir projedir.

Ayrıca, kuraklık Somali'de yeni bir olgunun doğmasına yol açmıştır: Bu olgu bütünüyle kollektif ilkelere göre faaliyet gösteren 6 Komün'ün kurulmuş olmasıdır. Bu, Somali'de kuskusuz yepyeni ve ileri bir adımdır. Komünler kendi kendine yeterlilik ilkesine göre işlemektedir. Bu komünlerin ana faaliyet alanları tarım ya da balıkçılıktır; ama hayvan yetiştiriciliği gibi tamamlayıcı faaliyetleri de vardır. Bu komünlerde çeşitli bölgelerden gelen insanlar bir arada çalışır. Bu da bölgeciliğin kırılması yolunda olumlu bir katkı olmuştur. Ayrıca komünlerde görevli dev-

let memurlarının sayısı zamanla azaltılarak, bunların yerini eğitilmiş yerel kadrolar almaktadır.

Sonuç olarak, Somali'de iktisadi yapıya baktığımızda yaygınlaştırılmaya çalışılan iki olguyla karşı karşıyayız:

1 — Bütünüyle kollektif ilkelere göre örgütlenmiş devlet çiftlikleri.

2 — Yapıları mevcut duruma ve bölgelerin özelliklerine göre farklılıklar gösterebilen kooperatifler.

Şunu söyleyebiliriz ki, Somali'de artık ekonominin balıkçılık, tarım, madenler gibi temel alanlarında bireysel üretim düzeyinden kolektif üretim düzeyine geçilmiş bulunulmaktadır.

Hayvan yetiştiriciliğine gelince, aslında bunun «monokültür» sorununun kapsamı içinde ele alınması gerektiği açıktır. Hemen hemen yalnızca hayvan ve muz ihracatına dayanan Somali dış ticareti, bu iki ürünün rekoltesi, doğa koşullarına bağlı olarak düştüğünde, azaldığı için Somali büyük bir ekonomik krizle karşı karşıya gelmektedir. Örneğin, 1974'teki kuraklıkta ülke hayvan sürülerinin %60'ını kaybetmişti. Bununla birlikte «monokültürden» çıkmak, hayvan yetiştiriciliğinin tamamiyle gözden çıkarılması anlamına gelmez. Bu alanda da yeni yöntemler önerilmektedir.

Ekonomik alandaki gelişmeleri, Somali'deki yöneticilerin «Somali'nin sosyalizme gidiş yolu» (La veie somalienne au socialisme) adını verdikleri ve Siad Barre'nin şu sözlerinde ifadesini bulan görüşle bitirelim:

«Bizim için, sosyalizm, kökleri ve gövdesi evrensel ilkeleri meydana getiren ve tüm dünya için geçerli olan bir ağaçtır; fakat bu ağacın dalları, yaprakları, çiçekleri ve meyvaları aynı öz suyunu kullanarak elde edilmiş farklı sonuçlardır.» Bu sözler, açıktır ki, son yıllarda hayli taraftar toplayan «Afrika Sosyalizmi» teorisinin reddidir. Gerçekten de sanki farklı farklı sosyalizmler varmış gibi, «Arap Sosyalizmi», «Afrika Sosyalizmi» gibi tezler öne sürmek aslında sosyalizmin bilimini inkar etmektir. İster Afrika'da olsun, ister Asya'da, isterse de Amerika'da, sosyalizm tektir. Ancak sosyalizme ulaşma yönteminde ve buna bağlı olarak da sosyalizmin inşasının ilk aşamalarında, o ülkelerin kendine özgü koşullarından dolayı farklılıklar olabilir ki, bunlar da süreç içinde silinecektir.

ULUSAL SORUN DÜNYA DEVRİMCİ SÜRECİ İÇİNDE DEĞERLENDİRİLMELİDİR

Ekonomik alandaki gelişmelere kısaca göz attıktan sonra

Somali'deki yönetimi daha iyi değerlendirebilmek için dış politikasına da kaba hatlarıyla değinmenin yararlı olacağını düşünüyoruz.

1969 darbesine kadar Somali'nin Afrika gerçeklerinden ve kendi sorunlarından kopuk, Batı yanlısı bir politika izlediğinden yukarıda söz etmiştik. 1969 darbesinden sonra Yüksek Devrim Konseyi'nin dış politika alanındaki ilk kararı, öteki Afrika ülkeleriyle ilişkilerini sıkılaştırması kararıydı. Bu amaçla şunların yapılması öneriliyordu: Afrika ülkelerine geziler yapmak, onlarla eşit koşullarda, her iki ülkenin de çıkarına olacak antlaşmalar yapmak, Afrika Birliği Örgütü'nün toplantılarına katılmak, bu örgüt içinde daha aktif rol oynamak vb.

21 Ekim 1969 günü Siad Barre tarafından okunan Devrim'in ilk çartasında şu sözler yeralıyordu: «Bizim kesin kanımız, sömürgeci güçler kıtamızdaki önemli mevkileri ellerinde tuttukça, Afrika ülkelerinin bağımsızlıklarının hiçbir zaman güvence altında olamayacağıdır. Yeni-sömürgeciliğin dalaverelerine karşı her gün yürüttüğümüz mücadele, bizi kurtuluş hareketleriyle durmadan büyüyen bir dayanışmaya ve şu iki durumun —yeni-sömürgeciliğe karşı mücadele ve ulusal kurtuluş mücadelesi— aynı savaşın farklı aşamalarından başka bir şey olmadığı sonucuna götürmüştür: ki bu savaş kıtamızın —politik, ekonomik ve kültürel— bütünüyle kurtuluşu için sürdürdüğümüz savaştır.»

Afrika'nın kıta olarak kurtuluşunun her Afrika ülkesinin gerçek bağımsızlığına kavuşmasına bağlı olduğuna inanan Somali Yüksek Devrim Konseyi ana hatlarıyla şu ilkeleri öneriyordu:

— Her çeşit emperyalist ve yeni-sömürgeci etkiye karşı direnmek,

— Ulusal çıkarlarla Afrika çıkarlarını uyum haline getirmek,

— Afrika ülkelerinin kendi aralarındaki sorunlara çözümler bulmak,

— Afrika ülkelerinin ekonomik sorunlarını çözümlemek,

— Dışardan alınacak «yardımlar» yerine Afrika ülkelerinin birbirine yardımı,

— Gerçek bölgesel işbirliği temellerini atmak.

Somali'de yayınlanan New Era dergisinin 1972 yılındaki bir sayısında şöyle yazılıyordu: «Ne Tanzanya ne de Zambia, Salisbury ve Prétoria'daki faşist rejimler ve Portekiz sömürgecileri onların bağımsızlığı üzerinde bir kılıç gibi durdukça kendilerini bütünüyle ekonomiyi yeniden inşaya hasredemezler. Portekizli-

ler Bissau'da kaldıkları sürece Gine barış yüzü göremez. Köleciler kibirli tavırlarını devam ettirdikleri sürece, ne Bestwana ne de Lesotho gibi ülkeler ekonomik bağımsızlıklarını düşünebilirler. Aslında bu söylenenlerin tamamı tüm Afrika için geçerlidir.»

1970 yılında Somali, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Vietnam ve Kuzey Kore'yi resmen tanıdı. Bunun hemen arkasından bir misilleme olarak ABD ve Federal Almanya'nın Somali'ye yardımı kestiği izleniyor.

Ayrıca Somali'nin Afrika Birliği Örgütü'nün yeniden canlandırılması doğrultusunda bir istemi vardır. Gine Bissau'yu Afrika'da ilk tanıyan ülke olarak Somali, Afrika Birliği Örgütü'ne yapıcı bir eleştiri yöneltmişti. Bu eleştiriye kadar ABÖ Afrika' daki ulusal kurtuluş hareketlerini yalnızca ilke olarak desteklemiştir. Somali'ye göre ulusal kurtuluş hareketlerinin manen desteklenmesi hatta malzeme gönderilerek desteklenmesi bile yeterli değildir. ABÖ'ne üye ülkeler ABÖ'nün kontrolü ve desteğiyle mücadeleye doğrudan katkıda bulunmalıdırlar. Yani kısaca «dolaylı yardımdan» «doğrudan katkı»ya adımlar atılmalıdır. Gerçekten bu öneri tüm Afrika ölçüsünde önemli bir adım ve katkıdır.

1973 yılında Somali Başkenti Mogadişu'da yapılan Afrika devlet başkanları toplantısında kabul edilen bildiri metninde sömürgeciliğin boyunduruğu altındaki halkların tek kurtuluş yolunun silahlı mücadele olduğu belirtiliyordu. Somali'nin kendisinin böyle bir silahlı mücadele sürecinden geçmemesine rağmen bu ifadenin metinde yeralmasında önemli payı vardır. Bu toplantıdan iki yıl önce yani 1971'de Lusaka'da yapılan Afrika liderleri toplantısında yayınlanan «Lusaka Manifestosu» olarak bilinen metinde ise ırkçılığın ve sömürgeciliğin uygulayıcılarına barışçı çözümler önerildiği gözönüne alınırsa Afrika'nın nereden nereye geldiği daha iyi izlenebilir. Lusaka Manifestosu'nun doğal olarak sömürgeci beyazların iktidarlarını güçlendirdiği, bazı Afrika yöneticilerini sömürgecilerle 'diyalog' kurmaya ittiği ve kurtuluş hareketleri içindeki görüş ayrılıklarını sivrileştirdiği açıktır.

Öte yandan Somali'nin konumu; hem Sahra'nın kuzeyi ile güneyi arasında bir geçiş, hem de Arap yarım adasıyla Afrika arasında doğal bir «köprü» oluşu bu ülkeyi Arap ülkelerindeki gelişmeleri daha dikkatle izlemeye itmiştir. Dünyadaki mevcut çelişkileri ilerici güçlerle emperyalistler arasında ele alan Somali, «Arap Kurtuluş Hareketi, bu çelişkide devindirici güçler

den biridir» sonucuna varmıştır. Bu değerlendirmenin doğal sonucu da Filistin Kurtuluş Hareketi'ne ilke olarak «sınırsız» destek sağlanmasıdır. Somali'nin Arap Birliği'ne katılan tek ve ilk Arap olmayan ülke oluşu Somali'nin tutumunun önemini vurguluyor.

Bu arada Somali'nin dış politikasına göz atarken Ogaden sorununa değinmenin zorunluluğu var. Ancak Ogaden sorununu Etiopya'dan kopararak incelemenin doğru olduğu kanısında değiliz. Buna rağmen Ogaden sorununun daha ayrıntılı bir incelemesini sonraya bırakmakla birlikte, bu soruna burada ana hatlarıyla değineceğiz.

Afrika'da Etiopya ile Somali arasında savaş çıkmasına kadar varan Ogaden sorununa benzer sorunların her zaman görülen ve Afrikalıların birliğini zedeleyen bir etken olduğu açıktır. Böyle sınır sorunlarına ilişkin pek çok örnekler verilebilir: Katanga, Biafra v.b. Bu sorunları inkar etmenin bir çözüm olmadığı artık hemen hemen tüm Afrika ülkeleri tarafından kavranmaya başlanmıştır. 1960'larda Afrikalılar artık bu tartışmaların, savaşlara kadar giden bu anlaşmazlıkların emperyalistlerin ve yeni-sömürgecilerin bütün kıtayı bölünmüş ve dolayısıyla güçsüz durumda tutma emellerine yaradığını kabul etmişlerdir. Bu gerçeğin kavranması; somut olarak, sömürgecilerin etnik, dil, kültür v.b. özellikleri hiç hesaba katmadan, sanki cetvelle çizilmiş gibi saptanan sınırların yeniden gözden geçirilerek düzenlenmesini gerektirmektedir. Afrika'daki ülkelerin hemen hemen hepsi 1960'lardan sonra siyasi bağımsızlıklarına kavuşmuş genç devletlerdir. Bu nedenle bir çoğunun sınırlarla ilgili sorunları vardır. Bu sorunların yanı sıra, bağımsızlık isteyen, kendi kaderlerini tayin hakkı uğruna savaşan halklar vardır. Bu mücadelelerin Afrika'da yeni yeni devletlerin doğuşuna yol açtığına tanık oluyoruz. Örneğin Sahra Demokratik Halk Cumhuriyeti bunlardan biridir.

1960'da Somali'nin bağımsızlığını ilan etmesinden sonra İtalyan ve İngiliz nüfuz bölgelerindeki sömürgecilerin boyunduruğunun kırılması Ogaden'deki Somalilileri de etkileyerek Ogaden Kurtuluş Hareketi'nin oluşması sonucunu doğurmuştu. Yalnız Somali'deki gelişmelerden etkilenen bu harekette aynı Somali'deki gibi bazı uzlaşmacı unsurlar yer almakta ve barışçı yollardan çözüm bulunabileceği umutları yayılmaktaydı. Ayrıca Kurtuluş Hareketi içinde kabilelere ilişkin sorunlar da vardı. 1969 darbesinden sonra Somali'deki hareketin arınmasına paralel olarak Ogaden Kurtuluş Hareketi de bir arınma süreci yaşadı. Ya-

vaş yavaş içindeki kabileci unsurlardan arınarak gittikçe daha tutarlı bir çizgiye oturan Ogaden Kurtuluş Hareketi bugün şu ilkeyi benimsemektedir: «iyice belirlenmiş sosyalist bir programdan yoksun bir kurtuluş hareketi anlamsızdır ve etkisizdir.» Bu artık günümüzde sosyalizme yönelmeyen bir kurtuluş hareketinin gerçek anlamda başarıya ulaşamayacağını, bağımsızlık elde edilse bile bunun geçici olduğunun bir başka biçimde ifadesidir. Bu anlayış, Ogaden Kurtuluş Hareketi'nin bilimsel sosyalizmin temel ilkelerini benimsemeye başladığını gösterir.

Haile Selasiye döneminde Ogaden sorununun barışçıl yollardan çözümü için bazı girişimlerde bulunulduysa da, İmparatorun uzlaşmaz tutumu savaş durumunun devam etmesinde en önemli etken olmuştur. 1974'te Selasiye'nin devrilmesi ve «sosyalist» olduklarını iddia eden bazı subayların yönetimi ele geçirmesi Mogadişu'yu bu sorunun çözümü için umutlandırmıştır. İktidar değişikliğinin olduğu bu dönemde Ogaden Kurtuluş Hareketi bölgenin yaklaşık üçte ikisini denetimi altında tutarken Somali, yeni iktidarın bu konudaki tutumu belirginleşinceye kadar beklemeyi yeğlemiştir. Bu bekleyiş bir sonuç vermemiştir. Somali, Etiyopya yeni yöneticilerinin eskilerinden farklı olmadığı iddiasıyla bekleme tutumundan vazgeçerek Ogaden Kurtuluş Hareketi'ni fiilen desteklemeye başlamıştır. Artık Mengistu'nun 1977 Ağustosunda otodeterminasyon hakkını tanıyacağına ilişkin deklarasyonu Ogaden Kurtuluş Cephesi'ni durdurmaya yetmemiştir.

Bir yandan eskiden beri Somali ile çok sıkı ilişkiler içinde bulunan Sovyetler Birliği'nin Somali'nin çatışmakta olduğu Etiyopya rejimini desteklemeye başlaması, öte yandan da dünya kamu oyunda ilerici, hatta sosyalist bir ülke olarak tanınan Somali'ye, ABD. bazı Avrupa ülkeleri ve bazı gerici Arap rejimlerinin destek sağlayacakları yolunda demeçler vermesi sorunu daha da karmaşıklaştırmıştır. Olayların içinde olmadan ve olaylar sürekli gelişme gösterirken, bu gelişmeleri en sağlıklı biçimde değerlendirmek zor olduğundan, bu sorunların çözümünü ve değerlendirilmesini zamanla daha iyi yapabileceğiz. Şu kadarı var ki, demokratik olmayan yani emperyalizmin işine yarayacak her türlü ayrılıkçı hareket ne kadar ulusal ögeler taşırsa taşısın gericiliktir. Ulusal hareketlere bilimsel sosyalizmin ilkelerine uygun olarak yaklaşmak sağlıklı sonuçlar elde etmenin tek yolu olsa gerek. Emperyalizmin geriletilmesine yönelik her ulusal hareket desteklenmelidir.

DİMİTROV YAŞIYOR

Uluslararası işçi sınıfı hareketi 2 Temmuz 1949'da, önderlerinden birini, Georgi Dimitrov'u yitirdi.

1930'lu yıllarda, ekonomik buhran koşulları içinde, emperyalist dünyanın çelişkileri keskinleşiyor, burjuva demokrasisi ayaklar altına alınıyor, gericilik ve faşizm alabildiğine saldırıya geçiyordu. Bu uluslararası durumun belli başlı özellikleri Bulgaristan'a da yansıyordu. Ülkede, emek-sermaye çelişkisi, demokrasi güçleriyle faşizm arasındaki çelişki keskinleşiyordu. Tüm demokratik güçlerin anti-faşist bir cephe içinde birleştirilmeleri, işçi sınıfı hareketi için yaşamsal bir so run haline gelmişti. Demokrasiyi gerçekleştirmenin yanısıra, sosyalist devrimi de zafere ulaştırabilecek olan bu cephe, Dimitrov'un üstün yeteneği ile örgütlenebildi. Ve sosyalistler bu cepheyi kurmak için mücadele ederken, Dimitrov'un belirttiği gibi «devrim perspektiflerini bir an için dahi gözden uzak tutmadan, tek cephe taktiği ile stratejik ödevler yani proletarya devriminin zaferi için mücadele arasında bağlantı kurmasını» bildiler. Dimitrov, birleşik proleter cephesi, halk cephesi, anti-emperyalist ulusal cephe sorunlarını, işçi sınıfı hareketinin ana sorunu, bu sorunu bütün marksist-leninist hüneriyle, ustalıkla vazgeçilmez bir görev olarak ele almıştır.

1935'de yapılan Komintern'in Yedinci Kongresi, faşizme ve savaşa karşı mücadelede, komünist partiler için bir stratejik program hazırlamış bu uğurda, tüm anti-emperyalist anti-faşist güçlerin birleşme yolunu göstermişti. Faşizmin sınıfsal özünün, politik amaçlarının, güç kaynaklarının, bütün dallarıyla, ayrıntılarıyla gözler önüne serildiği, ve faşizmi altetmenin yolunun

strateji ve taktiğinin somut biçimlerle marksist-leninist açıklamasının yapıldığı Dimitrov tarafından kaleme alınan rapor, Komintern'in Yedinci Kongresinin temel düşüncelerini dile getiriyordu.

Dimitrov, faşizmi, «finans kapitalin en gerici, en şoven ve en emperyalist unsurlarının apaçık bir terörist diktatörlüğü» olarak formüle ederek, bilimsel sosyalizme önemli bir katkıda bulundu. Burjuvazinin, sınıfsal egemenliğini koruma, ve devlet iktidarını elinde tutmanın son aracına, emekçi yığınlarına ait her türlü demokrasinin, bütün politik hak ve özgürlüklerinin tam bir yadsınması olan faşizme başvurduklarını açıkladı. Faşizmin iktidara gelmesinin, bir burjuva hükümetinin diğerleriyle yer değiştirmesi değil, burjuva sınıf egemenliğinin bir devlet biçiminin, yani burjuva demokrasisinin yerine burjuva sınıf egemenliğinin açık terörcü diktatörlüğünün kurulması demek olduğu saptamasını yaptı.

Dimitrov tüm bunları belirterek faşizmin zaferinin önlenebileceğini, onu iktidardan alaşağı etmenin mümkün olduğunu açıkladı. Bunun için, herşeyden önce, işçi sınıfının birliğinin sağlanması ve işçi sınıfının diğer emekçi kitlelerle ve demokrasi güçleriyle sıcak birlikteliğinin gerçekleştirilmesi, yani tek proleter ve geniş bir anti-faşist halk cephesinin örgütlenmesi gerekiyordu. Dimitrov böyle bir örgütlenmeyle verilecek mücadele sonucu faşizmin yenilgisiyle oluşacak olan halk cephesi hükümetinin, henüz bir proletarya diktatörlüğü olmayacağını ama buna yolaçan bir hükümet biçimi olacağını belirtti. Dimitrov'un yönlendiriciliğindeki Bulgaristan Komünist Partisi, böyle geniş bir anti-faşist halk cephesi örgütleyerek, faşizmi yendi, en başarılı halk demokrasisini kurdu ve sosyalizmi gerçekleştirdi.

Bulgar halkıyla birlikte, faşizme karşı kazandığı zaferden önce, Dimitrov, tüm dünya kamuoyu karşısında, tek başına, Nazilere karşı ezici bir zafer daha kazanmıştı: Bu ünlü Laipzig duruşmasıydı. 30'lu yılların, ekonomik buhranı içinde, emperyalizmin geçirdiği dehşetli sarsıntıların, yaşadığı çelişkilerin düğüm noktası olan Almanya'da, sınıf mücadelesinin burjuvaziyi korkutan boyutlara ulaşması, Hitler faşizmini çeşitli provokasyonlar ter tiplemeye itmişti. Bu amaçla Raichstag'ı yaktılar. Buna devrimcilerin yaptığı bir eylem süsü vererek, aralarında Dimitrov'un da bulunduğu bir dizi tutuklamalara giriştiler. Ama Dimitrov, faşizmin mahkemesindeki sanık iskemlesini, bir tiribün haline getirdi, sanık durumundan savcı durumuna geçti Yaptığı savunmayla -aslında faşizme karşı bir suçlama, bir saldırı kampanyası olan savunmasıyla-, tüm dünyada faşizme ve gericiliğe karşı mücadelenin bayraktarı oldu. Yüce bir cesaret örneği gösteren Dimitrov, derin bilgisiyle ve büyük bir ustalıkla proletarya davasının savunmasını üstüne aldı, faşizmin rezaletini gözler önüne serdi. Onun mahkemedeki son sözünü -«Tarihin tekerleği dönüyor, ilerliyor... O dönüyor, ve komünizmin son zaferine kadar dönmesine devam edecektir!» sözünü- tarihsel gelişim onayladı, onaylamakta: Dimitrov'un çeliğine su verdiği Bulgaristan Komünist Partisi önderliğinde, Bulgar halkı, faşizmi altetti ve sosyalizmi gerçekleştirdi; bugün de dünyanın her yerinde, halkların emperyalizme ve faşizme karşı mücadeleleriyle, emperyalizmin, uluslararası gericiliğin çatırtıları yükseliyor.

Dimitrov'un ölümünün otuzuncu yılında, proleter devrimcilere dü-

şen görev, onun faşizm öğretisinin ışığı altında, kendi ülkelerindeki fa şizmin ulusal özelliklerini, ulusal özgüllüğünü araştırıp, incelemek ve faşizme karşı mücadelenin eylem yöntemleri ve biçimlerini, bu incelemelerin sonuçlarına uygun olarak saptamaktır.

GEORGİ DİMİTROV: O ÖRNEK SAVAŞÇIDIR

Georgi Dimitrov'un ölümünün otuzuncu yıldönümü vesilesiyle «EMEKÇİ» TEP Genel Başkanı Mihri Belli ile konuştu. Soruların yanıtları aşağıdadır:

SORU:

Siz, Dimitrov'un yaşıtı değilse bile çağdaşı sayılırsınız. O iktidardayken Bulgaristan'da bir süre bulundunuz. Eğer yanılmıyorsak 1946 -49 Yunan iç savaşında yaralanıp Bulgaristan'da tedavi gördüğünüzde Dimitrov başbakandı. kendisiyle karşılaştınız mı?

YANIT:

Georgi Dimitrov ile karşılaşmadım. Zaten böyle bir karşılaşmaya benim durumum uygun değildi. Ancak o büyük savaşçının cenaze törenini izledim. Yaralı durumum buna engel değildi. Şunu da eklemem gerekir 1940'lar Bulgaristan'ında Dimitrov'un varlığı ülkenin toplumsal yaşamının tüm alanlarında kendini duyuruyordu. Ülkenin politik düzeni proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olan Halk demokrasisi idi. Bu, herşeye karşın insancıl bir düzendi. Dimitrov'un buna katkısı büyüktü.

SORU:

Sizce Dimitrov'un bilimsel sosyalist düşünceye katkısı nedir?

YANIT:

Dimitrov'un önemli katkısı vardır. Tarihin belli bir aşamasında devrim tehlikesiyle karşılaşan finans-kapitalin en saldırgan kesiminin kanlı dikta düzeni olan faşizme karşı işçi sınıfının kendini nasıl tecritten kurtararak toplumdaki öteki anti-faşist güçlerle omuz omuza savaşması gerektiğini, buna Leipzig'de kendisi örnek olarak, en açık seçik bir biçimde bize gösteren Dimitrov olmuştur.

Leipzig'den önce dünya devrimci işçi hareketi içinde sekter tutum oldukça yaygındı Egemen sömürücü güçler işçi sınıfını tecrit ederek demokratik güçleri kolayca bölebiliyorlardı. Almanya, İtalya (Hatta Bulgaristan) gibi ülkelerde bu yoldan faşizmi tezgahlayabilmişlerdi.

Dimitrov Leipzig'de en çetin koşullarda faşizmin iğrenç yüzünü teş hir ederek faşistlerin nasıl tecrit edilebileceğini ve güçsüz duruma dü şürülebileceğini dünyaya gösterdi. Örneğin bu dönemde Fransa'da kurulan halk cephesi faşizmin nasıl gerilemeye zorlanabilineceğini gösteren bir uygulamadır. Bildiğimiz gibi Dimitrov Leipzig'de Nazileri yenilgiye uğratarak özgürlüğüne ka vuşunca Sovyetler Birliği'ne gitti ve 3. Enternasyonal'in başına getirildi. 3. Enternasyonal 7. Kongresi kararları onun damgasını taşır. Bu dönemde tüm çalışmalarında Stalin kendisinin baş destekleyicisi olmuştur. Özellikle bu dönemde iki adamı birbirlerinden ayrı düşünmek yanlış olur.

SORU:

O dönemde 3. Enternasyonal ka-

rarlar alıyor ve tüm dünya devrimci işçi hareketi tam bir devrimci disiplin içinde bu kararlara uyuyor. Her kafadan bir ses çıktığı bugünkü görünümden bir hayli değişiktir durum. O dönemle bugünü bu bakımdan kıyaslar mısınız?

YANIT:

O dönem 3. Enternasyonal'in var lığını sürdürdüğü yılları (1919-1943) aşan daha geniş bir zaman sürecini kapsar. O dönemde dünyada marksizm-leninizmi 3. Enternasyonal temsil ediyordu. Onun dışına çıktın mı hiç bir etkinliğin kalmazdı. Ulusal koşulların dayattığı yaratıcılığa boşver diyen yoktu. Tam tersine, ama dünya devrimci işçi hareketi birlik halinde hareket edebiliyordu.

Bugün durum bir hayli değişik Ancak bu söylediklerimden geçmişe hasret anlamı çıkarılmamalıdır. Bugün devrimci hareket öylesine yaygınlaşmıştır ki, dünya ölçüsünde sosyalizme yönelik anti-emperyalist hareketler, değişik gelişme aşamalarında toplumların kaderini belirlediğinden, ayrı ayrı ülkelerin özgül koşullarının bu hareketleri etkilemesi kaçınılmaz olmuştur. Bu durumda Enternasyonal'in diriltilmesi söz konusu olamaz. Ama doğruluk görünümüne karşın çağımızda yine de sosyalist sistem ile ulusal kurtuluş hareketleri ve devrimci işçi hareketi üçlüsü arasında birlik ve dayanışma çağımızın da bir gerçeğidir.

SORU:

Dimitrov'un hayatı ve eseri sizi nasıl etkilemiştir?

YANIT:

1939 ya da 1940 yılıydı elime Einstein komitesi tarafından Londra' da yayınlanmış olan «kahverengi kitap» geçti. Okudum, son derece heyecanlandım. Dimitrov'un adını duymuştum ama Leipzig davası hakkında fazla bir bilgim yoktu. Kitap bu davayı ayrıntılı olarak açıklıyordu. Tek başına bir adam. (öteki sanıklar Papov ve Tanev ile Alman K. P. meclisi gurubu başkanı Torgler Nazilerce yılgınlığa uğratılmış ve pasif bir tutuma itilmişlerdi) Evet zincire vurulmuş tek başına bir adam, tüm gücünü işçi sınıfı davasına sonsuz inancından alarak o muazzam nazi terör mekanizmasına baş kaldırıyor, tüm dünya demokratik kamuoyunu seferber ediyor ve bu mekanizmayı etkisiz duruma getirebiliyordu. Bu kahramanlık örneği karşısında heyecanlanmamak olanaksızdı.

Ben o zamana kadar yiğitliği, kahramanlığı daha çok elde kılıç atını düşman saflarına süren savaşçının yiğitliği biçiminde düşünürdüm. Faşizmin tecrit hücresinde, darağacı gölgesinde direnen devrimcinin yiğitliğinin bambaşka bir şey olduğunu Dimitrov örneğinden öğrendim.

Dimitrov örneği bana bir şey daha öğretti: Proleter devrimciliğiyle yurtseverliğin bir birinden ayrılmaz şeyler olduğunu. Kendini beğenmiş Nazi propaganda bakanı Göbels'in Bulgar ulusunu küçümseyen tutumu karşısında Dimitrov'un «Evet Bulgar'ım ve Bulgarlığımla gurur duyuyorum. Prusya kralı Güstav «ben Almanca'yı yalnız atlarımla konuşurum» dediği zaman bir Bulgar yazılı dili ve bir Bulgar devleti vardı» yolundaki sözleri uzun uzun düşündürmüştür. Evet, O, tüm devrimciler için örnek savaşçıdır.

15-16 HAZİRAN DİRENİŞİNİN 9. YILI

Tarih : 15 Haziran 1970

Yer : İstanbul'da işçi sınıfının en yoğun olduğu belli başlı bölgelerden biri, Silahtar, ve Sungurlar fabrikası.

Olay : İki Dev-Genç'li militan, Sungurlar grevi sırasında tanıştıkları devrimci işçiler aracılığıyla fabrikaya girerler. Fabrikada işçiler işi bırakmış kümeler halinde tartışmaktadırlar. Dev-Genç'liler işçilerle yaptıkları temasta, işçilerin sokağa çıkıp yürüyüşe geçmek eğilimlerinin ağır bastığını saptarlar. Ancak saptadıkları başka bir şey daha vardır; sendika ağalarının adamı durumundaki bazı TİP'li ya da partisiz işçi temsilcilerinin işçiyi sokağa bırakmamak yolundaki gayretkeşliği. Diğer bazı büyük fabrikalarda, örneğin Demir-Döküm'de, diğer Dev-Genç militanları da işçilerle temas halindedirler ve onlar da aynı saptamaları yapmışlardır. Sungurlar ile Demir-Döküm arasında sık sık bağlantı kuran Dev-Genç'liler, işçilerin yürüyüş eğilimlerini pratiğe geçirebilmek için sonuna kadar mücadele etmeyi kararlaştırırlar. Öğle yemeği sırasında, yemekhanede, sendika ağalarının adamları, «aramızda yabancılar var» diyerek Dev-Genç militanlarını fabrikadan zor yoluyla attırmak isterler. Ama, özellikle daha önceki Sungurlar grevi sırasında Dev-Genç'lilerle kaynaşmış militan işçilerin önderliğinde işçiler Dev-Genç'lilere sahip çıkarlar Bu, Dev-Genç'li proleter devrimcilerin, işçileri yürüyüşe geçirmek için kararlı çabalarının bir yengisi, pasifistlerin ise yenilgisidir. Bu olaydan sonra sıkı bir yürüyüşe geçme ajitasyonu ve propagandasıyla Dev-Genç'liler sungurlar işçisini disiplinli bir şekilde yürüyüşe geçirirler. Pasif direnişi savunan sendika ağalarının adamları bu emri-vaki karşısında yürüyüşe katılmak zorunda kalırlar. Yürüyüş halindeki işçiler, yol boyunca fabrikaların DİSK'li ya da Türk-İs'li işçilerini toparlayıp çığ gibi büyüyerek Demir-Döküme ulaşırlar. Bu manzarayı gören ve zaten yürüyüş eğiliminde olan Demir-Döküm işçileri coşkuyla fabrikadan çıkarlar, böylece burda da sendika ağaları gerilemek ve yürüyüşe katılmak zorunda kalırlar. Yolda kadın işçiler önde olmak üzere jandarma barikatını yararlar. Eyüp'te gözaltına alınan arkadaşlarını, Eyüp karakolunu çevirerek serbest bıraktırırlar. Ve ertesi gün tekrar buluşulmak üzere dağılınır.

Tarihe 15-16 Haziran büyük işçi direnişi olarak geçen ve Türkiye işçi sınıfı hareketinde dönüm noktasını oluşturan olaylar, çıkış olarak işçi sınıfının sendikal haklarında yapılan anti-demokratik bir değişikliğe dayanır. CHP ve AP'nin 274 ve 275 sayılı yasalarda «sendika bolluğu» gerekçesine dayanarak önerdikleri değişiklikler, komisyonda birleştirilip, büyük bir hızla mecliste yasalaştırıldı. Bu değişikliklerle, işçilerin yeni sendika kurmaları, başka sendikaya geçmeleri önleniyor, toplu sözleşme hakkı kısıtlanıyor, grev kararı işçilerin iradesi dışında «hakem» kararına bırakılarak, bu hak ortadan kaldırılıyordu.

İşçiler bu anti-demokratik yasaya karşı işi bırakma eylemine başladılar. Ama Dev-Genç'liler, işçi sınıfının kendiliğinden gelme her eyleminin filiz haline bir siyasal bilinç taşıyacağını biliyorlardı. Onların görevi bu filiz halindeki siyasal bilin-

ci sulamak, pasif direnişi, en aktif bir yığınsal direnişe dönüştürmekti. Nitekim sokaklara dökülen işçilerin taşıdıkları pankartlarda, bağırdıkları sloganlarda devrimci hareketimizin temel istemleri formüle edildi. «Kahrolsun Amerikan Emperyalizmi», «Bağımsız Türkiye», «Kahrolsun İşbirlikçi Patronlar», «İşçi Köylü Elele - Milli Cephede», sloganları sardı her yanı. Ve direniş açıkça anti emperyalist, anti faşist niteliğe büründü. 15-16 Haziran günü pasif direnişin aktif direnişe çevrilmesinde, ve siyasal hedeflere yöneltilmesinde, özellikle devrimci gençliğin katkısı büyüktür. Bütün direniş boyunca devrimci gençler işçilerle omuz omuza yürümüşlerdir. İşçilerle birlikte polis-jandarma barikatlarını aşmışlar, coplanmışlar, kurşunlanmışlardır. Devrimci gençlik, büyük işçi direnişi günlerinde, proleter devrimciliği sınavını başarıyla vermiştir.

Emperyalizm ve işbirlikçileri, sendika ağaları ve oportünistlerden de yararlanarak, proleter devrimci hareketle, işçi sınıfı arasına kalın duvarlar çekmişti yıllardır, ve proleter devrimcilerin bu duvarları aşmaması için ne mümkünse yapıyorlardı. Ama işçi yığınlarını eylemin ateşi sardığı zaman bu duvarların nasıl yıkıldığını gösterdi 15-16 Haziran. Her türlü engellemelere karşın işçilerle genç proleter devrimciler kucaklaştılar. Bu bir anlamda işçilerin kendi siyasal bilinçleriyle kucaklaşmasıydı.

Tarih : 16 Haziran 1970

Yer : İstanbul'da işçi sınıfının yoğun olduğu belli başlı bölgelerden biri, Silahtar.

Olay : İlk günün coşkusuyla, sokağa çıkmayı engellemeyi hiç bir pasifist göze alamaz. Ama sendika ağaları ve oportünistler, oportünistliklerini yaparlar gene de. Büyük işçi kitlesini gecekondu bölgelerinde dolaştırıp, Aksaray'a, yani şehrin merkezine yönelmelerini engellerler. Dev-Genç militanları bu durum karşısında yürüyüşe kesin el koyup, kitleyi Aksaray'a yöneltmeye karar verirler. Tam, sendikacılar yürüyüşün bittiğini anons ettiklerinde, Dev-Genç'li arkadaş ortaya fırlayıp, yüksek sesle bağırır «Arkadaşlar, buralar bizim kendi oturduğumuz yerler, sesimizi işitenler analarımız, babalarımız, kardaşlarımız, biz şehrin içine yürümeliyiz, şehrin içine». Büyük kitlenin, Dev-Genç militanının söylediklerini işitebilen kesimi «şehrin içine» diye haykırır. Bu sırada sendika ağalarının, görev kolluğu takmış, elleri demir çubuklu adamları, bu konuşmayı yapan Dev-Gençli'nin üzerine saldırır. En önde gelen saldırganla Dev-Genç'li çok kısa süre boğuşurlar, yere yuvarlanırlar. O anda harekete geçen diğer Dev-Genç'li militanların aldıkları ani tedbir karşısında diğer saldırganlar duralar. Böylece olayın büyümesine fırsat verilmez.

DİSK yöneticileri ve TİP'li ilkel oportünist unsurlar pasif bir direniş tasarlıyorlardı. Bir süre üretim durdurulacak ama işçiler fabrikada tutulacaktı. Sokağa çıkmak, yürümek,... bunlar hesapta yoktu. Bu gibi eğilimlere karşı çıkmaya kararlıydılar.

Direnişin sertleşmesi üzerine, 16 Haziran günü öğleden sonra DİSK Genel Başkanı radyodan bir mesaj yayınladı. Mesaj şöyleydi : «işçi kardeşlerim, işçi sınıfının bilinçli temsilcileri, sizlere sesleniyorum Anayasal haklarınız için direndiniz, direniyorsunuz. Anayasamız her türlü toplantı ve yürüyüşlerin silahsız ve saldırısız olacağını emreder. Bizler anayasaya sımsıkı bağlı işçiler olduğumuz için hiçbir hareketimiz anayasaya aykırı olamaz. Ne var ki bizim aramıza çeşitli maksatlar gü-

den kişiler, çeşitli kılıklara bürünerek girebilirler. Hatta kötüsü, gözbebeğimiz şerefli Türk ordusunun bir mensubuna kötü maksatlarla taş atabilir, tahrik yapabilirler. DİSK Genel Başkanı olarak sizi uyarıyorum».

İlginçtir bu mesaj, çünkü işçilerle elele barikatları yaran Dev-Genç'liler, bu zata göre işçi sınıfının içine sızmış, kötü maksatlı kişilerdir. İlginçtir, çünkü bu mesaj, işçi sınıfının şanlı eyleminden korkanların yalnızca emperyalizm ve işbirlikçi patronlar olmadığını göstermiştir. İlginçtir, çünkü bu sözleri söyleyen adam hâlâ Türkiye'de işçi sınıfının en devrimci kesiminin bulunduğu işkolunda sendika başkanıdır. Ve bu adamın, yani Maden-İş sendikası başkanı Kemal Türkler'in bugün hâlâ devrimcilik yapması ve 1970'lerde karşı çıktığı 15-16 Haziran direnişine bugün sahip çıkması da ilginçtir.

1970'e gelindiğinde Türkiye toplumu en çalkantılı günlerini yaşıyordu. Proleter devrimci hareketimiz, siyasal yaşantıda, vurduğu yerden ses getirir olmuştu. Herkes tarafından dikkate alınması gereken bir güç olmuştu artık.

Öğrenci hareketleri, topraksız köylülerin mitingi, fındık, üzüm mitingleri, tütün ekicilerinin gösterileri, zeytin üreticilerinin, öğretmenlerin, doktorların, eczacıların, memurların, astsubay eşlerinin yürüyüşleri, PTT'cilerin sessizlik boykotu.. Göz göz kaynayan bir toplumda, 1968, 1969, 1970'ler, işçi sınıfının grev direniş işgal miting ve yürüyüş gibi eylemleri bakımından tarihin en yoğun yılları oldu. Ve, diğer büyük 6-7 ildeki işçilerin toplam sayısına eşit yoğunlukta işçi barındıran İstanbul ve İzmit illerinde 15-16 Haziran günü, Sungurlar'dan, Demir-Döküm'den, Otosan'dan, Singer'den, Haymak'dan, Çelik Montaj'dan, Otomarsan'dan, Vinylex'den, AEG'den, MAN'dan, Adel Kalem'den, ve daha birçok fabrikadan onbinlerce işçi sokağa döküldü. Ankara yolundan Kartal'a, Eyüp'ten Topkapı'ya, Bakırköy'den Londra asfaltı'na, Levent'ten Şişliye, Tuzla ve Çayırova'dan Gebzeye, İzmit'in doğusundan ve batısından kentin merkezine işçi seli aktı.

Ve bu toplumda, işçi sınıfı sendikal mücadelede kazandığı haklarını, yasa yaparak elinden almak isteyenlere okkalı bir tokat vurdu. 275 sayılı yasada yapılan değişiklik önerisi meclise bile sürülmeden geri alındı; 274 sayılı yasada yapılan değişikliklerin bir kısmı TİP ve CHP'nin (evet, hem de yasa değişikliğine mecliste kabul oyu vermiş CHP'nin) Anayasa Mahkemesine başvurusu ile iptal edildi

15-16 Haziran neyi kanıtladı? İlkin işçi sınıfının gücünü. Yığınlar halinde devrimci eylem alanına sokulabildiğinde bu denli güçlü ve yetenekli bir sınıfın kentlerin, proleter devrimciler için ne denli önemli çalışma alanı olduklarını vurguladı. Bir başka deyişle devrim için işçi sınıfı içinde kök salmaktan başka çıkar yol olmadığını kanıtladı 15-16 Haziran.

15-16 Haziran direnişi -bu bakımdan- işçi sınıfını hesaba katmayan küçük-burjuva radikalizminin bu ülkede artık iflas ettiğini dosta düşmana çok yalın bir şekilde anlatan, tarihsel bir olaydır. Devrimde küçük-burjuvazinin önderliği tanımlamasının, temel güç köylülüktür saptamasının canlı yaşam içinde çürütülmesiydi 15-16 Haziran. Hızlı bir şekilde kabaran sayısı ve günden güne yükselen örgütlenme düzeyi ile işçi sınıfı siyasal yaşama her vesile ile damgasını vurur hale geliyordu. 1946'da Sefik Hüsnü önderliğinde kurulan TSEKP ve ona bağlı sendikaların boğulmasıyla tezgahlanan

Türk-İş tipi sendikacılık, yani amerikancı sarı sendikacılık, tarihsel dönemini kapatıyor, 967'de kurulan DİSK, her şeye ama her şeye karşın namuslu sendikacılığı bir ölçüde temsil ettiği, etmek zorunda kaldığı için (işçi sınıfına dayanmak durumunda olan örgüt, hem de sosyalistlik iddiasındaysa daha geri olamaz) günden güne gelişiyordu.

Ve işçi sınıfı siyasal arenada ağırlığını o güne değin görülmedik bir biçimde ortaya koyunca, işbirlikçe patronlar, temsilcisi partiler ve Türk-İş, Ali Baba'nın çiftliğindeki horozlar gibi ötmeye başladılar: «ihtilal provası». Oysa olanlar ne ihtilal provasıydı, ne de ihtilalle en ufak bir ilgisi vardı. Burjuvazi bunu bilmiyor muydu? Ama yürekleri ağızlarına gelmedi değil.

15-16 Haziran dersleri tüm çevrelerce doğru değerlendirilebildi mi? Hayır. 1970 sonrası proleter devrimci hareketimizde meydana gelen bölünmelerin nedenlerinden bir tanesi de, bazı çevrelerce 15-16 Haziran direnişinin doğru değerlendirilememesidir. Bu «bile bile lades» misali yanlış değerlendirmelerin nedeni de var elbette:

15-16 Haziran'ı izleyen aylar, İstanbul devrimci gençliğinin işçi sınıfı içinde çalışmayı yoğunlaştırdığı dönemdir. 15-16 Haziran direnişinin coşkusuyla yapılan çalışmalar, yaz sonunda somut bir sonuç vermeyince, kafalarda umutsuzluk doğar. Bezginlik, sabırsızlık, kitlelere güvensizlik, «bu iş böyle olmaz». «15-16 Haziran direnişi, toplumun büyük patlamalara hazır olduğunu göstermiştir». «kitlelerin güvenini sağlamak, devletin aczini göstermek» için, küçük-burjuva sabırsız çıkışlar formüle edildi: silahlı mücadele, öncü savaşı, gerilla.

Bu nedenle, 15-16 Haziran direnişinden gereken pratik derslerin alındığı söylenemez. Sanki ülkede, dikkate almaya değer bir işçi sınıfı yokmuş gibi, devrimde işçi sınıfının öncülüğü, fiili öncülük olmaktan çıkarılıp sadece ideolojik öncülüğe indirgendi. İşçi sınıfının yaşadığı büyük kentler küçümsendi. Bu büyük bir yanlışlıktı. Yaşam, sosyal pratik her geçen gün bu safsatanın yanlışlığını yüzlerine çarpıyor.

15-16 Haziran direnişi sendikalar yasasında yapılacak anti-demokratik bir direniş yüzünden patlak vermişti. Çünkü bu, kitlenin somut sorunuydu. Onun nabzı orda atıyordu. O halde, kesinlikle anlaşılması gereken bir şey var: bir proletarya partisi olmadan, ve bu parti adına layık kitle örgütleri aracılığıyla işçi sınıfının, diğer emekçi sınıf ve katmanların nabızlarını elinde tutmadan kitleler devrimci eylem alanına sokulamaz; devrime yöneltilemez. İster gerilla savaşı, ister öncü savaşı. Küçük grup hareketlerinin gücü buna yetmez.

15-16 Haziran 1970 günlerinde, işçi sınıfının partisi yoktu. Ama proleter devrimci hareketimiz tek bir siyasal çizgide temsil ediliyordu. Bugün proletarya partisinin yaratılamamış olması bir yandan, proleter devrimci hareketimizin ve solun bölünmüşlüğü bir yandan önümüze acil, acil olduğu kadar önemli sorunlar dikmektedir. Anti-faşist birlik sorunu ve işçi sınıfı partisinin yaratılması sorunu. Bu iki sorun kesinlikle içiçedir ve birinin çözümü için verilecek mücadele diğerinin çözümünü de kolaylaştıracaktır. Anti-faşist birlik, proletarya partisinin yaratılmasında önemli bir kilometre taşıdır, proletarya partisinin ana hattı, siyasal çizgimizin güçlendirilmesi, sağlıklı birliğin önkoşuludur.

İşçi sınıfının çıkaracağı dersler, edineceği deneyimler açısından, çalkantılı günler, durgun yıllara bedeldir. Ama, yalnızca işçi sınıfı, yalnız-

ca devrimciler dersler çıkarmıyor.. Burjuvazi de kendi hesabına dersler çıkarıyor. 15-16 Haziran'ın bir «ihtilal provası» olmadığını burjuvazi de biliyordu. Çünkü işçi sınıfı partisi öncülüğü olmaksızın, devrim olmaz, burjuvazi bunun da bilincinde elbet. O nedenle, günümüzde bölünmüşlükten, anti-faşist birliğin kurulamamasından ençok hoşnut olan emperyalizm ve işbirlikçileridir. O nedenle bölünmüşlükten, onlar medet umuyor, o nedenle fraksiyonculuk, sınıf düşmanına hizmet ediyor.

Ve çatlaklarla birlikte, proleter devrimcilerle işçi sınıfı ve emekçi halkımız arasındaki duvar dikili durmakta. Emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazi ve feodal ağalar bu duvarı yıktırmamak için ellerinden ne geliyorsa yapıyorlarsa da, şimdilik çatlatılmış olan bu duvar bir gün yıkılacaktır. Tarihin durdurulmaz akışının bir gereğidir bu... Bu duvarı yıktığımızda, proleter devrimciler ile emekçi halkımız tüm yurt düzeyinde kucaklaştığında, özgür ve mutlu, bağımsız ve demokratik bir Türkiye'nin yaratılması uğruna mücadelemiz işbirlikçi sömürgen sınıfları, karşı-devrimcileri, aramıza sokmaya çalıştıkları unsurları yerle-bir edecektir.

Anti-faşist, anti-emperyalist birlik, ve proletarya partisinin yaratılması uğruna mücadelede...

Çözüm, temel siyasal sloganlarımızı kitlelere mal etmektir,

Çözüm, millî demokratik devrim stratejimizi işçi sınıfı ve köylülük elinde, emekçi halkımızın elinde maddi bir güç haline getirmektir.

Haklı ve mazlum olanın uyuşuk omurunu
Uyarmak için kuvvetli ve zalime karşı
Nice sarp yerden geçildi buraya kadar
Ve burdan, daha da dikleşerek,
Dinmeden-dinlenmeden,
Dişe diş,
Dövüşe dövüşe yürünecek.

Selam Olsun Dövüşene, Dövüşecek Olana

Selam Olsun Tam Bağımsız Gerçekten Demokratik Türkiye'yi Yaratacak Olana

Türkiye İşçi Sınıfına Bin Selam..

TEP GENEL BAŞKANI MİHRİ BELLİ'NİN BASIN TOPLANTISI

TEP Genel Başkanı Mihri Belli, 12 Haziran 1979 günü, suikast olayından sonra ilk basın toplantısını yaptı. Belli'nin basına açıklaması şöyledir:

Suikast olayından hemen sonra, ben sokakta, yerde yatarken, akan kanı dindirmek için, elinden geldiğince yardımda bulunan, ilgilileri harekete geçirmek için koşuşan, beni bir an önce hastaneye ulaştırmak için, arabasını olanca hızıyla süren vatandaşlarıma; Cerrahpaşa hastanesinde çetin bir ameliyat sonucu hayatımı kurtaran ve meslek onuruna yakışır biçimde yetenek ve özenle tedavimi sürdüren doktorlara ve tüm hastane personeline ve hastanede kaldığım sürece güvenliği ciddiyet ve sorumlulukla sağlayan inzibat er ve erbaşlarına teşekkürlerimi bildirerek söze başlıyorum.

SUİKAST HAKKINDA

Olaydan bu yana iki ayı aşkın bir zaman geçti. Bugüne dek fail yakalanmış değildir. Oysa yakalanması çok önemlidir. İşlediği suçtan ötürü, kişi olarak yargılanması ve cezaya çarptırılması bakımından değil. Yakalanması, özellikle kendisini bir siyasi parti başkanını öldürmek kastıyla kurşunlamaya azmettirenlerin kimler, hangi örgüt olduğunun ortaya çıkarılabilmesi bakımından önem taşır. Burada birinci sorun faşist odaklara biran önce ulaşmak bunları etkisiz duruma getirmektir. Bana sokakta yaklaşan ve hedef gözeterek üzerime beş kurşun sıkan şahıs beni tanımıyordu. Bir yanlışlık yapmamak için yanıma gelip Mihri Belli olup olmadığımı sormanın gereğini duydu. Bu kişi beni nasıl tanımıyorduysa besbelli ki benim hangi fikirleri savunduğumu da bilmiyordu. Ama onu bir siyasi parti liderini öldürme girişimine azmettirenler için aynı şey söylenemez. Onlar herşeyi biliyorlardı.

NİÇİN HEDEF OLARAK SEÇİLDİK

Bizim hedef olarak seçilmiş olmamız raslantı değildir. Bu adam öldürme girişimi ülkemizi kaplayan faşist terör dalgasının bir parçasını oluşturmakla birlikte, örneğin bir Tanilli ya da bir İpekçi olayından bazı bakımlardan farklıdır. Burada hedef olarak alınan açık seçik ifade edilmiş bir parti siyaseti ve onun baş savunucusudur. Biz hedef olarak seçildik çünkü, bizim savunduğumuz siyasi çizgi, faşist odaklar ve arkalarında duran emperyalizm için en büyük tehlikeyi oluşturan siyasi çizgidir. Biz her geçen gün daha etkin biçimde solda birliği savunuyoruz. Solun bölünmüşlüğünün emperyalizmin ve işbirlikçilerinin elindeki en güçlü silah olduğunu biliyoruz. Egemen güçlerin çok kez kendi baskı yasalarını uygulamaktan vaz geçerek bu bölünmüşlüğü kasıtlı olarak kışkırttığını biliyoruz. Emperyalizm (özellikle ABD emperyalizmi) tüm dünyada edinmiş olduğu deneylerden yararlanarak Türkiye'de de bu oyunu tezgahlamıştır. Bu oyunu bozmak tüm gerçek demokratların, yurtseverlerin görevidir. TEP bu görevin bilincindedir. Ve başından beri tüm çalışmaları emperyalizmin bu oyununu bozmaya yöneliktir.

BİR BAŞKA NEDEN: ULUSAL SORUNDA TUTUMUMUZ

Emperyalizm buna benzer bir oyunu kürt sorununda da oynuyor. Doğulu olsun, batılı olsun Türkiye emekçi halkının tüm kesimlerinin gerçek çıkarları şu anda tüm çağdışı uygulamalara son vererek demokratik çözümlere yönelmekte, eşitlik ve kardeşlik ilişkileri içinde Türkiye yurtseverliği bilincini ve bundan doğan gönüllü birliği gerçekleştirmekteyken, şoven duyguların, yangına körükle gidiş tutumlarının bu denli kışkırtılması emperyalizmin «böl ve yönet» oyununa gelmekten başka bir şey değildir. Bizim faşist terörün hedefi olarak seçilmemizin bir nedeni de emperyalizmin kürt sorununda oynadığı bu oyunu bozmak amacıyla çağdışı uygulamalara karşı çıkmamız ve halkımızın tüm kesimleri arasında eşitliği, kardeşliği ve gönüllü birliği tutarlı biçimde savunmamızdır.

TEP DAVASI

Bilindiği gibi, TEP programında kürtçülük yaptığı isnadı ve partinin kapatılması istemiyle, önümüzdeki günlerde Anayasa Mahkemesi önünde yargılanacaktır. Aslında bu dava eski bir davadır. Parti kurulalı beri dört yıldır programımızda 141. maddeyi ihlal ettiğimiz id-

diasıyla yargılanıyoruz. İlkten Anayasaya aykırı olarak davayı Devlet Güvenlik Mahkemesi ele aldı. Kararın mahkûmiyet kararı olacağı başından belliydi. DGM'nin ömrü vefa etmeyince davayı uzun süre sürüncemede bıraktılar. Şimdi de partinin kurulmasından dört yıl sonra talihlerini Anayasa Mahkemesinde deneyecekler. Umduklarını bulacaklarını sanmıyorum. Anayasa Mahkemesi elbetteki bir DGM değildir.

ÖNÜMÜZDEKİ SEÇİMLER VE TEP

Önümüzde kısmi senato seçimleri var. TEP bu seçimlere katılmayacaktır. Neden yalnızca TEP'in kurulduğu günden beri kapatılmasına varacak bir davada, yöneticileri için ağır hapis cezaları istemiyle yargılanan bir parti durumunda olması ve bu durumun doğal sonucu olarak parti örgütlenmesinin sekteye uğramış bulunması değildir. Bunların hiç etkisi olmadı değil. Biz bu yüzden uzun süre üye kaydetme ve parti örgütleri kurma yolunda çalışmaları durdurmak zorunda kaldık. Ancak seçimlere katılmayışımızın asıl nedeni, Türkiye sosyalist hareketini birlik halinde ve bir örgütsel bütün olarak emekçi halkın önüne çıkarabileceğimiz, muazzam bir birikimi temsil eden ve milyonlarla sayılması gereken sosyalist oy ağırlığını ortaya koyabileceğimiz koşulları henüz gerçekleştirememiş olmamızdır. Bu yapılmadıkça, solun ancak bir kesimini temsil eden bir partinin fraksiyoncu bir tutumla, bölünmüşlüğü perçinlercesine seçimlere katılarak onbinlerle sayılan gülünç denecek miktarda oy alması, sosyalist birikimin gerçek gücü hakkında yanlış fikir yaratıyor ve sosyalizm davasını hiç de ilerletmiyor.

Bazı sosyalist partilerin bu yılki kısmi senato seçimlerine katılacaklarını biliyoruz. Görünen odur ki, bunlar bundan önceki seçimlerde ne yaptılarsa gene onu yapacaklardır. Herbiri gittiği yerlerde solun öteki kesimlerini kötüleyecekler, kendi fraksiyonları için oy isteyeceklerdir. Ve solda birlik özleminde olan halkımız, haklı olarak kendilerini ciddiye almayacaktır. Sosyalizmin bağımsız sesi böyle duyurulamaz. İşçinin, köylünün seni sol olarak ciddiye alması için, onun önüne saflarımızda birlik ve dayanışma davasının, hiç değilse bir ölçüde başarılı savunucusu olarak çıkmak zorundasın. 1979 seçimlerinde de Türkiye solu ağırlığını ortaya koyamıyacaktır. Bundan asıl yararlanacak olansa sağdaki demokrasi düşmanı güçlerdir. Sol olarak bundan gerekli dersleri çıkarabilmeliyiz.

TEP BASIN BİLDİRİSİ

TEP Genel Başkanı Mihri Belli, TSİP ile TİP arasında sürmekte olan iki partinin birleşmesi konusunda tartışmalarla ilgili görüşünü açıklamış ve 1981 seçimlerine solun, birlik olarak yeni bir sosyalist dayanışma partisi çatısı altında katılmasını önermiştir. Belli'nin demeci şöyledir:

Daha çok karşı tarafı zor duruma düşürmeyi amaçlayan birlik çağrıları, emekçi halkımızın büyük öz-

lemi olan Türkiye solunun birleşmesi davasını yozlaştırmaktan öte bir sonuç vermez. Birlik doğrultusunda gerçekçi, içtenlikli adımlar atıldığını görmedikçe halkımız bu cinsten çağrılardan ibaret kalan girişimleri ciddiye almıyacaktır. Eğer TSİP'in eylem birliği çağrısında belirtildiği gibi, bu iki partinin birleşmesi partileşmiş, partileşmemiş tüm sol grupların birliği doğrultusunda bir ileri adım olacaksa, lâfta kalmamak şartıyla böyle bir girişim olumlu karşılanmalıdır. Yalnıza bu iki partinin birleşmesi fazla bir önem taşımaz.

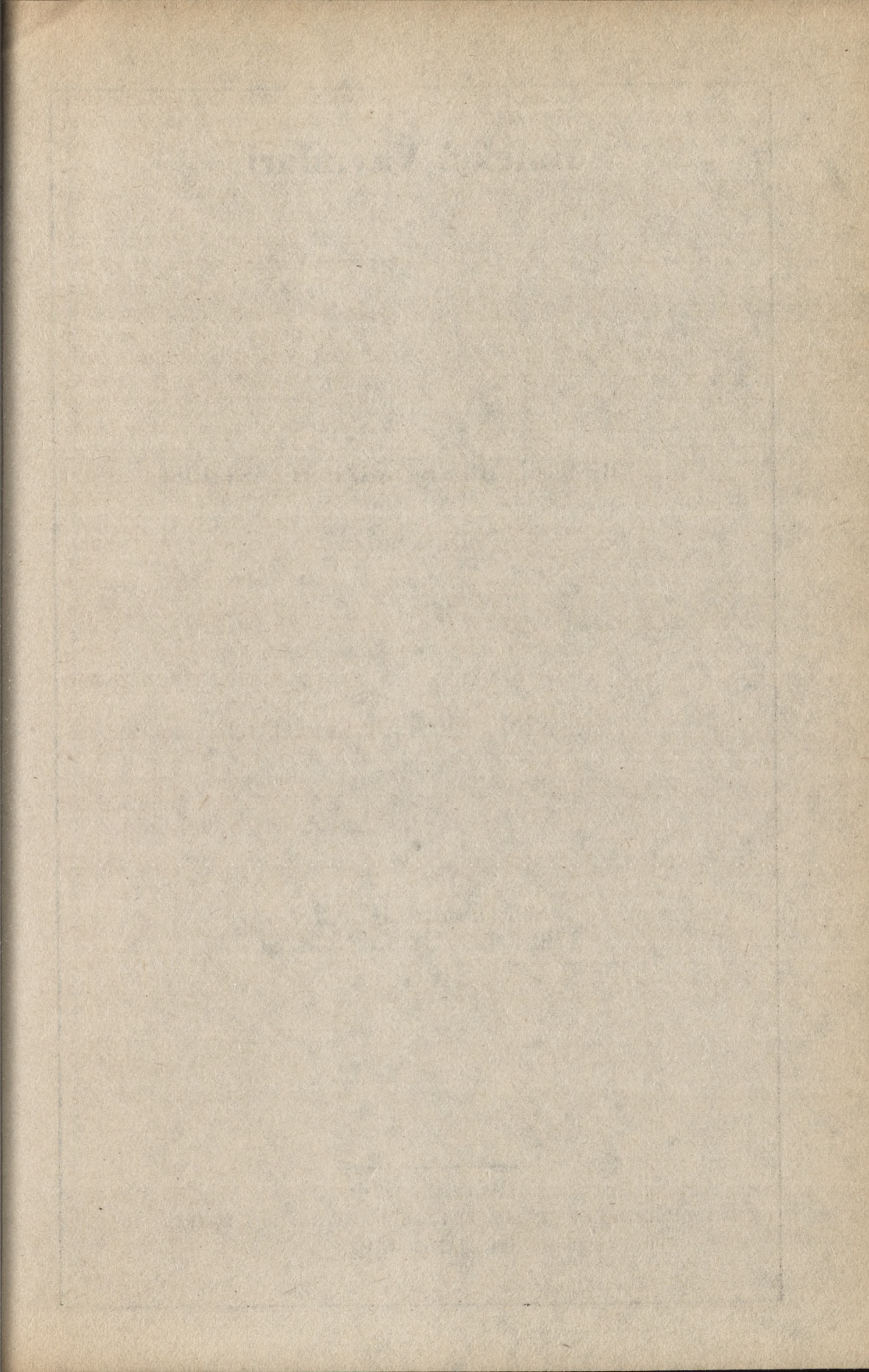
Bugün Türkiye'de, hangi örgüt ya da çevreden olursa olsun, tüm sosyalistlerin görevi, emperyalizmin solu bölme oyununu bozmak ve muazzam bir güç olan sosyalist birikimin politik alanda tüm ağırlığını duyurabileceği koşulları yaratmaktır. Burjuva parlementer düzende bunun yolu, bu birikimin seçmen kitlesi içindeki oy ağırlığını bağımsız olarak ortaya koymaktır. Bunu başarabilmek için halkın önüne birlik ve dayanışma halinde çıkmak zorundayız. Emekçi halk birlik halinde bir sosyalist hareketi bağrına basmaya hazırdır.

İçinde bulunduğumuz koşullarda bu yolda gerçekçi bir çözüm, *partileşmiş, partileşmemiş sol grupların, varlıklarını koruma hakkını korumakla birlikte, 1981 Genel Seçimlerine yeni bir sosyalist dayanışma partisi çatısı altında katılmalarıdır.* Böyle bir parti birlik doğrultusunda bir keşif hareketi olarak da kalabilir, birlik özlemi içinde olan yığınların baskısı altında tarihsel gelişmeyi belirleyen güçlü bir anti-emperyalist ve anti-faşist parti durumuna da yükselebilir. Ama en olumsuz olasılığı hesaba katsak bile, içinde bulunduğumuz koşullarda, bir süre için de olsa, emperyalizm ve işbirlikçilerinin oyununu bozarak birlik ve dayanışmayı sağlıyacak böyle bir partiyi biran önce kurmaktan *başka seçeneğimiz yoktur.*

Bu yolda atılacak ilk adımlar güncel bağımsızlık ve demokrasi mücadelemiz için olduğu gibi, 1979 ara seçimlerinde eylem birliği için de daha elverişli koşullar yaratacaktır.

Vardığımız bu sonucun bir sentez olduğunu söyleyebiliriz. Biz bu senteze ayrı ayrı sol çevrelerden arkadaşlarla sürdürdüğümüz dialog sonucu varmış bulunuyoruz.

21. Haziran 1979



EMEKÇİ

SAYI: 27 HAZİRAN 1979

30 lira